

Srovnávací studie
čínské a české pedagogiky

BRNO
2008

O b s a h

	str.
1. Historie a vývoj čínského školství	3
1.1. Vymezení pojmů	3
1.2. Podmínky výchovy v Číně	8
1.3. Vývoj modelu čínského školského systému	12
1.4. Rozdíly kultur a cíle výchovy	32
1.5. Významné pedagogické osobnosti	33
1.6. Dílčí závěry	40
2. Edukační realita v Číně	42
2.1. Nutnost reformy v čínském školství	50
2.2. Edukační procesy v nové Číně	51
2.3. Moderní prostředky vzdělávání	53
2.4. Vztahy mezi jednotlivými typy čínských škol	60
2.5. Dílčí závěry	64
3. Aplikace zahraničních modelů a zkušeností v čínském edukačním prostředí	66
3.1. Vzájemné ovlivňování edukačních věd	71
3.2. Společná významná témata obou pedagogik	72
3.3. Dílčí závěry	73
4. Výsledky edukace	75
4.1. Seznámení s edukačním prostředím	76
4.2. K některým vzdělávacím výsledkům čínských škol	77
4.3. Dílčí závěry	78
5. Hledání vzájemného přínosu čínského a českého školství	80
5.1. Výzkumné instituce, možnosti výzkumů a projektů	81
5.2. Možnosti vzájemného přínosu edukačních věd	88
5.3. Mezinárodní aktivity českých a čínských pedagogů	94
5.4. Přínos mezinárodních edukačních výstav	99
5.5. Možnosti vzájemné spolupráce čínských a českých škol	101
5.6. Dílčí závěry	104
Závěry pro edukační realitu	106
Literatura	110
Seznam příloh	115
Příloha č. 1: Platné smlouvy mezi ČR a ČLR	
Příloha č. 2: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí z 10.5.2000	
Příloha č. 3: Jaké publikace byly doposud přeloženy do češtiny z čínského jazyka?	
Příloha č. 4: Tabulka některých ekvivalentů z oblasti středního školství	
Příloha č. 5: Struktura Beijing Normal univerzity (Pekingské pedagogické univerzity)	
Příloha č. 6: Reportáž z pobytu studentů pražské SOŠ v Pekingu	
Příloha č. 7: Reportáž ze studia českého studenta v Číně	
Příloha č. 8: Studijní otázky	

1. Historie a vývoj čínského školství

1.1. Vymezení pojmů

V překladech informací o čínském školství a o čínské pedagogice se setkáváme s některými neobvyklými pojmy, které poněkud znesnadňují orientaci v těchto fenoménech. Proto bude potřebné vymezit a vysvětlit si pojmový rámec, z něhož budeme vycházet.

V této práci je využito nejen pojmů z obecné pedagogiky (srv. Kolář, Z, 1996, s.29) a z pedagogiky moderní (srv. Průcha, J., 1997, s.52), ale z velké části také pojmů pedagogiky srovnávací. (srv. Váňová, M., 2003, s.13).

Budeme se tedy opírat zejména o tyto pojmy:

- *pedagogika*
- *cíle výchovy*
- *podmínky výchovy*
- *prostředky výchovy*
- *edukační procesy*
- *edukační realita*
- *edukační prostředí*
- *výsledky edukace*
- *typy (modely) školských systémů*
- *preprimární vzdělávání*
- *primární vzdělávání*
- *základní vzdělávání*
- *sekundární vzdělávání (nižší sekundární vzdělávání)*
- *postsekundární vzdělávání (vyšší sekundární vzdělávání)*
- *terciární vzdělávání (první a druhý stupeň).*

Celou řadu pojmů a termínů je nutno aplikovat z mezinárodní klasifikace školských systémů ISCED 1997, abychom mohli citlivě srovnávat zvláštnosti čínského školského systému. Naproti tomu se nebudeme moci opírat o pojmenování pedagogických termínů v čínštině, protože ve své fonetické podobě, jak ukázal jeden z našich průzkumů, nemají v pedagogikách ostatního světa obdobu (viz příl.4).

V neposlední řadě je nutno také vycházet z určitých společenskovedních specifik, která obsahuje současná Čína.

Dále tedy upřesníme výše uvedené pojmy, na nichž je tato práce založena.

Pedagogika

„Pedagogika je věda o výchově a vzdělávání“ (Kolář, 1996, s.5). Z této definice budeme v našem pojednání vycházet s tím, že pedagogiku budeme mít na zřeteli jako strukturu relativně samostatných vědních disciplín (srv. Kolář, 1996,10 – 11), kde budeme především pracovat v oblasti jedné ze základních pedagogických disciplín – srovnávací (komparativní) pedagogiky. Vzhledem k tomu, že do současné pedagogiky proniká řada termínů pedagogiky anglosaské, budeme se také přidržovat terminologie tzv. Moderní pedagogiky, v jejímž rámci lze konstatovat, že „Pedagogika se v anglosaském prostředí (a odtud i v mezinárodních kodifikacích) chápe jako soubor věd o edukaci zahrnujících teorii a výzkum... Předmětem pedagogiky jakožto vědy je edukační realita, její procesy a konstrukty..., pedagogika se zabývá vším tím, co vytváří (determinuje) nějaké edukační prostředí a procesy, jež se v těchto prostředích realizují a výsledky a efekty těchto procesů.“ (Průcha, 1997, s. 26-27).

Cíle výchovy

Pod pojmem cíle výchovy budeme rozumět soubor vlastností ideálního člověka, k jehož vytvoření by měla směřovat výchova. Do procesu vytváření takového člověka budou vstupovat prvky jako: ideologie, prognostika, psychologie i pedagogické možnosti.

Podmínky výchovy

Za podmínky výchovy budeme považovat prvky procesu záměrného formování osobnosti člověka, které se mohou vyskytovat jednak jako biologické, jednak jako psychické, sociální a také antropologické.

Prostředky výchovy

K prostředkům výchovy budou patřit všechny faktory, které napomáhají realizaci cíle výchovy. Typické rozdělování těchto prostředků je na materiální a nemateriální.

Edukační procesy

V nejobecnější podobě je možno považovat za edukační procesy takovou lidskou komunikaci, při které je přenášena informace za účelem výchovy a učení se určitého subjektu.

Edukační prostředí

Toto prostředí je dáno souhrnem podmínek, v nichž funguje škola. Tyto podmínky jsou zejména ekonomické, zároveň však také společenské i jiné. Edukační prostředí má (podle Průchy, 1997), poměrně bohatou typologii, která vychází z charakteristiky prostředí vnějšího a vnitřního. Vnitřní prostředí se dále dělí, podle téhož autora, na fyzikální a psychosociální, které má ještě jemnější dělení na statické a proměnlivé.

Edukační konstrukty

Pojem edukační konstrukty v sobě zahrnuje teorie, modely, plány, učebnice i další písemná pojednání, která mají regulační vliv na edukační procesy.

Edukační realita

Edukační realitou je možno označit každou skutečnost, která je rámcem pro edukační procesy nebo edukační konstrukty. Může být označením pro edukační proces, edukační prostředí apod.

Výsledky edukace

Za výsledky edukace je možno považovat na jedné straně vzdělávací výsledky, na straně druhé efekty školní edukace. Výsledky edukace budou pro nás změny, ke kterým došlo působením obsahu vzdělávání, tedy vlastnosti kognitivní, motorické a afektivní. Efekty edukace jsou dlouhodobé dopady na společnost, vzniklé působením výsledků edukace.

Typy (modely) školských systémů

Školské systémy je možno studovat na základě několika modelů. Podle Váňové (2003) jde o model klasický, model s oddálenou hlubší diferenciací a model s jednotnou školou. Ve shodě s autorkou je možno konstatovat, že první dva typy se liší věkem, ve kterém žáci absolvují primární školu (v prvním případě jde o věk 10/11 let, ve druhém o věk 10/12 let, přičemž v prvním případě se žáci rozdělují do různých typů sekundární školy a v případě druhém pokračují na jednotném typu nižší sekundární školy. Typ třetí se od prvních dvou odlišuje tím, že primární a sekundární škola jsou spojeny v jednu instituci.

Preprimární vzdělávání (předškolní výchova)

Jde o úroveň ISCED 0, označovanou také jako preprimární školství či předškolní výchova. Programy v preprimárním vzdělávání jsou určeny dětem, které dosáhly jako spodní věkové hranice nejméně tří let. Horní hranice závisí na typickém věku pro vstup do primárního vzdělávání (srv. Průcha, 2006,55).

Primární vzdělávání

Toto vzdělávání (někdy se používá názvu primární školství), představuje počátek systematického vzdělávání formou povinné školní docházky a je také označováno jako úroveň ISCED 1. Žáci na tomto stupni docházejí do školy 4 – 6 let. V překladech do češtiny je tento stupeň uváděn také např. jako „základní vyučování“ (Ke školské reformě v Čínské lidové republice, 1987, 13).

Sekundární vzdělávání (nižší sekundární vzdělávání)

Toto vzdělávání představuje úroveň ISCED 2. Dle Průchy (2006) se označuje také jako nižší sekundární vzdělávání a nejčastěji se odbyvá v délce 8 - 9 let školní docházky. V Číně tvoří tento stupeň vzdělávání spolu s předcházejícím vzděláváním primárním celek povinného základního vzdělávání, které trvá 9 let.

Postsekundární vzdělávání (vyšší sekundární vzdělávání)

Tento stupeň vzdělávání následuje po ukončení nižšího sekundárního vzdělávání. Jde o úroveň ISCED 3. Někdy pro tento stupeň najdeme označení (vyšší) sekundární školství (Váňová, 1998) nebo vyšší sekundární vzdělávání (Průcha,2006). Jeho doba může být od 5 do 7 let (dle Průchy, 2006,99).

Terciární vzdělávání (první a druhý stupeň)

Dle Průchy (2006) rozlišujeme terciární neuniverzitní vzdělávání (např. pomaturitní studium na jazykových školách, akreditované na MŠMTV) a terciární univerzitní vzdělávání. Toto posledně zmiňované vzdělávání má dva stupně. Absolvování prvního stupně (ISCED 5) nevede k pokročilé kvalifikaci pro výzkum. Druhý stupeň (ISCED 6) již takovouto kvalifikaci přináší.

1.2. Podmínky výchovy v Číně

V Číně se vyskytuje třístupňový správní systém, který se skládá z:

- provincií, autonomních oblastí a samosprávných měst přímo podřízených ústřední vládě,
- autonomních prefektur, okresů, autonomních okresů a měst,
- měst a obcí včetně měst a obcí etnických menšin.

Na počátku roku 2002, jak uvádí server Čínského velvyslanectví v Praze, v Číně bylo 23 provincií, 5 autonomních oblastí, 4 města přímo podřízená ústřední správě a 2 zvláštní autonomní oblasti.

Novodobými čínskými dějinami prolíná citlivá problematika Taiwanu. Lze říci, že Čínská lidová republika pokládá Taiwan za neoddělitelnou součást čínského území. Mimo jiné je k tomu závažným argumentem výsledek jednání Valného shromáždění OSN z roku 1971, které na svém 26. zasedání přijalo rezoluci č. 275. která znamenala vyloučení zástupce taiwanských orgánů a zároveň potvrzení postavení a veškerých práv vlády Čínské lidové republiky. Dalšími důležitými principy v tomto směru se staly:

- Princip jedné Číny (platí ve vztahu k Taiwanu)
- Princip mírového sjednocení
- Princip jedna země dva systémy.

Z nich vyplývá, že by mělo dojít ke sjednocení, při kterém bude Čínská lidová republika pokračovat ve svém společenském systému a Taiwan si na dlouhou dobu bude moci uchovat svůj společenský systém.

Důležitá je také skutečnost, že v Čínské lidové republice je taiwanská otázka pokládána za vnitřní záležitost Číny, jejíž řešení by mělo být dosaženo čínskými lidmi a nevyžaduje žádnou pomoc zahraničních sil.

Z rozdílnosti obou společenských systémů vyplývá i poněkud rozdílný školský systém na obou územích. V této práci se však zaměříme především na kontinentální Čínu, tedy na Čínskou lidovou republiku, kterou budeme označovat zkráceně jako Čína. V případech, kdy budeme hovořit o Taiwanu, Hongkongu či Macau pak na tyto regiony výslovně upozorníme.

Výchova a vzdělávání mají mj. svoje souvislosti ekonomické, politické a zapadají do kulturního systému společnosti (srv. Havlík, J.-Kot'a, J., 2002, str. 33-39).

Přestože je reformní proces v Číně v průběhu uplynulých několika málo desetiletí možno považovat za vesměs úspěšný po ekonomické stránce, nemůžeme totéž říci o sociálních důsledcích tohoto procesu. Jak uvádí Fürst (2006) „Rostou individuální životní náklady (školní, nájemné, spotřeba energií, zdravotní péče)...“

Na počátku uvádění faktů o novodobých změnách v čínské společnosti je nutno předeslat, že případné srovnání s vývojem v České republice by mohlo vycházet z pracovní hypotézy, podle které ekonomické změny, které předznamenávají další, například společenské změny a změny ve školství, se ukazují být v obou zemích v jistém smyslu obdobné, s tím, že Čína je asi v 10 letém předstihu v těchto změnách a provádí je poněkud odlišným způsobem, nežli Česká republika.

Restrukturalizace ekonomického systému byla v kontinentální Číně vyhlášena již téměř před 25 lety, a to v **roce 1984**, na 3. plenárním zasedání 12. ústředního výboru Komunistické strany Číny². K nastartování tohoto procesu však došlo mnohem dříve, a to vyhlášením Ekonomické reformy a otevírání Číny světu, v roce 1978, tedy dva roky po ukončení období tzv. „Kulturní revoluce“.

Reformy začaly probíhat nejprve na venkově, kde byl postupně zavedený tzv. kontraktační systém, který měl za úkol položit do souladu výši platů a rozsah produkce. Dále zde nastoupil dvoustupňový systém řízení, v němž se začaly prolínat centralizační a decentralizační aspekty. Zároveň se postupně upustilo od centrálních a předepisovaných nákupů zemědělských a vedlejších produktů a u většiny těchto produktů se přestaly kontrolovat jejich ceny.

Od roku 1985 pokračovalo intenzivněji tzv. „otevírání se světu“, které probíhalo zejména v přímořských a některých pohraničních oblastech prostřednictvím vytváření zvláštních ekonomických zón pro obchodování se zahraničím. V roce 1990 byla takováto zóna otevřena dokonce v Šanghaji.

Významným byl pro Čínu také **rok 1987**, kdy byla přijata tzv. Strategie tří etap ekonomického rozvoje, která vyšla z teorie známého čínského ekonomického reformátora Deng Xiaopinga, a to v souvislosti

s konáním 13. sjezdu KS Číny. Tato strategie obsahovala program změn v ekonomice, které byly vždy s předstihem splněny:

1. V první etapě se mělo dosáhnout dvojnásobku hrubého národního důchodu ve srovnání s r.1980 a skoncovat tak s nedostatečnou produkcí potravin a oblečení.
2. Ve druhé etapě se mělo dosáhnout čtyřnásobku hrubého národního důchodu do konce století.
3. Třetí etapa byla již naplánována pro počátek nového tisíciletí. Podle jejích cílů, jejichž splnění se předpokládalo do roku 2010 mělo dojít ke zdvojnásobení hrubého národního důchodu ve srovnání s rokem 2000.

Dalším významným mezníkem popisovaného čínského se stal **rok 1992**, kdy proběhl 14. sjezd KS Číny, na němž byla přijata Deng Xiaopingova Teorie o budování socialismu s čínskou specifikou jako řídicím principu čínské politiky. Jako cíl bylo tehdy stanoveno vybudování systému socialistické tržní ekonomiky. Díky velkému počtu obyvatel Číny vznikl v podmínkách nového ekonomického vývoje i problém zaměstnanosti. **Od roku 1993** v tomto směru došlo ke změně, kdy jako hlavní prostředek v rozvrstvení a rozmístění pracovních sil působí trh. To vyvolává i závažná opatření edukačního rázu. Celá řada podniků provozuje rekvalifikační střediska (která v České republice sporadicky zabezpečují Úřady práce).

Před přijetím politiky Reform a otevírání se světu měla Čína ekonomiku tzv. jednotného veřejného vlastnictví (obdoba předlistopadové ekonomiky u nás), která je nyní ze zpětného pohledu hodnocena jako nedostatečně vitální. V Číně je tedy v současné době v ekonomické oblasti podporován rozvoj různorodých typů vlastnictví. Vlastnictví veřejné je akceptováno rovněž. Celkově se ekonomika soukromého i veřejného sektoru velmi rozvíjí.

Významným v Číně byl v nejnovějším období vývoje země také **rok 2003**, provázený dalšími změnami. V té době se uskutečnil 16. sjezd KS Číny, první sjezd této strany v novém století, který přinesl koncepční plán na rozvoj čínské politiky a ekonomiky v prvních dvaceti letech tohoto století. Ve zprávě pod názvem Všeobecně budovat blahobytnou společnost

a otevřít cestu novému socialismu s čínskými rysy bylo přislíbeno pro prvních 20 let tohoto století všestranně budovat blahobytnou společnost.

Mezi další úkoly, které čekají čínskou společnost v prvních 20 letech nového století, mezi nimiž také významnou součástí zaujímá rovněž edukace, patří realizace dokonalé vzdělávací soustavy, systému vědeckotechnické tvořivosti a soustavy masové tělovýchovy a zdravotní péče.

Předpokládá se všestranné rozšiřování výchovy, která má za cíl zvýšit komplexní kvalitu obyvatel a rozvoj různých kulturních sektorů. Přitom stát má zvýšit investice do školství a podporovat kulturní neziskové subjekty.

Rok, který následoval, tedy rok 2004, byl významný také z hlediska upevňování vztahů mezi Čínou a Českou republikou. Český prezident Václav Klaus navštívil v **dubnu 2004** Čínu a to bylo předznamenáním dalšího kladného vývoje vztahů mezi Českou republikou a Čínou

Je však důležité zdůraznit, že v Číně jsou v posledních letech uskutečňovány právní kroky k řešení lidských práv. Potvrzuje to i čínským parlamentem přijatých čtrnáct dodatků k ústavě, z nichž nejčastěji citovaným je ten, podle kterého stát bude chránit práva a zájmy soukromé ekonomiky, včetně individuálního a soukromého podnikání" a také dodatek, podle kterého stát respektuje a chrání lidská práva.

Řada zpráv o dodržování lidských práv v Číně kritizuje špatnou informovanost na počátku epidemie SARS. Ovšem lze také chválit dobrou informovanost v následné fázi epidemie a fakt, že úmrtnost na SARS v Číně byla 6,5 %, zatímco celosvětový průměr dosáhl až 9 %. Čínské zdroje označují současnou Čínu také jako rozvojovou zemi, ale je nutno doplnit, že jde o velmi dynamicky se vyvíjející rozvojovou zemi.

Čínská vláda rovněž zveřejnila informaci pod názvem Pokrok v problematice lidských práv v Číně roku 2003, z níž vyplynulo, že si je vědoma nedostatků a snaží se o změny.

Pokud jde o „otázku Tibetu“, je potřebné si uvědomovat, že tuto otázku je nutno pojímat komplexněji. Například v současném českém tisku (Hekrdla, 2008) nacházíme poznámku o tom, že v souvislosti s otázkou Tibetu se manipuluje s čísly, důležitými fakty s mravním potenciálem miliónů lidí na celém světě. Autor dále uvádí, že Tibet byl již v letech 1720

– 1910 čínským protektorátem a Velká Británie opakovaně uznala čínskou suverenitu na Tibetem (mezi lety 1908 a 1914). Autor se dále také ve svém článku vyjadřuje v tom smyslu, že novodobých dějinách byla proti Tibetu zaměřována britská koloniální politika.

Soudobá péče Číny o svých celkem 56 národností (z toho 55 menšinových) se projevuje také v poskytování možností ve vzdělávání, a proto například, dle čínských zdrojů, v současné době studuje přes 10 tis. mladých Tibetanů na školách v různých částech Číny. Zcela zřejmě tak probíhá pomoc Tibetu. Často se hovoří o potlačování náboženských práv v Tibetu. Pravdou je, že neexistuje žádná specifická averze čínských vládních míst vůči tibetskému buddhismu.

Jiná citovaná otázka se týká poprav v Číně. Ovšem v natolik lidnaté zemi a v období nelehkého společenského vývoje lze předpokládat i výskyt poprav za vrcholně závažnou trestnou činnost, zejména pokud by se tam nezrušil trest smrti, který však mají i jiné země světa.

Je však nutno nepřehlížet takové závažné informace, že podle Světové banky, v období od roku 1978 do roku 2002 vzrostl průměrný roční příjem v Číně ze 190 na 960 dolarů a podle čínských údajů, za dobu existence ČLR, se zvýšil průměrný věk v Číně z 35 let na 71,4 let, dětská úmrtnost klesla z 200 na 28,4 „dítěte“ z tisíce nově narozených dětí.

Dnešní Číňané máme-li na mysli Číňany v širokém slova smyslu, tj. čínské obyvatele vůbec, včetně různých národností a národních skupin v Číně, žijí v době reform, v době, kdy plánové hospodářství přechází na hospodářství tržní, kdy se Čína otevírá světu, kdy je ekonomicky nejlepší období v historii po založení ČLR a kdy bylo dosaženo velkých úspěchů v oblastech hospodářství, kultury, vědy, techniky a školství, proto Číňané dnes mají nejvíc příležitostí uplatňovat svoji invenci a tvořivost.

1.3 Vývoj modelu čínského školského systému

Čína má bezesporu nejrozsáhlejší školství na světě. Její školský systém se začal výrazněji vyvíjet počínaje obdobím po první světové válce. Následující edukační konstrukty ukazují nejmarkantnější změny

v jednotlivých klíčových okamžicích vývoje před vznikem a v průběhu existence nové Číny – Čínské lidové republiky.

Jak uvádí pramen čínského Ministerstva školství (The Educational Reform and Development in China, 2004), v roce 2002 se v Číně vyskytovalo na 1,17 miliónů vzdělávacích institucí na různých úrovních, z toho o něco méně než polovinu tvořily školy pro dospělé. Počet studentů (a žáků) činil 318 miliónů a byl tedy největší na světě. Další statistické údaje z tohoto zdroje uvedeme v přehledu:

- 111 800 mateřských škol s 20 360 200 dětmi,
- 456 900 primárních škol se 121 567 100 žáky a 5 778 900 učitelů na plný úvazek (asi 27 žáků na 1 učitele)
- 65 600 nižších středních škol („junior secondary schools“) se 66 874 300 žáky a 3 467 700 učitelů na plný úvazek (asi 19 žáků na 1 učitele),
- 32 800 vyšších středních škol („senior secondary schools“) se 29 081 400 studenty (asi 887 studentů na 1 školu)
- 2 003 vysokoškolských vzdělávacích zařízení se 16 000 000 studenty (asi 7988 studentů na 1 univerzitu).

Stejný zdroj dále uvádí 1 540 speciálních škol se 374 500 žáky (243 žáků na 1 školu).

Zajímavé jsou také údaje o vzdělávání žáků, kteří pocházejí z národnostních menšin. Výše uvedený zdroj zmiňuje 12 fakult (univerzit) pro národnostní menšiny s 19 910 000 studenty a s 980 000 učitelů.

Další údaje se vztahují na vzdělávání čínských studentů v zahraničí. V uplynulých asi dvou desetiletích přijalo 103 zemí a regionů 450 000 čínských studentů (v průměru 4369 studentů na 1 hostitelskou zemi).

Čína také přijímá ke studiu množství zahraničních studentů. V roce 2002 jich bylo 86 000 a pocházeli ze 170 zemí (v průměru 506 studentů z 1 země).

V roce 2002 již také existovalo okolo 61 200 nestátních . soukromých škol různých typů s celkem 11 159 700 studenty (tedy 182 studentů v průměru na jednu takovou školu). Z toho bylo 1 202 nestátních

– soukromých vysokých s celkově 1 403 500 studenty (v průměru asi 1 168 studentů na 1 takovou vysokou školu).

Ve stejném roce se vyskytovalo 68 vysokých škol a Ústřední čínská rozhlasová a televizní univerzita (China Central Radio and Television University - CCRTVU), které prováděly pilotáž v moderním distančním vzdělávání. V celkem 140 programech s 10 disciplínami studovalo na 1 373 000 studentů (asi 19 899 studentů na 1 vzdělávací zařízení).

Celkově měla Čína v roce 2002 na 15 790 000 učitelů (tedy asi 1.2 procenta obyvatel Číny), z nichž 12 390 000 pracovalo na plný úvazek.

Čínský školský systém je rovněž možno charakterizovat na základě Mezinárodních standardů klasifikace vzdělávání – ISCED, které rozlišují celkem 7 úrovní, popsanými čísly od 0 do 6.

V čínském školství nacházíme vzdělávání předškolní, základní, nižší střední, vyšší střední a vysoké. Základní škola spolu s nižší střední školou zahrnuje celkem 9 let školní docházky a je povinná, i když není v některých regionech země jako povinná dodržována. Jak uvádějí čínské prameny, je však mimo jiné, úkolem čínské vlády rozvíjet povinnou školní docházku.

Jak bylo patrné z výše uvedeného statistického přehledu, hlavní část čínských škol představují státní školy a v posledních letech se částečně rozvíjelo i soukromé školství.

Pokud jde o některá srovnání se stavem v České republice, (Průcha 2006, 92) cituje jako pramen Education at a Glance Indicators z roku 2004, podle kterého počty žáků připadajících na jednoho učitele v čínské primární škole činí 20,4 (v české 18,9). V čínské nižší sekundární (nižší střední) škole je to v Číně 18,4 žáka a na odpovídajícím 2. stupni ZŠ v České republice je to 14,4 žáka. Z tohoto srovnání vidíme, že průměrné počty žáků v rámci povinného základního vzdělávání jsou nepatrně vyšší ve srovnání s průměrnými počty žáků na 1 učitele v odpovídajících českých školách.

Čínský školský systém můžeme rozčlenit do **pěti** složek, kterými jsou:

- preprimární školství,

- primární školství
- střední školství - nižší
 - vyšší (všeobecné nebo odborné, resp. polytechnické),
- vyšší školství (všeobecné, odborné)
- vzdělávání dospělých.

Primární škola a nižší střední škola jsou v Číně spojeny v základní školu s povinnou školní docházkou.

Preprimární vzdělávání

Preprimární vzdělávání se v Číně týká dětí v předškolním věku do 6 let. Uskutečňuje se postupně v jeslích a v mateřských školách. Vyskytují se také určité předškolní kurzy pro děti. Čínské ministerstvo školství vypracovalo Program výchovy dětí. Instituce preprimárního školství se v souladu s tímto programem zabývají vyučováním a výchovou dětí zejména po stránce vnímání, jazykových kompetencí, počtů i charakterových vlastností (návyků).

Jesle a mateřské školy přijímají obvykle děti od 3 do 6 let, některé z nich také mladší

Primární vzdělávání

Primární školu začínají navštěvovat děti ve věku 6 let. Tato škola obsahuje většinou 6 ročníků. Na tomto stupni se vyučuje zejména čínština, matematika, věda, cizí jazyky. Z výchovných předmětů jsou to morálka, hudba a tělovýchova.

Sekundární vzdělávání

Tato část čínského vzdělávacího systému představuje soustavu škol poskytujících středoškolské vzdělání, které následuje po ukončení vzdělání základního (srv. Průcha aj.,1995).

Je jistě nesporné, že pro všechny země takováto soustava škol není přesně totožná. Odpovídá zvyklostem a trendům dané země a je lépe ji

popisovat na základě indikátorů ISCED, které jsou vhodné i pro popis čínského školství.

Střední školství v Číně funguje na základě dvou programů. První z programů probíhá v rámci nižší, tříleté střední školy (ISCED 1). Druhý program probíhá v rámci vyšší střední školy (ISCED 2), která se tak stává pokračováním střední školy nižší.

Nižší sekundární vzdělávání je, dle zákona povinné a bezplatné. Pro rodiče žáka nižší střední školy to však přesto znamená výdaje, podobně, jako je tomu v primární škole, a to ve výši jednoho sta jüanů ročně (za učebnice, sešity a další učební pomůcky), takže můžeme uvažovat o určitém „skrytém školném“.

K hlavním vyučovacím předmětům na tomto stupni patří čínština, matematika, cizí jazyky, fyzika, chemie, informační technologie a morální výchova.

Při postupu z primární školy na nižší střední školu žáci nemusí projít přijímací zkouškou díky zásadě povinné školní docházky. Školní orgány umísťují absolventy primárních škol v nižších středních školách nejen podle místa jejich bydliště, ale i podle přání žáků samotných; současně s tím se prosazuje internátní školství v těch venkovských oblastech, která obsahují velké rozptýlení obyvatelstva. Žáci se soustřeďují v internátních školách, kde jsou mnohem lepší podmínky ke studiu a bydlení.

Nižší střední škola (nižší sekundární vzdělávání) v Číně je obdobou 7. – 9. ročníku v ČR. Takovouto školu je možno navštěvovat po absolvování první části povinného všeobecného základního vzdělání (1. – 6. ročníku).

Některé problémy a zvláštnosti primárního a sekundárního vzdělávání

Toto vzdělávání se v uplynulých asi 20 letech v Číně datuje jako povinné (od roku 1986). Čínská vláda ho považuje za jednu ze svých priorit. Klíčovými institucemi v podpoře povinné školní docházky jsou místní vlády. Ačkoliv je povinná školní docházka vyžadována v celé Číně, vzhledem k národnostním a rolnickým podmínkám venkovských oblastí Číny se jí nedaří naplňovat. Povinné školní docházky se však v úplnosti daří dosahovat jen v oblastech, ve kterých žije 91 % většinové (Chanské)

národnosti. Na řešení tohoto problému vznikl projekt Jarní poupata, v rámci kterého byl založen fond vytváření prostředků pro finanční podporu docházky do školy pro žákyně staršího školního věku, které byly svými rodiči vedeny k ukončení docházky v 6. třídě primární školy.

Podle čínského Zákona o povinné školní docházce žáci nemají platit školné. Rodiče těchto žáků však ročně vynakládají poplatek ve výši jedno sto jüanů (v přepočtu asi 450,- Kč) za učebnice, sešity a další školní pomůcky.

Podle nejnovějších statistik je v současné době v Číně přes 400 tisíc základních škol, které navštěvuje na 120 milionů žáků, což je přes 98 % z celkového počtu všech dětí v této věkové kategorii.

Z důvodu garantování povinné školní docházky je převážná většina základních škol v Číně státními zařízeními. Žáci jsou zpravidla povinni docházet do toho školního zařízení, které je nejbližší jeho bydlišti. Avšak tlak některých rodičů na kvalitu vzdělávání dětí způsobuje i výjimky ve smyslu snahy umístit děti do kvalitnějších škol, což se však neobejde bez zvýšených finančních nákladů. Také proto se školské orgány snaží usilovně zlepšovat vyučovací podmínky škol se slabšími výsledky, aby povinná školní docházka byla stejně kvalitní pro každého žáka. Současně s tím se prosazuje v jistém smyslu soustředěné školství v některých venkovských oblastech, kde je velká rozptýlenost obyvatelstva. Tím žáci mají možnost pobývat v internátních školách, aby tím měli mnohem lepší podmínky k učení.

Ve výchově Číňanů hraje výrazně důležitou roli rodina. Rodinné vztahy mohou být velmi konzervativní, jakoby poznamenané tradičními rysy starých dob, což neplatí pouze o Číně, ale též o ostatních čínských komunitách ve světě. Rodina je Číňany chápána jako nejsilnější svazek, nejdůležitější společenská norma. Totéž platí o rodinných vztazích, sociálních a finančních závazcích uvnitř rodiny a o povinnostech vůči rodičům a příbuzným.

V čínském pojetí je rodina chápána velmi široce, obvykle zahrnuje tři nebo čtyři generace ve společné domácnosti, k nimž patří i spoluodpovědnost za další vzdálenější příbuzné. V tomto duchu jsou

vychováány i čínské děti. Jsou tedy vedeny k harmonii, neagresivnímu chování, laskavosti k mladším a k vytrvalosti v práci.

Prameny uvádějí, že rodičovská výchova dětí se zaměřuje především na potlačování impulsivnosti chování a na úspěšnost dětí. Přístup rodičů k dětem a k jejich výchově je odstupňován věkem dětí:

1. Před nástupem školního věku (do šesti let věku) vychází výchova z chápání dítěte jako nerozumného a neodpovědného za své chyby, proto jsou rodiče k dítěti až příliš laskaví, zejména matky se starají o jeho naprosté pohodlí a dítě není nijak vedeno k samostatnosti.
2. S nástupem školní docházky však ve výchově dochází k prudkému zlomu. Nastupuje další vedení ze strany učitele ve škole, výchova je přísná, po dítěti se vyžaduje disciplína a podřízenost autoritám, trestají se projevy agresivity a vyčleňování se z kolektivu.

Ve výchově se rovněž dbá na dosažení vzdělání a vědomostí. V čínské společnosti je vzdělanost spojena s vyšším společenským postavením a od toho se také odvíjí touha Číňanů po vzdělání, která je mnohem vyšší než u jiných národů. (Tyto skutečnosti jsou pozorovatelné například v USA představují studenti z Číny nejpočetnější skupinou na univerzitách.)

Zvláštnosti čínských žáků a studentů se odvíjejí od metodiky výuky na čínských školách. Ta vychází především z tradic. Čínští studenti jsou tedy zvyklí a ochotní považovat studium za svou prioritu, nevěnovat se diskotékám či různým dalším zábavám, tak jako studenti západní. Tento fakt je také spojen s velkou trpělivostí, vytrvalostí, pílí a ochotou podřídit se školnímu řádu. Žáci neváhají chodit do školy velmi brzo, vyučování pro ně končí až odpoledne a také během prázdnin si doplňují své znalosti.

Čínská škola podporuje ve svých žácích a studentech soutěživost a studium na střední škole je motivováno cílem dostat se na co nejlepší vysokou školu, nejlépe na zahraniční. Žáci čínských škol obvykle vynikají v jazycích a matematice.

Pro žáky čínských středních škol jsou typické určité zvláštnosti na rozdíl od vlastností a chování žáků českých. S postupující modernizací čínského stylu života a větší otevřeností Číny k okolnímu světu však

dochází ke stírání rozdílů například v zábavě a způsobech trávení volného času mezi mladými lidmi v Číně a v Evropě.

Jak vyplývá z již dříve provedených výzkumů, čínští žáci mohou hodnocení své vlastní osobnosti vnímat jinak než jejich vrstevníci v západních zemích. Od nich se též odlišují nižšími výsledky v testech extroverze. Pokud jde o mezilidské vztahy, žáci v čínských školách stojí sobě navzájem vzdáleněji, jsou méně emotivní. Ve srovnání s žáky středních škol Evropy vykazují Číňané nadprůměrnou míru zranitelnosti, upřímnosti a harmonie, jsou mnohem více svědomití, a naopak vykazují podprůměrnou míru sebeobětování, asertivity a aktivity. Sobě navzájem jsou si pak čínští žáci velice podobní ve svém jedinečném čínském pohledu, což by se nestalo například u většiny žáků amerických. Mnoho žáků vnímá nebezpečí a jeho možnost, ke kterým žáci západních kultur bývají nevšimaví. Současně se čínští žáci odlišují svou vzájemnou závislostí spíše než samostatností, zatímco závislost u českých studentů ve stejném věku naopak odeznívá.

Postsekundární vzdělávání

Postsekundární vzdělávání, jako systém vyššího středního školství se v Číně se skládá ze středních všeobecně vzdělávacích škol (gymnází), dále z odborných škol a středních odborných učilišť, dále technických škol a také krátkodobých technických školících programů.

Protože vyšší střední školy nejsou povinné, jejich studenti musejí platit školné. Na výši školného má vliv hospodářský rozvoj regionu, ve kterém se škola nalézá. Toto školné se platí každoročně ve výši několika tisíc jüanů.

Střední vzdělávání zaznamenalo zejména od 80. let minulého století velký rozvoj.

Na **středních všeobecně vzdělávacích školách** (gymnáziích) se žáci intenzivněji mohou zabývat některým předmětem a jejich vzdělávací činnost je podporována množstvím školních soutěží. Smysl těchto škol je spatřován především v přípravě pro přijímací zkoušky na vysoké školy.

Střední odborné školy v Číně lze považovat za stabilizovaný článek čínského vzdělávacího systému. Některých regionech však není odborné vzdělávání dostatečně rozvinuto, takže mnoho absolventů základních škol vstupuje do zaměstnání bezprostředně po ukončení základní školy, popřípadě i s nedokončeným základním vzděláním (Zpravodaj VÚOŠ, 2003, 6-7). se stále více žáků zapisuje na obory jako jsou finance a ekonomie, dále také na sportovní obory a umělecké obory. Zájem o technické obory klesá.

Jako svoji specializaci nabízejí střední odborné školy zemědělství, průmyslovou výrobu, obchod, domácí hospodářství, námořní studia, zdravotnictví, operu a umění.

Studium trvá většinou 3 roky. Mezi hlavními vyučovacími předměty jsou čínština, matematika, cizí jazyky, fyzika, chemie, biologie a informační technika. Většina škol je státních. Vzhledem k tomu, že toto studium není povinné, v posledních letech se objevily i soukromé školy.

Čínské střední odborné školy specializované na obchod a ekonomiku mají za svůj hlavní cíl vychovat absolventy s manažerskými schopnostmi na střední úrovni. Na těchto školách studenti studují základní předměty a navštěvují speciální a praktické kurzy. Mezi základní předměty ve všech ročnících studia patří: Čínština a psaní v čínštině, angličtina a anglická konverzace, matematika a aplikovaná matematika. Další základní předměty na sebe vzájemně navazují v různých ročnících: Jsou jimi přírodní vědy, člověk a životní prostředí, dějepis a zeměpis (jako jeden předmět), světová kultura, základy psychologie, hudba, umění, výuka s počítači, práva, plánování kariéry. Speciální a praktické kurzy navštěvují studenti také postupně v několika letech. Jedná se o úvod do obchodního podnikání, účetnictví, ekonomii, vytváření dokumentů pomocí výpočetní techniky, úvod do občanského zákoníku, nákladové účetnictví, počítačové aplikace, úvod do managementu, daňové zákony.

Absolventi středních odborných škol se mohou bezprostředně po ukončení školy ucházet o zaměstnání prostřednictvím trhu práce. Jiní pak pokračují vyššími studii na univerzitách v různě dlouhých studijních programech.

Za střední školství jsou zodpovědné vlády provincií.

Před nástupem do vyšší střední školy se uchazeči musí podrobit **přijímací zkoušce**. Školy pak vybírají uchazeče dle výsledků jejich zkoušky a zároveň přání. Otázky přijímacího řízení stanovuje jednotně místní úřad školství, který také rozhoduje o výši přijímací kvóty

Některé problémy a zvláštnosti postsekundárního vzdělávání v Číně

V čínském školském systému nacházíme určitou zvláštnost, kdy odborné vzdělávání je charakterizováno v rámci určitého přesahu do vzdělání na nižší střední škole a také z druhé strany, je uváděn přesah do školství vysokého.

Tyto zvláštnosti se vyvinuly historicky. Patrně nejstarším odborným vzděláváním v Číně bylo vzdělání průmyslové v 60. letech 18. století. Tehdy, v období dynastie Pozdní Čching, bylo hlavním obsahem odborného vzdělání:

- studium západní technologie
- výcvik praktických dovedností pro železničáře.

Teprve v roce 1902 byl přijat vzdělávací systém, který poskytl pravidla pro odborné vzdělání. Zajišťovat odborné vzdělávání ve spolupráci čínského školství a průmyslu si stanovila jako svou prioritu Čínská odborná vzdělávací společnost, která byla založena v roce 1917. Celkově se dá říci, že rozvoj odborného vzdělání brzdily před rokem 1949 dva faktory. Byly jimi pomalý ekonomický pokrok a opožděný průmysl. V té době existovalo v Číně jen 561 středních technických škol se 77 tisíci zapsanými studenty a 3 školy pro výcvik pracovních dovedností, které měly 2 700 posluchačů. Na střední školy bylo zapsáno pouze 4,2 procenta celkové studentské populace všech čínských středních škol.

Některé problémy a zvláštnosti odborného vzdělávání v Číně

Odborné vzdělávání v Číně je uspořádáno do určitého systému, který má rozsah od sekundárního po terciární vzdělávání.

System odborného vzdělávání v Číně se skládá ze:

- vzdělávání na odborných školách a
- odborného výcviku.

Odborné vzdělání v Číně je poskytováno ve 3 úrovních:

- a) nižší odborná úroveň (nižší střední vzdělávání – ISCED 2)
- b) vyšší odborná úroveň (střední odborné školy – ISCED 3)
- c) terciární úroveň (vysokoškolské odborné vzdělávání – ISCED 5)

Odborné vzdělání zdůrazňuje výcvik v praktické orientaci a řemeslně orientovaných dovednostech. V současné době instituce poskytující terciární odborné vzdělání jsou rozděleny do pěti kategorií:

1. Třicet středních odborných technologických fakult se 149 tisíci zapsanými studenty.
2. Střední univerzity s místními specifikami orientované na 101 krátkých praktických cyklů.
3. Pětileté střední odborné třídy v rámci řádných specializovaných odborných škol.
4. Terciární odborné vzdělávání poskytované některými řádnými středními vzdělávacími instituty a středními vzdělávacími instituty pro dospělé (více než 130 specializací ve 180 institucích).
5. Reformované řádné instituce poskytující 2 až 3 leté střední vzdělání s důrazem na výcvik prakticky orientovaných dovedností, jmenovitě střední úroveň profesionálních technických dovedností pro přední místa ve výrobě.

Nižší střední vzdělávání se uskutečňuje v Číně zvláště v nižších odborných školách. Je součástí povinného devítiletého vzdělání. Je zaměřeno na výcvik základních profesionálních znalostí a jiných profesionálních dovedností pro budoucí dělníky, rolníky a zaměstnance v různých sektorech. Uskutečňuje se formou odborného technického vzdělávání, které mohou získat absolventi základního vzdělání.

Žáci nižších středních odborných škol by měli být absolventy základních škol nebo být tzv. mládeží s rovnocennými znalostmi. Jejich

vzdělávání trvá 3 až 4 roky. Nižší odborné školy jsou především lokalizovány ve venkovských oblastech, kde je ekonomika méně rozvinutá a kde by mohly být konfrontovány s potřebou pracovních sil pro vývoj venkovské ekonomiky. V nedávné době bylo dosaženo v Číně počtu 1472 takových škol, které navštěvovalo 876 tisíc žáků.

Druhá úroveň znamená především odborné vzdělávání ve **vyšších středních školách** a tvoří ji:

- speciální střední školy,
- pracovní školy dovedností (učňovské školy)
- střední odborné školy.

Takto pojaté vyšší odborné vzdělání představuje v Číně jádro odborného vzdělávání. Má vedoucí roli ve výcviku pracovních sil v praktických dovednostech různých typů.

Toto vzdělávání má dvě úrovně. Speciální střední školy, společně se středními technickými školami a pedagogickými školami, zapojují mládež do 3 letého nebo 4 letého studia.

Zvláštností je možnost absolvovat vzdělání bez maturity v rozsahu 2 let. Základními úkoly takovýchto škol jsou cvičení střední úrovně, specializace a technické prvky pro předvoj výroby. Předpokládá se, že absolventi těchto škol by měli zvládnout základní znalosti, teorii a dovednosti své specializace, v souvislosti s kulturními znalostmi, povinnými pro středoškolské studenty.

Pracovní školy dovedností (učňovské školy) přijímají absolventy nižších středních škol a jejich učební doba trvá 3 roky. Jsou zaměřeny na výcvik středního stupně dovedností pracujících. Jejich absolventi v důsledku cvičení a zvládnutí pracovních operací, jsou určeni k zapojení do výrobních aktivit.

Střední odborné školy (vyšší odborné školy) přijímají mladé absolventy nižších středních škol ke 3 letému studiu. Hlavní úkoly těchto škol spočívají ve výcviku střední úrovně, což je úroveň prakticky orientovaných dovedností s úplnými profesionálními schopnostmi a všech

ostatních kvalit potřebných k přímému zapojení se absolventů na přední místa do výroby, služeb, technologie a managementu.

Na toto střední odborné vzdělání navazuje terciární odborné vzdělání v délce od 2 do 3 let. Zájemci o toto vzdělání přicházejí hlavně ze středních všeobecných škol a vyšších středních škol.

Odborný výcvik rozmanitých forem hrál stále důležitější úlohu v odborném vzdělání. V současnosti odborné vzdělání je hlavně provázeno a řízeno školními a pracovními úřady. Avšak také podniky jsou povzbuzovány k poskytování odborného výcviku pro své zaměstnance. Například v roce 1997 působilo v Číně okolo 2 800 zaměstnaneckých výcvikových center, registrovaných při úřadech práce s kapacitou k provádění výcviku pro tři milióny osob ročně a dále to bylo dvacet tisíc zaměstnaneckých výcvikových center s kapacitou třicet miliónů osob ročně.

Od počátku 80. let došlo k významnému pokroku v odborném vzdělání ve venkovských oblastech Číny. Zvýšila se tak jeho kvantita a zlepšila kvalita.

Venkovské odborné vzdělání většinou probíhá ve specializovaných středních školách v oboru zemědělství a lesnictví. Venkovské odborné střední školy a kulturní a technické školy jsou určeny pro rolníky.

Většinu z těchto absolventů přijalo vedení společnosti „Utváření a bohatství vědou a technologií na venkově“, což přispělo ke značné ekonomické úrovni ve venkovských oblastech. Hlavní úkoly reformy venkovského odborného vzdělání jsou realizace tzv. Značkového programu, což je program uskutečňovaný na venkově, který zdůrazňuje spojení mezi ekonomickým vývojem a reformou vzdělání a vyučování, jejich integraci do zemědělství, vědy, technologie a vzdělání a tzv. Všeobecného plánu trojího vzdělání (základního vzdělání, vzdělání odborného a vzdělání dospělých).

Učitelé pro odborné vzdělávání jsou většinou absolventy vysokých škol. Počínaje rokem 1989 založilo přes 160 vysokoškolských vzdělávacích institucí katedry, specializace nebo třídy věnující se výchově učitelů odborných předmětů, kam bylo celkově zapsáno 21 tisíc posluchačů. V téže

době vláda začala zřizovat učitelské výcvikové základny pro odborné vzdělání.

Na konci 90. let to bylo 14 výcvikových základen uzpůsobených jako odborně technické fakultní školy a přes 200 základen zřízených ústředními úřady a místními vládami. Jako výsledek se vytvořil model základních pracovních sítí, výcvikových setkávání učitelů, odborné vzdělání různých forem a různých úrovní.

Vyšší sekundární vzdělávání (10. – 12. ročník) je v podstatě hlavní formou odborného vzdělávání.

Důležité požadavky Státní rady (vlády) a Národní konference práce týkající se rozvoje odborného vzdělávání jsou:

- zaměřovat odborné vzdělávání na socialistické tržní hospodářství, systém odborného vzdělávání utvářet racionálně a flexibilně a vytvářet předpoklady pro celoživotní vzdělávání,
- efektivně utvářet spolupráci mezi vzdělávacím systémem a hospodářstvím, průběžně modernizovat zařízení odborného vzdělávání, podporovat je finančně a personálně,
- zajišťovat kvalifikaci pro odborně pedagogickou práci a zlepšovat její odbornou vědeckou úroveň,
- vzdělávací proces koncipovat s orientací na jednání, uplatňovat moderní metody vzdělávání, posilovat samostatné a kooperativní učení a především odsouvat do pozadí jednostranné vyučovací činnosti, při nichž jsou žáci málo aktivní,
- otevřít všem odborným učitelům profesních škol možnosti pravidelného dalšího vzdělávání v profesní praxi, ve výrobě, popř. v oblasti služeb,
- poskytnout školám právo zaměstnávat ve vedlejších pracovních poměru učitele, kteří jsou odborně kompetentní a mají profesní zkušenosti,
- v průběhu tvorby kurikul zkoušet zavádění povinných a volitelných předmětů,
- reformovat systém hodnocení a zkoumat, zda je účelné hodnocení výsledků podle bodového systému,

- zvýšit praktické části vzdělávání a všem žákům vyššího sekundárního stupně ve třetím ročníku umožnit půlroční praktickou přípravu popřípadě výcvik v podnicích,
- u studentů profesních a technických akademií naplánovat půlroční praktické studium,
- zavést odborně pedagogickou výzkumnou činnost ve stejné míře na vysokých školách, v zařízeních pro odborné vzdělávání a v profesní praxi,
- po celé zemi rozšiřovat vysokou kvalitu odborného vzdělávání, s jakou se můžeme setkat například v pobřežních regionech. Vyspělé regiony jsou povinny pomáhat slabším regionům. Profesní školy mají za tímto účelem spolupracovat, vyměňovat si zkušenosti, a také si přímo pomáhat.

K účinnému prosazování všech částí Zákona o odborném vzdělávání je stále nutné zvýšené úsilí. Ne vždy se dodržuje zejména nařízení obsažené v zákoně o odborném vzdělávání, podle kterého mají podniky odvádět dávky na vzdělávání a výcvik. Čína také sleduje cíl zlepšit technické vzdělávání ve venkovských regionech, otevřít účastníkům šance na uplatnění v podnicích mimo venkov, a také zde rozšířit dvanáctileté školní vzdělávání. Má-li se tento úkol zdařit, jsou potřebné modelové pokusy. Vytvářejí příklady, podle kterých se ostatní mohou orientovat. Hlavně ve městech se má zřídit 1000 modelových škol pro odborné vzdělávání na vyšším sekundárním stupni a má se vybudovat 100 pilotních zařízení pro vyšší vzdělávání. Tato opatření slouží k rozvoji odborného vzdělávání ve smyslu specificky čínského „duálního“ systému a profesní příprava se realizuje jak v profesních školách, tak v profesní praxi.

Kvalifikace učitelů je považována za slabinu.

Terciární vzdělávání

Terciární vzdělávání - vysoké školství se v Číně skládá z několika vrstev, které tvoří:

- tříletá akademie,
- čtyřleté až pětileté studium,
- magisterské studium a
- doktorské studium.

Jako vysoké školy se v Číně vyskytují univerzity, vyšší odborné školy, rozhlasové a televizní vysoké školy, mimopracovní vysoké školy a další.

Před nástupem na vysoké školy se uchazeči musí podrobit přijímací zkoušce. Tyto školy pak přijímají uchazeče podle prospěchu a jejich přání. Otázky pro přijímací řízení jednotně určuje ministerstvo školství nebo provinční úřad školství, které také rozhodují o výši přijímací kvóty.

Hlavní část čínských vysokých škol představují školy státní, k nimž patří prakticky všechny známé čínské univerzity. Soukromé vysoké školy navštěvují obvykle studenti, kteří neprošli přijímací zkouškou na vysoké školy, nebo mimopracovní stážisté. Někteří z nich také studují v rozhlasových, televizních nebo speciálních mimopracovních školách.

V posledních letech se v Číně vysokoškolské studium intenzivně rozvíjí. Značně se tak rozšiřuje počet přijatých nových studentů. Značný rozvoj zaznamenává tzv. studium na titul magistra a doktorandské studium.

Vysokoškolské vzdělávání v Číně zahrnuje vyšší odborné školy s délkou studia 2 - 3 roky, dále pak zahrnuje bakalářské studijní programy (délka studia 4 roky), magisterské studijní programy (délka studia 2 - 3 roky) a doktorské (tříleté) studijní programy.

Zkoušky na vysoké školy vycházejí vstřícně diferenciací na žáky s vědeckým a žáky s uměleckým zaměřením.

V čínském terciárním, odborně zaměřeném vzdělávání (ale i ve vzdělávání dospělých) hrají důležitou roli i jiné instituce nežli vysoké školy, a to průmyslové podniky a veřejné instituce.

Dále také v Číně existuje tzv. další odborné vzdělávání, kterého se v současné době účastní na 70 milionů lidí.

Některé problémy a zvláštnosti terciárního vzdělávání v Číně

Vysoké školství dle západního vzoru se začalo v Číně rozvíjet před více než 100 lety. Podle nejnovějších statistik, v současnosti je v Číně na

3000 vysokých škol, z nichž jsou dvě třetiny státní a ostatní soukromé. V nich studuje 20 milionů lidí. To je více než 17 % populace v této věkové kategorii.

Podle názorů některých odborníků (srov. Obuchová, 1999,247-248) systém čínského školství podporuje získávání vzdělání tradičním způsobem, tedy drilem, neustálým opakováním, napodobováním a přizpůsobováním, což bylo již kritizováno ve 20. létech minulého století významným čínským pedagogem CAI Jüanpeiem. Takovýto systém výuky, který je však uplatňován v celé Asii se přesto ukazuje jako prospěšný, neboť jeho výstupem byli a jsou vzdělání, výkonní a disciplinovaní pracovníci. Lidé v nových ekonomických podmínkách však nemohou být úspěšní rovněž beze změny tradičního způsobu získávání vzdělání.

Vyspělá ekonomika vyžaduje pracovníky, kteří jsou schopni tvůrčího myšlení, kteří dokážou pružně reagovat na rostoucí konkurenci a podávat nové náměty. Metody výuky, které by to neumožňovaly, by byly do budoucna neudržitelné, a proto již není možné podléhat vlivu tradičních hodnot. Žáci musejí směřovat k větší nezávislosti, která je poněkud v rozporu s tradiční úctou a podřizováním se autoritám.

Čínská vláda se snaží podporovat reformy a restrukturalizaci systému vysokoškolského vzdělávání tak, aby se toto vzdělávání přizpůsobovalo socioekonomickému rozvoji země. Vzdělávání dospělých znamená především odstraňování negramotnosti a doplňování školního vzdělání dospělých.

Již od roku 1978 Čína zvýšenou měrou využívá mezinárodní komunikaci a spolupráci ve vzdělávání ke zdokonalování svého školského systému. Po tomto roce došlo k odklonu od přednostního vysílání čínských studentů do někdejšího Sovětského svazu a tehdejších socialistických zemí. Čína začala rozsáhle podporovat možnosti studia čínských studentů v různých zemích světa a současně se zvýšil počet cizinců, kteří mohli přijet studovat na čínské školy. V průběhu 80. a 90. let 20. století tak Čína vyslala zhruba 320 tisíc studentů do více než 100

zemí a 340 tisíc studentů z více než 160 zemí přijala ke studiu na svém území.

Koncem minulého století pak kontinentální Čína získala nejvíce pomoci a převzatých zkušeností v oblasti vzdělávání ze Zvláštních administrativních oblastí Hongkongu a Macaa a ze své odštěpené provincie Taiwanu.

Mimoškolní výchova

Kromě edukace ve škole je v Číně velký počet mimoškolních výchovných institucí. Rodiče těchto možností v rozsáhlém měřítku využívají k obohacování znalostí dětí.

Mezi instituce pro mimoškolní výchovu v Číně patří zejména domy mládeže, domy dětí, dětská centra, mimoškolní kurzy instruktorů a internetové vyučování. Mladí lidé a děti se v nich mohou, podle svého zájmu a potřeb, učit hudbě, tanci, malbě, upevňovat a doplňovat své školní, účastnit se rozmanité vědecko-technické a umělecké činnosti.

Volný čas si čínští žáci organizují tak, aby si co nejvíce odpočinuli. Oblíbenou činností jsou návštěvy parků a sadů, které se v Číně neustále rozrůstají v souladu s programem čínské vlády rozšiřovat plochy zeleně. Mladí lidé v parcích provádějí různá tělesná cvičení, věnují se hrám na hudební nástroje či zpěvu, v parcích je též možné se věnovat tenisu. Číňané vždy obdivovali divadla a podobná jevištní vystoupení, v dnešní době také rádi navštěvují kina, sledují televize a videa. Velké oblibě se mezi mladými Číňany těší nový druh zábavy - karaoke.

Závěrem lze ke vzdělávacímu systému Čínské lidové republiky říci, že Čína je stále zemí s nevyrovnaným ekonomickým a kulturním rozvojem. Přes bohatou a několika tisíciletou kulturní minulost můžeme konstatovat, že na 100 tisíc obyvatel připadá asi 2 000 osob vysokoškolsky vzdělaných, okolo 8 000 osob s maturitou a přibližně 27 000 vyučených.

Jak vyplývá z analýz provedených v této kapitole, základním typem školského systému v Číně je klasický model (srv. Váňová, 2003, 11), kdy žáci docházejí do primární školy jako oddělené instituce a po ukončení jejího 6. ročníku odcházejí do školy sekundární úrovně – nižší střední školy. Primární škola a nižší střední škola v Číně tvoří jednotný celek ve smyslu sepětí povinnou školní docházkou a tento celek lze označit jako základní škola.

V souvislosti se vzděláváním v Číně upozorňují zpravidla také čínské zdroje na pozoruhodné snižování počtu negramotných osob (The Educational Reform and Development in China, 2004). Tento pramen uvádí, že před založením Čínské lidové republiky v roce 1949 byla negramotnost vyšší než 80 procent. Krátce po vstupu Číny do nového tisíciletí, resp. v r. 2001, byl dokumentován počet negramotných ve výši 6, 72 procenta.

Popsanou strukturu čínského školského systému je vyjádřit rovněž graficky (viz graf č. 1 Přehled čínského školského systému)

Obr. 1. Přehled čínského školského systému

		<i>Rok doch.</i>	Věk	
Odborné univerzity nebo fakulty	Doktorské programy		28	
		22	27	
		21	26	
		20	25	
	Magisterské programy	19	24	
		18	23	
		17	22	
	Univerzity a fakulty	16	21	
		15	20	
		14	19	
13		18		
Odborné školy umělecké školy		S V V Š	12	17
		11	16	
nižší SOŠ	Sp UŠ OdŠ Ze Š	10	15	
	9	14		
	nižší střední škola	8	13	
	7	12		
	Učňovské školy	6	11	
odb. prim. školy	Primární škola (Základní škola)	5	10	
		4	9	
		3	8	
		2	7	
		1	6	
odb. školy gramot.	Mateřská škola		5	
			4	
			3	

1.4. Rozdíly kultur a cíle výchovy

Základní model čínského životního stylu se silným sklonem k životu ve vícegenerační rodině vychází ze starých čínských kulturních tradic, ale sklony k rodinnému životu neznamenají absenci přátelských kontaktů. Čínský život probíhá na veřejnosti. Obuchová (1999) upozorňuje na řadu kulturních odlišností Číňanů, které rovněž prostupují výchovou a vzděláváním. Mezi jinými je to vysoké cenění si vzdělanosti, které pochází již ze starověku, vzdělání jako prostředek ke zdokonalení morálního charakteru a další. Autorka také zmiňuje zvláštnosti výchovy dětí v čínských rodinách, která je zaměřena na potlačování impulsivnosti v chování a na úspěšnost v životě, přičemž výchova dětí do 6 let je velmi mírná, což vychází z názoru, že malé dítě nemůže být odpovědné na své chyby. Dostí výrazný zlom ve výchovných metodách představuje 5. – 6. rok dítěte, které znamená přechod k období, kdy by se mělo již dítě začít učit starat o své rodiče. Po dětech začíná být zároveň vyžadována bezvýhradná disciplinovanost, jejíž výchova se často přenáší do pravomoci učitele 1. ročníku primární školy.

Typického čínského dospělého člověka bychom mohli charakterizovat zejména kladnými mravními a dobrými volnými vlastnostmi, jako jsou trpělivost, houževnatost, disciplinovanost, kolektivismus, vlastenectví, tendence k dobrým přátelským vztahům, ale i zdravým sebevědomím. Vyskytuje se názor, že čínský charakter je, v jistém smyslu, zformován vlivem čínského písmenictví (srv. Skokan, 2006, s.45). To v podstatě znamená, že Číňané jsou do jisté míry jakoby imunní vůči cizím kulturám. Bohatá a dlouhodobá čínská historie poskytuje totiž dosti podnětů i příkladů i pro výchovu v moderní době.

Oproti českému pedagogickému myšlení, které bylo zvýrazněno teprve pracemi Komenského v 17. stol., se začalo čínské pedagogické myšlení formovat nesrovnatelně dříve, a to zhruba již 500 let před naším letopočtem, z větší části výsledkem významné pedagogické a publikační činnosti filozofa Kchunga, známého až teprve středověké Evropě v polatinštěné podobě jeho jména jako Konfucius.

Někdejší významný čínský pedagog CAI (Caj Juan-pchej), který byl v podstatě byl současníkem T.G. Masaryka, působil jako ministr školství v první čínské vládě po zrušení císařství, později jako první rektor a spoluzakladatel Pekingské univerzity. Přeložil také některé evropské pedagogické spisy (v době svého studijního působení v Německu a ve Francii).

V postavě pedagoga Chuanga (celým jménem Huang Yanpei) již nacházíme novodobého pedagogického vědce, dalo by se říci také současníka O. Chlupa, který tomuto našemu pedagogovi nebyl navíc nepodobný ve své pedagogické činnosti.

Z hlediska potřeby analytického pohledu na problematiku čínských středních škol můžeme ještě zvýraznit postavu čínského pedagoga, kterým byl XU Teli (Ši Tche-li), který je spjat se zakládáním čínských středních škol.

1.5 Významné pedagogické osobnosti

Linie: KUNG - ZHAI – XU a HUANG¹

KUNG Fuzi [Kchung Fu –c’], Konfucius

Konfucia lze obecně považovat za nejvlivnějšího ze všech dosavadních světových filozofů a také za zakladatele čínské pedagogiky (srv. Obuchová, 1999). Pocházel z oblasti dnešní čínské provincie Shandong, kde se narodil roku 551 př. n.l. v tehdejším statě Lu, době dynastie Čou (viz . obr.). Jeho potomci žijí dodnes a je jich již na desetitisíce. Jak uvádějí Andělová – Heroldová (2005), Konfucius má přímého potomka, který žije na Taiwanu byl mu přiznán státní důchod, který má symbolizovat výraz úcty k prvnímu čínskému učiteli. Podle pramenů Konfucius již v mládí přeměnil svůj dům na školu , kde vyučoval

1 Zde uváděná jména jsou přepisem čínských znaků. V závorkách je poznamenána přibližná česká výslovnost v souladu s pravidly transkripce do češtiny.

2 Odkazy na vyjádření či souvislost s činností této společenské organizace jsou v podmínkách Číny běžné a prakticky neodmyslitelné, proto se jich musíme přidržet rovněž v našich úvahách.

- dějinám
- básnictví
- formám slušného chování.

Obr. Některé čínské dynastie

● Zjednodušená tradiční tabulka čínských dynastií ●
Sia (2207–1766 př. n. l.) Šang (1765–1122 př. n. l.) (Tato dynastie byla později, 1401–1122, nazývána Jin.) Čou (1121–256 př. n. l.)
Čchin (221–207 př. n. l.) Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.)
Tři říše (221–265) Ťin (265–420) Jižní a severní dynastie (420–589)
Suej (589–618) Tchang (618–907)
Pět dynastií (907–960)
Sung (960–1279) Jüan (Mongolové, 1271–1367) Ming (1368–1644) Čching (Mandžouvé, 1644–1911)
Čínská republika (založena r. 1912, od r. 1949 má útočiště na Tchaj-wanu) Čínská lidová republika (založena r. 1949)

Zdroj: Kamenarovic' (1999, 51)

V dospělosti se stal krátkodobě také ministrem spravedlnosti, z tohoto úřadu však z morálních příčin odstoupil a odešel do 10 let trvající emigrace spolu s některými svými stoupenci. Historie dále říká, že nakonec byl povolán nazpět do své vlasti, kde se věnoval redigování dochovaných písemných textů a zpracoval kroniku svého státu pod názvem Letopisy (Jara a podzimy).

Po Konfuciovi se zachovala jeho vlastní filozofie, kterou však označoval za sdělování toho, co se naučil o mytologických panovníků nejstarší doby a byla realizována pěti kompilovanými kanonickými knihami:

- Kniha proměn
-

- Kniha písní
- Kniha listin
- Kniha obřadů (někdy také překládáno jako Zápisy o ritech)
- Letopisy (někdy překládáno jako Jara a podzimy)

Kniha listin představuje reedici již před Konfuciem existujícího vydání, doplněnou tímto pedagogem pouze o komentář (její původ údajně sahá až k čínskému panovníkovi, vládnoucím 3000 let př.n.l.). K hlavním částem tohoto textu patří 8 trigramů, znaků složených ze 3 plných nebo přerušovaných čar. Každý z trigramů má znázorňovat danou přírodní sílu a určitý element lidského života. Jde o vyjádření nebes, moře, ohně stromu, větru, deště, hor a země. Plné linie představují tzv. světlý prvek (světlo, pohyb, život, tj. princip JANG). Přerušované čáry znamenají tzv. temný prvek (klid, hmotu, tj. prvek JIN). Ačkoliv tato kniha ponechává velmi široký prostor k výkladu znaků, byly uskutečněny některé pokusy v prostředí mimo Čínu o aplikaci Knihy proměn například na kariérový růst v obchodní činnosti (Orsborn, 1996).

V roce 2000 byla v čínské provincii Shandong založena Konfuciova kulturní univerzita. Následovala určitá vlna zakládání Konfuciových institutů po celém světě. V září 2007 byla otevřena Konfuciova akademie na UP Palackého v Olomouci.

Současné čínské prameny uvádějí některá významnější jména vědců i jiných osob, kteří se zabývají Konfuciovým odkazem ať již z hlediska jejího přínosu nebo jej i kritizují. Jsou to profesor Jiang Guanghui, generální tajemník Mezinárodní Konfuciovy federace, Liu Xiaobo, radikální vědec a bývalý učitel na Pekingské pedagogické univerzitě (opakovaně argumentoval, že konfuciánské myšlenky ztěžují čínskou komunikaci s cizími civilizacemi a používáním jejich vymožeností), profesor Wang Dianqing z Orientálního morálního institutu v Pekingu.

V Číně se má za to, že trend odporu ke konfucianismu ještě ovlivňuje některé mladé lidi, ale také se namnoze uznává, že konfucianismus má pozitivní vliv na společenské mravy.

CAI YUANPEI [Cchaj Jüan-pchej]

Pedagog CAI YUANPEI žil v letech 1868 - 1940. Pocházel z čínského města Shao-xing z provincie Zhejiang. Je hodnocený jako jedna z klíčových postav modernizačních procesů v Číně. Již ve svých 22 letech získal titul "jinshi" (doktor).

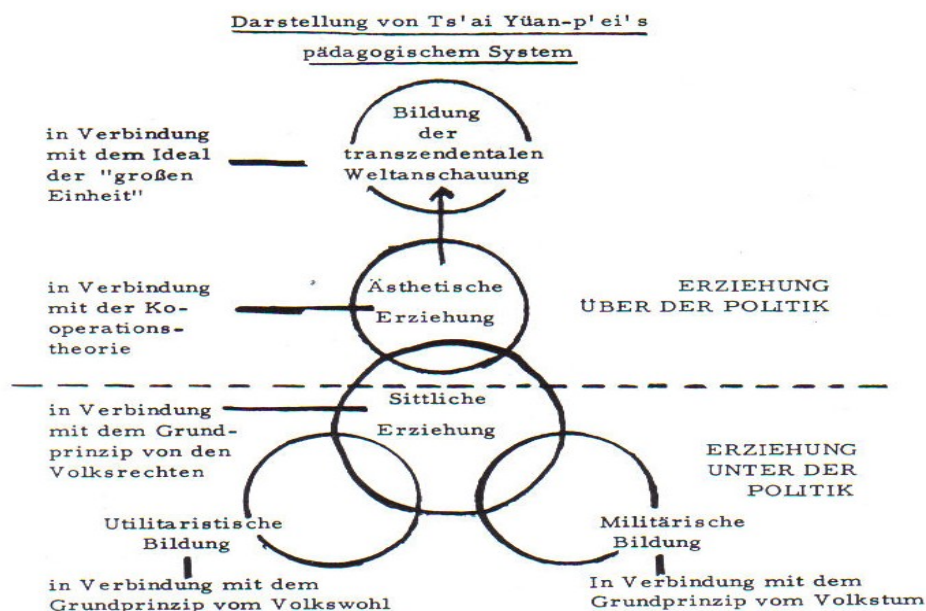
V roce 1902 založil spolu s jinými kolegy ČUNG-KUO ČIJAO-JŮ SŮE-CHUAI (Čínskou společnost pro pedagogiku) a byl zvolen prezidentem této společnosti. V roce 1903 otevřel první čínskou dívčí školu AJ-KUO NY-SŮE (Patriotické lyceum) a brzy poté AJ-KUO SŮE-ŠE (Patriotické gymnázium).

Tento pedagog představoval svým dílem zvláštní přínos spočívající v originální syntéze zahraničních zahraničního a čínského edukačního myšlení. K tomu přispěly velkou měrou jeho zahraniční stáže a překladatelská činnost. V rámci svých zahraničních studií pobýval zejména v Německu. Poté, co v roce 1907 přijel do Lipska, kde studoval filozofii, estetiku, antropologii a experimentální psychologii, zabýval se překlady německých spisů do čínštiny a zpracoval publikaci Historie čínské etiky. Zpracoval také několik příruček pro výuku morálky na středních školách. Přeložil například Külpeho "Úvod do filozofie", v němž se ukázalo jeho nadšení pro Kantův kriticismus. Z rozličných spisů bylo zřejmé, že je pod velkým vlivem novokantovství.

Jako jedno z významných děl tohoto autora bychom mohli prezentovat publikaci Školské programy (XUETANG JIAOKE LUN) z roku 1901, v nichž hovoří o zkušenostech ze svého studia a o některých svých pedagogických zásadách a kritizuje zde starý vzdělávací systém. Dalším jeho významným pojednáním byl Světový názor a životní názor (1913).

Tento čínský pedagog je uváděn také v českých pramenech prof. Ciprem, který potvrzuje, že "...Čína dvacátého století hledala a bude hledat nejspíš i ve století jednadvacátém organickou syntézu nejlepších elementů staré čínské kultury a výchovy s nejcennějšími prvky moderní pedagogiky euro-americké. Onou osobností, která může reprezentovat tuto dějinnou

tendenci, je Caj Jüanpei, odchovaný ještě v duchu tradičních čínských vzdělávacích koncepcí a metod, ale později důkladně obeznámený - na základě intenzivního studia i za pobytů v Evropě - se západní kulturou a pedagogikou" (Cipro, 2000).

Zdroj: Stephan Hsü Chi-wei(1969)

Protože činnost významných čínských pedagogů pro nás nemusí vynívat výstižně vzhledem k našim zvyklostem, uvedeme ještě stručné pojednání o další významné osobnosti novodobé čínské pedagogiky, kterou byl XU TELI.

XU TELI [Šü Tche-li]

XU TELI žil v letech 1877 - 1968. Pocházel z okresu Chang-ša, z čínské provincie Chunan. Na jaře roku 1910 studoval v Šanghaji v Kurzu učitelů základních škol a potom odcestoval do Japonska na pedagogický průzkum. Po návratu do vlasti pokračoval v učitelské práci na Ženské škole Čou-nan ve městě Chang-ša a založil ve své provincii první pedagogický časopis, který se jmenoval Čounanská pedagogika (ZHOU-NAN JIAO-YU).

V roce 1912 založil v Chang-ša Pedagogickou školu a věnoval pozornost přijímání žáků z nemajetných rodin. Potom ve svém rodišti jako první zřídil základní školu pro děti rolníků, přičemž třídy byly původně v jeho bytě. V letech 1913 až 1919 pracoval na První provinční pedagogické škole v Chu-nanu a zároveň zastával funkci ředitele tamního sirotčince.

Od roku 1930 působil v Ústřední revoluční základně v provincii Ťiang-si, kde zastával funkci zástupce vedoucího a úřadujícího vedoucího Oddělení školství Ústřední revoluční vlády a zástupce ředitele Vysoké školy sovětů. Zabýval se zde likvidací negramotnosti u vojáků a rolníků a dosáhl dobrých výsledků. Získával zde zkušenosti se zřizováním základní školy, gymnázia, střední pedagogické a střední zemědělské školy. Pod jeho vedením byly vypracovány učebnice, odpovídající realnosti života na tehdejších venkově.

Ještě ve vysokém stáří se věnoval filozofickým, historickým a pedagogickým teoriím i výchově mládeže.

K jeho hlavním dílům patří například: XU TELIovy pedagogické spisy a XU TELIovy spisy.

HUANG YANPEI [Chuan Jen-pchej]

Dalším významným pedagogem byl HUANG YANPEI, který žil v letech 1878 - 1965. Narodil se v okrese Huang-sha, v provincii Jiang-su, která dnes patří k městu Šanghaj. Pracoval ve svém rodišti jako učitel už od svých 20 let. Před revolucí, kterou vedl Sunjatsen, osobně založil a řídil základní školu a pedagogickou školu v Kuang-ming a gymnázium v šanghajské čtvrti Pu-dong.

V květnu roku 1917 navrhl a spolu se známými osobnostmi z různých čínských kruhů v Šanghaji založil Čínskou společnost pro studium odborného školství. Tato společnost představovala první celostátní orgán v moderní historii Číny zabývající se výzkumem, podporou, pokusy a popularizací odborného školství. Rok po té založil v Šanghaji Čínskou odbornou školu. V letech 1917 až 1931 se podílel na přípravě k založení Vysoké školy pedagogické a Říční a mořské inženýrské školy v Nan-jingu,

Školy Ťin-nan, Šanghajského obchodního institutu a univerzity Xia-men v provincii Fu-jian.

Spolu s dalšími dvěma pedagogy řídil měsíčník Nové školství. Působil například jako ředitel Čínské společnosti pro zlepšení školství a člen Rady ředitelů Čínského fondu školství a kultury.

K jeho publikační činnosti patří Praktikum ve vyučování na základních školách, Deníky o školní inspekci, Deklarace čínské společnosti pro studium odborného školství, Názor na školství pro Číňany žijící v jihovýchodní Asii a Stručné dějiny čínského školství.

1.6 Dílčí závěry

Závěrem k této kapitole lze tedy konstatovat, že čínské školství je možno popsat běžnými pedagogickými pojmy, známými z české a anglosaské pedagogiky, k nimž patří - *pedagogika, - cíle výchovy, podmínky výchovy, prostředky výchovy, edukační procesy, edukační realita, edukační prostředí, výsledky edukace, typy (modely školských systémů*. Dále je také nezbytné aplikovat Mezinárodní standardy klasifikace vzdělávání ISCED, které rozlišují sedm úrovní vzdělávání či školství, označených čísly od 0 do 6, jako je *preprimární vzdělávání, primární vzdělávání, základní vzdělávání atd.* Je to nástroj, pomocí kterého můžeme následně čínský výchovně vzdělávací systém analyzovat a srovnávat s jiným školským systémem, a také určit specifika jeho struktury.

Pro potřeby této práce je zúžena školská problematika na Čínskou lidovou republiku, kterou zde zkráceně označujeme jako Čína.

Výchova a vzdělávání v Číně mají nejen své výrazné ekonomické souvislosti ale i souvislosti politické, které souvisí se změnami nedlouho po ukončení Kulturní revoluce, zvláště pak s obdobím od roku 1984. To má pozitivní dopad na styky nejvyšších představitelů obou zemí a rozvoj spolupráce i ve školské sféře, zejména na základě kontaktů vysokých škol.

V čínském školském systému se objevují některé odlišnosti od českého školského systému. Je to především primární škola, nastavená na 6 let, která pro několik procent čínských dětí ve venkovských regionech znamenala v nedávné době již ukončení školské docházky. Dále je to nižší a vyšší střední škola, jejíž první část vymezuje spolu s primární školou povinnou docházku do základní školy.

V čínském školském systému je také zvýrazněno vzdělávání dospělých.

Obě kultury, česká a čínská, jsou poněkud rozdílné. Délka vývoje vztahu je v Číně nepochybně větší, některé předměty jsou, v souladu s tradicemi v Číně považovány za důležitější (např. mravní výchova) a jsou patrné rozdílné výsledky v projevech osobnosti v důsledku rozdílných výchovných metod a čínské kulturní a konfuciánské tradice. V obou zemích

byli nositeli filozofií edukace významní pedagogové. V Číně můžeme vyzorovat linii počínající u Konfucia, a pokračující výraznou postavou pedagoga CAIe, který se nesmazatelně zapsal do čínské pedagogiky reformami po západním vzoru v době po první světové válce (odstraněním tradiční přípravy k úřednickým zkouškám na základě studia tzv. kanonických knih).

2. Edukační realita v Číně

Pro lepší přehlednost a jemnější vystižení podstaty reforem můžeme provést historické srovnání školských reforem v Číně v několika klíčových obdobích a historických meznících, kterými byly:

- císařské období
- období po 1. světové válce
- období po vzniku ČLR
- období Kulturní revoluce
- počátek Reformy otevírání se světu
- období po vstupu Číny do nového milénia.

Školský systém Číny v císařském období

V Číně se po mnohá staletí kladl důraz na možnost všeobecného vzdělávání a díky přísným konkurzním zkouškám i v porovnání s ostatním starověkým i středověkým světem můžeme dokonce tvrdit, že bylo realizováno na vysoké úrovni, odborné vzdělávání zůstávalo nedoceňováno, a to dokonce až do druhé poloviny minulého století.

Reformy po 1. světové válce

K vývoji reforem v té době přispěli například američtí pedagogové, jako byl profesor John Dewey, který přednesl řadu přednášek v letech 1919 – 1921 ve velkých čínských městech Beijigu, Nanjingu a Shanghaji. V letech 1925 a 1926 v Číně pobývali W.H. Kilpatrick a Helena Parkhurstová, kteří zde experimentovali s projektovou metodou a Daltonským plánem. Avšak slibný vývoj aplikace idejí americké pedagogiky byl záhy přerušen v důsledku japonské invaze k níž došlo roku 1931(srv. Stephan Hsü Chi-wei, 1969).

Reformy po vzniku ČLR

Jako odpověď na potřeby ekonomického růstu vznikly v padesátých letech minulého století tisíce specializovaných středních škol a škol pracovních dovedností. Výcvik pracovních sil, který požadovaly všechny

sektory společnosti, byl dále urychlován v 60. letech. Zemědělské střední školy a jiné odborné střední školy se rychle rozvíjely.

V průběhu padesáti let od založení ČLR, tj. od roku 1949, prošlo zejména odborné vzdělání procesem přizpůsobování se, usměrňování nárůstu a přitom stálého rozvoje.

Tabulka č. Počty žáků v 50. letech

Rok	1952	1957
Počet obyv.	574 820 000	646 530 000
Školy		
základní	43 000 000	84 200 000
střední	3 830 000	6 690 000
vysoké	190 000	434 000

Zdroj: Školství v Čínské lidové republice, 1987

Reformy za Kulturní revoluce

Běžná rychlost vývoje čínského odborného školství byla vážně zasažena nástupem Kulturní revoluce ve druhé polovině 60. let minulého století, která je v současné Číně vnímána především jako období chaosu a která byla ukončena v roce 1976. V tomto roce také odešli dva významní čínští představitelé, ministerský předseda Zhou Enlai a Mao Zedong.

Nedlouho po ukončení Kulturní revoluce, zhruba po dvouletém období konsolidace politických, ekonomických a společenských poměrů, nastoupilo období reforem, které mělo příznivý dopad na změny v čínském školství.

Tabulka č. Počty žáků před vypuknutím Kulturní revoluce

Rok	1960	1964	1965
Počet obyv.	725 380 000		
Školy			
základní	87 500 000	77 600 000	
střední	11 640 000	8 940 000	
vysoké	1 100 000	370 000	

Zdroj: Školství v Čínské lidové republice, 1987

Období počátku Reformy otevírání se světu

Vzhledem k radikálnímu nárůstu počtu obyvatelů v Číně byla přijata politika rodin s jedním dítětem. Tento krok byl sice ve světě kritizován jako nehumánní, avšak postupně se ukazuje, že to bylo rozhodnutí moudré, které zabránilo přelidnění a nárůstu problémů s ním spojených. Na druhé straně se ve školství začíná zcela logicky vyskytovat problém „jedináčků“, respektive nežádoucích vlastností dětí, které nemají sourozence a jsou v rodinách vychovávány s nadměrnou péčí.

Od roku 1978 bylo čínské odborné vzdělání inspirováno novými myšlenkami pro svůj další vývoj. To mělo svůj počátek zejména ve **Zprávě o strukturální reformě středního školství**, která byla formulována Ministerstvem školství a Státním úřadem práce a ratifikovaná Státní radou (vládou) v roce 1980. Stanovil se zde úkol, aby struktura středoškolského vzdělání byla reformována a rozvinuto odborné vzdělání.

V roce 1982 byla přijata ústava, podle níž byla stanovena také povinnost státu podporovat vzdělání na všech stupních škol i v zařízeních při závodech, družstvech apod., postupně zavádět povinnou školní docházku, likvidovat ngramotnost (Školství v Čínské lidové republice, 1987).

V roce 1985 ÚV KS Číny, v souladu s potřebami budování socialistické modernizace, vyhlásil **Rozhodnutí o strukturální reformě vzdělání**. Stanovil postupné zakládání odborně vzdělávacího systému s rozumnou strukturou, který by postupoval diferencovaně od nižšího k vyššímu stupni. Od takovéto struktury se zároveň požadovalo, aby odpovídala průmyslovým sektorům a aby došlo k jejímu propojení se středoškolským vzděláním.

Rok 1986 přinesl zákon o všeobecné devítileté školní docházce. Jak se uvádí v publikaci Školství v Čínské lidové republice, vydané v roce 1987, v důsledku tohoto zákona a dalších významných dokumentů mezi základní principy vzdělávání v té době patřilo:

- právo na vzdělání bez rozdílu pohlaví, národní a rasové příslušnosti,
- povinná devítiletá školní docházka pro děti od 6 let věku (výjimečně od 7 let věku),
- povinné vyučování bezplatné,
- odpovědnost rodičů či pěstounů za školní docházku dětí
- organizacím a jednotlivcům bylo přísně zakázáno zaměstnávat děti školního věku do ukončení povinné školní docházky,
- vyloučení tělesných trestů aj.

Rok 1991 přinesl rozhodnutí Státní rady pod názvem **O energicky se rozvíjejícím středním a odborném vzdělávání**. V něm nacházíme, ve světle ekonomického a sociálního vývoje v devadesátých letech, úkoly a cíle pro další vývoj odborného vzdělání v Číně.

Dalším mezníkem ve vývoji čínského středního odborného vzdělání se stal **Nárys reformy a vývoje vzdělávání v Číně**, vydaný Ústředním výborem a Státní radou v roce 1993. Tento dokument požadoval od vlád všech stupňů, aby přikládaly velkou důležitost odbornému vzdělání a energicky ho rozvíjely. Nárys směřoval k mobilizování iniciativ všech úřadů, podniků, institucí a všech složek společnosti k poskytování odborného vzdělání všech forem a všech stupňů.

V roce 1996 byl formálně vyhlášen a realizován první **Zákon o odborném vzdělání v Číně**. Poskytl legislativní ochranu pro vývoj a dokonalost odborného vzdělání.

V jednom z nejnovějších dokumentů - **Rozhodnutí o prohlubující se reformě vzdělání a podpoře kvalitního vzdělání**, vydaném Státní radou v roce 1999, se zdůrazňuje, že vzdělávací systém je přizpůsoben socialistické tržní ekonomice a vnitřním zákonitostem edukace s různými typy vzdělání.

Celá tato politika, pravidla a směrnice nejen vytvořily sociální zázemí pro vývoj odborného vzdělání, ale také ukazují směr pro reformy a rozvoj čínského odborného vzdělávání ve 21. století.

Tabulka č. Počty žáků na počátku Reformy otevírání se světu

Rok	1978	1986	1998
Počet obyv.	958 090 000	1 046 000 000	
Školy			
základní			139 540 000
střední			N 54 500 000
			VV 9 380 000
			SO 11 260 000
vysoké			3 410 000

Poznámka: N ...nižší střední školy, VV...střední všeobecně vzdělávací
+--+školy, SO ... střední odborné školy

Zdroj: Čína, 2000)

Období po vstupu Číny do nového milénia

Tak se situace v čínském školství od počátku reformní politiky postupně výrazně změnila. Je to také díky tomu, že mnoho zodpovědnosti za rozvoj odborného vzdělávání začaly přebírat hospodářská sféra a také

státní správa. Usnesení Státní rady ČLR (vlády) a dokumenty Národní konference práce, která se konala v roce 2005 v Beijingu, nabídly zcela jistě nové perspektivy a ukázaly mimořádný respekt vedoucích složek čínské společnosti ve vztahu k odbornému vzdělávání v dosavadní historii Číny.

Zákon o odborném vzdělávání z roku 1996 stanovil rozsáhlou odpovědnost za rozvoj odborného školství v Číně nejen pro hospodářskou sféru, ale i pro další oblasti čínské společnosti.

Na tento zákon navázaly další dokumenty, a to **Usnesení Státní rady Číny z roku 2005**, v němž jsou stanoveny úkoly pro období let 2006 až 2010 a **Jedenáctý pětiletý plán (2006 – 2010)**, který přinesl několik podstatných strategií, k jejichž naplňování by mělo přispět právě odborné vzdělávání. Jeho příspěvek se očekává prostřednictvím přípravy kvalifikovaných odborných sil, které jsou kompetentní, kreativní, inovativní a flexibilní, dále je odborné vzdělávání pověřeno poskytováním kvalifikací pracovním silám na venkově a obnovováním zaměstnatelnosti propuštěných dělníků a zaměstnanců ve městech. Tím by se mělo přispět k překonávání regionálních rozdílů v mezi rozvinutějšími pobřežními oblastmi a slabšími oblastmi centrální a především západní Číny. Odborné vzdělávání by také mělo přispět k ekologické výchově. Proto se proklamuje potřeba zavádění nových povolání, která mají zajišťovat ochranu životního prostředí. Kurikulum odborných škol má integrovat vzdělávací programy, které se speciálně zaměřují na ochranu životního prostředí.

Na čínském venkově je v současné době cca 160 až 170 milionů pracovních sil, které nemohou najít zaměstnání. Asi 30 % z nich má pouze ukončen 6. ročník primární školy. Mnozí bývalí zemědělci odešli do měst. Část našla zaměstnání v hospodářské sféře v sekundárním sektoru. Jejich právo na bydlení na venkově zůstalo zachováno. Proto jsou označováni za putující pracovníky. Tyto pracovní síly zůstávají na pracovišti v průměru jen 2,1 roku. Lidé, kteří hledají práci ve městě, ale ještě žijí na venkově, musejí získat kvalifikaci. Jejich integrace do městského profesního života je vzhledem k chybějící profesní přípravě (nižší sekundární stupeň) často komplikovaná. Kromě toho jsou většinou ještě vyloučeni ze sociálního systému společenských organizací. Ve městech představují další problém zaměstnanci propouštění v důsledku racionalizace. Propouštění začalo již v

90. letech min. stol. Opětne zaměstnání vyžaduje rekvalifikaci. Často je nedostatek nabídek kvalifikačního vzdělávání, nebo se nezaměstnaní nechtějí nic nového učit. Stále více nezaměstnaných však začíná chápat, že nová pracovní místa předpokládají odpovídající kvalifikace. S takovou situací dříve nikdy konfrontováni nebyli. Každý byl zaměstnaný. Odborné vzdělávání ve městech bylo nyní vládou pověřeno, aby pomáhalo propuštěným a realizovalo pro ně systém dalšího vzdělávání.

Toto pověření je pro většinu institucí odborného vzdělávání velkou výzvou, která se však nemůže obejít bez podpory ze strany sociálních partnerů. Přitom vzniká například model účelné profesní struktury v daných regionech, vytvářejí se nové vazby s hospodářskou sférou a objevuje se potřeba kvalifikovaných učitelů profesních škol, přičemž je snaha zlepšovat podmínky pro vzdělávání. Podíl mladistvých, kteří chtějí začít profesní přípravu, značně stoupá. Čínské zdroje spatřují následující důvody tohoto jevu:

- stálé zvyšování počtu žáků na nižším sekundárním stupni, jehož absolventi po úspěšném ukončení chtějí navštěvovat profesní přípravu.
- malá kapacita vyššího sekundárního stupně pro přijímání nových uchazečů. Mnozí žáci 9. tříd, kteří nemohou pokračovat ve všeobecném vzdělávání, se proto snaží o přijetí do profesní přípravy,
- mnozí absolventi 12. tříd nezískají (z kapacitních důvodů) žádné studijní místo. Proto mají snahu dosáhnout vyššího vzdělání prostřednictvím profesní přípravy.

V Číně se vyskytuje problém v zaměstnanosti absolventů vysokých škol. Jde o miliony mladých vysokoškoláků, kteří každoročně marně hledají pracovní místo. Je však snaha nabídnout jim možnost doplnění si vzdělání o technický a profesní výcvik orientovaný na praxi. Tímto způsobem by se měli připravovat na náročné činnosti v moderních podnicích. Existuje zvláště nedostatek teoreticky vysoce vzdělaných odborných sil s praktickými dovednostmi. Nedostatek těchto pracovních sil se vyskytuje od roku 2003 trvaleji například v jižní Číně, mj. v Guandongu a Fujianu. V provincii Guandong chybí kolem dvou milionů kvalifikovaných pracovních sil. Některé podniky proto zaměstnávají kvalifikované techniky ze zahraničí. Z toho vyplývá, že systém odborného vzdělávání v Číně se

musí připravit na zvýšený příliv a stoupající kvalitu nabídek i na nové priority. To se mj. týká spolupráce odborného vzdělávání s profesní praxí, zlepšení materiální základny, řešení personální problematiky a poskytování větších finančních fondů.

Tabulka č. Počty žáků po vstupu do nového milénia

	2003	2007
Počet obyv.	958 090 000	1 046 000 000
Školy		
základní		
střední		
vysoké		

2.1. Nutnost reformy v čínském školství

V průběhu uplynulých padesáti let, zvláště během posledních dvou desetiletí, byl kladen velký důraz na kvalitu a úroveň výchovy a vzdělání které by vedly k vysoké školní výkonnosti. Proto v roce 1998 bylo v Číně založeno před 2000 klíčových a pokusných odborných škol na podporu všestranného růstu odborného vzdělání.

Čínští odborníci se orientují na získávání nejnovějších západních zkušeností a jejich vhodnou aplikaci v čínském prostředí. Studium podstaty moderního zahraničního odborného vzdělání, myšlení a struktury školství má důležitý význam pro reformu čínského odborného vzdělání. Čínské odborníky proto zajímá například:

- dvoukolejný systém z Německa
- vzdělání a struktura základních schopností v Austrálii a v Kanadě
- struktura pracovního vzdělání stanovená Světovou organizací práce
- kurzy dovedností k zahájení drobného podnikání iniciované UNESCO
- Obchodně - živnostenská společnost
- podniky z celého světa.

V této souvislosti lze mít za to, že ani studium českého školského pro čínské odborníky systému, který se vyznačuje bohatou edukační tradicí by nebylo nezajímavé. Otázkou tedy je, proč naši školští odborníci zatím nezačali spolupracovat s čínskými odborníky v edukačních vědách?

Právě proto si tato studie klade jako další cíl dát k tomu podnět, iniciovat aktivní, produktivní a užitečnou spolupráci ve školské sféře pro Českou republiku. Zvláště také proto, že řada jiných zemí, které však s Čínou bez zábrán komunikují, poskytly modely pro reformu čínského odborného vzdělání. Pomohly tak stovkám odborných škol v různých městech Číny a velkému počtu podniků. Mohly tak být schváleny pilotní reformy základů odborného vzdělání přejaté od zahraničních edukačních struktur pro zlepšení úrovně odborného vzdělání v Číně.

2.2. Edukační procesy v nové Číně

Aby Čína mohla pružně reagovat na socioekonomický rozvoj a uspokojila snahy všech mladých lidí dosáhnout vyššího stupně vzdělání, předpokládá se, že bude potřeba ještě dlouhé doby k rozvoji čínského školství. V posledních letech se proto také naskytá otázka, zda by nebylo vhodné oživit systém tradičních zkoušek, které by umožňovaly nadaným mladým lidem bez nezbytné docházky získat vysokoškolské diplomy.

V posledních letech Čína zintenzivňovala investice do svého západního území (v širším slova smyslu sem patří rovněž severozápad a jihozápad Číny). S neustálým zlepšováním prostředí a hospodářského rozvoje v západní Číně je čím dále tím více absolventů ochotno hledat příležitost v podnikání v tomto regionu. Mezi nimi jsou i dobrovolníci, kteří přijeli do západní Číny rozvíjet spolupráci ve školství, zdravotnictví a popularizovat zemědělskou techniku a přispět k místnímu rozvoji. Rozvoj západní Číny vyžaduje racionální rozmístění talentů, realizace plánu vysokoškoláků na dobrovolné služby v západní Číně je součástí strategie rozvoje západní Číny. Je to současně dobrá příležitost pro jejich další rozvoj. Vysokoškoláci by ve svých dobrovolných službách v západní Číně plně využívali své znalosti, aby na pracovišti sehráli svou úlohu. Někteří mají možnost působit jako učitelé ve školách a pomáhat tak chudým žákům v učení, jiní mohou na venkově poskytovat rolníkům technickou podporu. Další absolventi zakládají zdravotnické týmy, které léčí nemocné na venkově a poskytují vesnickým obyvatelům v odlehlých oblastech lékařskou pomoc a léky.

Čínské sdělovací prostředky vyvíjejí jisté výchovně vzdělávací působení a popularizaci těchto tendencí tak, že přinášejí informace o takových příkladech mladých lidí, jako byl 23letý absolvent medicínského oboru na Pekingské univerzitě jménem Mu Fun, který se zřekl dobré pracovní příležitosti v hospodářsky rozvinutém městě Shen Zhen v jižní Číně a odejel pracovat do zdravotnického zařízení v autonomní oblasti Vnitřní Mongolsko v severní Číně. Stal se tak tzv. „dobrovolníkem s vysokoškolským diplomem“. O své volbě Mu Fan řekl, že sice stejně jako ostatní mladí absolventi chtěl být ve městě, mít nějakou stabilní práci a žít

pohodlně. Ale také si přál být prospěšný pro společnost. Uvědomil si, že ve městě Shen Zhen pracuje mnoho profesorů a aspirantů a nemohl by se tam proto plně uplatnit. To ho vedlo k rozhodnutí odejít do západní Číny, kde by se cítil být potřebnějším.

V nedávné době také předložila Čína svým vysokoškolským absolventům Projekt působení v západní Číně. Tento projekt vyvolal u vysokoškoláků silnou odezvu, a tak přes 40 tisíc absolventů se bezprostředně po jeho vyhlášení k němu přihlásilo. Z nich bylo vybráno v první etapě 6000 absolventů, kteří byli vysláni do chudých oblastí Číny ve 12 provinciích, kde by měli po dobu jednoho až dvou působit ve veřejných službách, jako je školství, zdravotnictví, popularizace zemědělské techniky, likvidace chudoby atd.

V Číně se rovněž rozvíjí rozsáhlý systém distančního vzdělávání (Ouroda, 2002), který umožňuje dosáhnout středoškolského a vysokoškolského vzdělání v nejrůznějších oborech.

Na čínských vysokých školách se platí školné (vyjma pedagogických univerzit, kde od něj bylo od roku 2007 upuštěno). Výše tohoto poplatku je různá, a to podle školy a odboru. V současné době činí v průměru 20 tisíc jüanů ročně.

Čína věnuje velkou pozornost získávání zahraničních studentů ke studiu na svých vysokých školách, což považuje za jeden z kanálů zvýšení mezinárodního postavení svého školství a vytvoření prvořadých vysokých škol na světě. Bude podnikat další opatření k zlepšení studijního prostředí s cílem přitahovat ještě více zahraničních studentů, zejména stážistů.

Studium na čínské vysoké škole vyžaduje po uchazečích ze zahraničí příslušné vzdělání a určitou kvalifikaci čínštiny. Některé školy také vyžadují přijímací zkoušku. Zájemci se mohou přímo kontaktovat s čínskými vysokými školami prostřednictvím internetu. V současnosti může přijímat zahraniční posluchače přes 300 čínských vysokých škol.

2.3. Moderní prostředky vzdělávání

Edukační technologie jsou důležitým indikátorem modernizace čínského vzdělání. Rozvoj edukačních technologií, jako nejdůležitější úkol v modernizaci čínské edukace, probíhá na pokyn Ministerstva školství. Budování čínských edukačních technologií bylo zahájeno vysokoškolskými audiovizuální programy v roce 1920 na Fakultě zemědělství Ji-lingské univerzity. V roce 1922 se užívaly diapozitivy a filmy s ústním vysvětlováním, které bylo zaznamenáno na fonografu, k publikování vědeckých metod pěstování bavlny. Po roce 1949 bylo audiovizuální vzdělání rozvíjeno v různých školách všech stupňů. V roce 1960 byly postupně založeny rozhlasové a televizní univerzity v Pekingu, Šanghaji a ve Shenyangu. Edukační technologie byly velmi rozvíjeny po zavedení reformy a otevírání se světu. Státní rada schválila vytvoření Ústřední rozhlasové a televizní univerzity (CRTVU) a Ústředního Audiovizuálního centra v Číně v roce 1978. Poté byly obnoveny nebo ustanoveny rozhlasové a televizní univerzity a audiovizuální centra v provinciích, autonomních oblastech a samosprávných městech řízených Ústřední vládou a odděleně plánujících městech (vyjma Tibetu). Čínská edukační televizní stanice byla otevřena v roce 1986 a provinční vzdělávací televizní stanice byly zřízeny v Liao-ningu, Ji-linu, Shanghaji, Jiang-su, Fu-jianu, Jiangxi, Ningxia, Xinjiangu a v dalších provinciích, městech a autonomních oblastech.

Moderní distanční vzdělávání

Čínské distanční vzdělávání začalo korespondenční výukou v roce 1950. Rozhlasové a televizní univerzity a fakulty byly velmi rozšířeny v zemi do konce roku 1970 a síť satelitního vzdělávání vykristalizovala v 80. letech. Počítačové multimediální technologie a sítě začaly být používány v distančním vzdělávání s rozšířením informačních technologií v 90. letech a splývají se satelitním vzděláváním, což vede k mnohem rychlejšímu rozvoji distančního vzdělávání.

Rozhlasové a televizní univerzity jsou prvními univerzitami distančního vzdělávání používajícími elektronické komunikační technologie. Jejich hlavními úkoly jsou: nabídka dílčích programů a

pomocných programů pro odborné a technické vzdělání, ve výcviku služeb, v odborném vzdělávání a v celoživotním vzdělávání.

Do všeobecného plánu na státních rozhlasových a televizních univerzitách je zahrnuto terciární vzdělávání učitelství a managementu. Postupně bylo zřízeno 468 specializací včetně literatury, ekonomie, politiky, právní vědy, přírodních věd, strojírenství, medicíny, zemědělství, umění, tělovýchovy a vzdělávání učitelů.

Rozhlasový a televizní vzdělávací systém se skládá z CRTVU, dále ze 44 provinčních rozhlasových a televizních univerzit, 831 rozhlasových a televizních univerzit na úrovni autonomních oblastí a 1699 na okresních úrovních, které byly formovány v průběhu 20 letého úsilí. Podle statistiky z roku 1997, celkový počet absolventů tříleté rozhlasové a televizní fakulty dosáhl 2 313 800 a celkový zápis přesáhl 700 000. Celkový počet absolventů odborných středních škol přesáhl 1 000 000 a celkový počet zapsaných byl přes 400 000. Celkový počet všech typů netitulovaných absolventů dosáhl přes 30 milionů. Výcvik praktických dovedností byl nabídnut milionům rolníků. Od roku 1996 CRTVU organizovala vzdělávací programy od netitulovaného k titulovanému studiu a některé experimentální programy středního odborného vzdělání a přístupu studentů na pokusném základě. Došlo k urychlení pokroku a modernizace otevřeného vzdělání.

Akční plán posílení vzdělání pro 21. století byl přijat Státní radou v roce 1999. Týká se moderního distančního vzdělávání jako jednoho z klíčových projektů. Cílem projektu po tříletém úsilí je iniciování moderní sítě distančního vzdělávání, prostřednictvím vytvoření série páteřních kurzů, výzkumu vyučování a administrativního vzoru vhodného pro čínské moderní distanční vzdělávání. Síť s kompletními strukturami má být vytvořena do roku 2010 a spojit se s potřebou zřízení systému celoživotního vzdělávání. Na základě edukačních věd, výzkumné sítě a využití státní telekomunikační sítě a kabelové televizní sítě, se zformovala prostřednictvím aktualizací a přizpůsobování profesionální platforma. Hlavními úkoly jsou:

- rozvinutí celoživotního vzdělávání,

- poskytnutí učebních zdrojů pro školní vyučování a individuální studium,
- zlepšení vyučování v chudých regionech,
- umožnění přístupu k vyššímu vzdělávání pro více lidí a
- pěstování úrovně gramotnosti lidí.

Rozhodnutí o zesilování vzdělávací reformy a posílení vzdělání ve všeobecné kvalitaci poukázalo na to, že vláda podporuje budování moderního distančního vzdělávání založeného na Čínské edukační vědě, síti výzkumu, satelitním vzdělávacím systému a posílení budování praktického systému terminální platformy a vysokoškolské nebo oblastní sítě. Poskytne příležitosti celoživotního vzdělání pro veřejnost s moderním distančním vzděláváním vhodným pro potřebu venkovských a vzdálených oblastí., V rámci hledání vhodných vzorů moderního distančního vzdělávání a lepšího moderního distančního vzdělávacího systému, byly pověřeny Univerzita Tsinghua, Beijing University of Post&Telecommunications, Zhejiang University a Hunan University, jako klíčové experimentální vysokoškolské instituce k současné realizaci významných experimentů.

Vzdělávací technologie ve školních prostorách

Vzdělávací technologie ve školních prostorách byly intenzívně rozvíjeny od roku 1978. Na všeobecně vzdělávací středních školách byly k tomu zřízeny zvláštní centra, katedry a kanceláře. To vedlo ke značnému rozšíření vzdělávacích technologií. Většina ostatních typů středních škol zřídily tyto organizace rovněž. Avšak jen několik málo nižších středních a základních škol získalo vybavení zvláštními kanceláři a personálem a počet lidí, zapojený na tomto poli, přesáhl 200 000.

Většina univerzit, fakult a středních škol ve městech instalovala systém uzavřeného okruhu. Počítač je postupně používán ve škole jako doplňkové vyučovací vybavení. V posledních letech jsou multimediální počítače a oblastní síť pro školy nepřetržitě instalovány a široce používány v některých školách rozvinutých měst. Výukové diapozitivy, filmové projektory, záznamníky a videa pro všechny disciplíny, se vyskytují na středních i na základních školách. Doplňkové učebnice k televizní výuce a

multimediální software, vydávané společně středoškolskými vzdělávacími zařízeními, jsou v těchto školách ve vyučování široce užívané.

Rozhodnutí o posilování vzdělávací reformy a posílení vzdělání ve všeobecné kvalifikaci zdůraznilo, že "Počítač a informačně technologické vzdělání by měly být rozšířeny ve vyšších středních školách, nižších středních školách a na základních školách. Všechna středoškolská vzdělávací zařízení a klíčové sekundární odborné školy by měly ustanovit vzdělávací síť vědy a výzkumu a sekundární i primární školy tuto síť založí postupně."

Ministerstvo školství rozhodlo v roce 1997 zřídit 1000 experimentálních škol pro moderní vzdělávací technologie. Každá z nich dostala za úkol plně užívat moderní vzdělávací technologie, realizovat rozvoj a reformu základního vzdělání. Rovněž bylo posíleno všeobecné vzdělání na středních a základních školách. To také ovlivnilo hledání zákonitostí efektivnějšího vyučování. Počínaje lednem 1998, celkem 433 středních a základních škol bylo v první fázi zapojeno do experimentální skupiny, s cílem, aby dosahovaly plodných výsledků v experimentální práci a výzkumu, ve získávání znalostí a v odborném výcviku.

Vzdělávací technologie je rozvinuta nejvíce v odborných školách a ve školách vzdělávajících dospělé. Použití vzdělávací technologie v odborných školách ve venkovských oblastech přispívá ke zlepšení stavu, který je způsobován nedostatkem učitelů a učebnic. Velké úspěchy byly učiněny prostřednictvím rozšíření praktických dovedností videem v mnohých oblastech, kde jsou v činnosti profesní školy. Technická a vědecká úroveň a úroveň gramotnosti rolníků se velmi zlepšují prostřednictvím studia výukových video programů.

Několik málo škol v oblastech, kde žijí národnostní menšiny, přijalo, jako doplňující metodu, promítání filmů, diapozitivů, záznamníky, videa a satelitní vyučovací programy, které zlepšily edukační prostředí a pomohly vyřešit problémy s výukou. Byly také rozšiřovány vzdělávací možnosti. Přes třicet středoškolských vzdělávacích institucí nabídlo speciální vzdělávací technologie k propagaci rozvoje edukační technologie. Asi deset zařízení nabídlo magisterské programy a tři nabídly doktorské programy.

Různé úrovně výcviku personálu sestávají z bakalářských programů, magisterských a doktorských programů, vytvořil se servisní potenciál, upevňující účinnost vzdělávací technologie.

Ministerstvem školství byl zorganizován Instruktivní výbor vyšších vzdělávacích zařízení pro edukační technologie. Ten je odpovědný za instruktáže pro učitele edukačních technologií.

Systém satelitního vzdělávání

Satelitní edukační kanál č 1 zahájil vysílání svých programů 1. října 1986. Rok 1987 byl svědkem založení Čínské edukační televize (CETV). Druhý a třetí kanál, kterým byla uložena odpovědnost za přenášení vzdělávacích programů, následovaly v letech 1988 a 1994.

Jeich kurikulum zahrnovalo řádné vzdělání rozhlasovou a televizní univerzitou, postgraduální vzdělávání, výcvik a další vzdělávání pro učitele a ředitele, středoškolské specializace a odborné vzdělávání, výcvikové kurzy praktických dovedností, kurzy pro rolníky. Kanál č. 1 vysílá edukační zprávy a komplexní vzdělávací programy. Kanál č. 2 se soustřeďuje na kurzy CRTVU. Programy kanálu č. 3, které jsou určeny hlavně k pokrytí devítiletého povinného vzdělání, byly společně spuštěny Ministerstvem školství a vládou provincie Shandong. Pekingský vzdělávací kanál (kanál 35), jehož program pokrývá celé území, byl založený při CETV v říjnu 1996.

V rámci Čínského edukačního systému bylo zřízeno do roku 1997 přes 940 televizních stanic, přijímacích a retranslačních stanic, 10 000 satelitních stanic a 66 000 video stanic. Tři kanály CETV vysílají 47 hodin denně a pokrývají 80 procent krajů a měst.

Družicová spojovací technologie představuje zvláštní výhody a vitalitu. Její užití v edukaci přináší novou sílu pro vzdělání. To rozšiřuje vyučovací škálu a obsah rozhlasové a televizních univerzit, zlepšuje rozvoj tréninku učitelů středních a základních škol a odborného vzdělání a urychluje vzdělávací reformu i ekonomický a vzdělávací rozvoj odlehlých regionů.

Čína se snaží přetvořit vzdělávací satelitní síť na digitální, interaktivní a mikrovlnný systém s rozšiřováním informačních technologií.

Zpětnovazební systém začne být používán po naplnění síťových zdrojů. Interaktivní vyučování a transformovaná edukační družicová síť budou hrát důležitou roli ve státním distančním vzdělávání.

Vytváření elektronických audiovizuálních vyučovacích materiálů

Elektronické učební pomůcky jsou hlavní částí moderních výukových prostředků a také klíčem ve vztahu ke vzdělávacím technologiím. Jsou stále důležitějšími při užívání špičkové techniky na poli edukace. V současné době zahrnují základní vzdělání, středoškolské vzdělání, odborné vzdělání a rozhlasové a televizní vzdělání. Média zahrnují filmy, promítací fólie, slidy, magnetofony, video a laserové disky, doplňkový vyučovací software a psané učebnice pro tyto prostředky.

Specifický požadavek byl stanoven na Třetím národním setkání ke vzdělání, kde bylo podniknuto opatření k vývoji vynikajícího vyučovacího software. Ministerstvo školství získává zřetelně základy, požadavky, a úkoly i zodpovědnosti. Zkoušení, hodnocení, odměny, publikování, cirkulace managementu a výměn i překladatelské týmy jsou definitivně zcela regulované. Úřady mají na starosti unifikaci plánování elektronických vyučovacích materiálů. Překladatelské týmy se skládají z předních učitelů, specialistů a personálu pro edukační technologie. Hluboké výzkumy jsou prováděny v překladatelství. Přední učitelé jsou povzbuzováni k vlastní publikační činnosti. Překladatelským týmům jsou uděleny plné výhody. Jsou prosazována překladatelská zaměstnání a jejich dokonalost. Ministerstvo školství mnohokrát zorganizovalo národní zkoušky i odměny aktivit. Znamení elektronické vyučovací materiály jsou odměňovány a trhy jsou měřeny prostřednictvím aktivit. Existuje celkem 45 nakladatelství na poli vzdělávání. Různí čtenáři mohou nalézt to, co potřebují z tisíců elektronických materiálů publikovaných každým rokem.

Administrativa vzdělávacích technologií

Odbor pro audiovizuální vzdělávání na Ministerstvu školství dohlíží nad moderním státním distančním vzděláváním, školními edukačními technologiemi a vzdělávacími televizními stanicemi. To je koordinováno

administrativou CRTVU, Ústředním audiovizuálním centrem a CETV. Vzdělávací odbory různých ministerstev Státní rady jsou odpovědny za administrativu vzdělávacích technologií v jejich vlastním systému. Důležitými institucemi jsou Oddělení pro vzdělání v provinciích, autonomních regionech a samosprávných městech pod Ústřední vládou. Správa vzdělávacích technologií sílí.

Zákon o vzdělání Čínské lidové republiky stanovuje, že vlády oblastí by měly dát přednost satelitnímu vzdělání a dalším moderním vyučovacím opatřením

Program pro čínskou edukační reformu a rozvoj poukazuje na to, že pozitivní byla dána podpora rozhlasovému a televiznímu vzdělávání a školnímu audiovizuálnímu vzdělání. Moderní vyučovací opatření by měla být rozšířena. Stavba satelitní přijímací a vysílací sítě byla urychlena.

Ministerstvo školství realizovalo **Devátý pětiletý plán národního audiovizuálního vzdělávání**, ve kterém jsou specifikované úkoly a cíle. Zpřístupňování a modernizování studia na rozhlasových a televizních univerzitách by mělo být urychleno. Měly by být podpořeny úroveň edukační technologie a hodnoty vzdělávacích televizních programů. Měl by být vytvořen systém elektronických vyučovacích materiálů. Měl by být prohlouben výzkum vzdělávacích technologií. **Rozhodnutí na zesilování vzdělávací reformy a podpory vzdělávání celkových kvalit** zdůraznilo, že rozmanité audiovizuální vzdělání a doplňkové počítačové vzdělávání by mělo být pokračováním stávajících zdrojů a elektronických opatření.

Třetí národní setkání ke vzdělání sdílelo stejný názor. Čína vždy věnovala pozornost funkci nevládních institucí.

Čínská audiovizuální vzdělávací asociace je masovou organizací státního personálu edukačních technologií. V prvních osmi letech své existence sdružila před 100 skupin, které se staly jejími členy. Učitelé a personál edukačních technologií na univerzitách, včetně Tsinghua University, Peking University a velkého množství středních a základních škol, se aktivně podílely na teoretickém výzkumu a překladu. Masové akademické aktivity podněcují rozvoj edukačních technologií v Číně.

2.4. Vztahy mezi jednotlivými typy čínských škol

Vztahy mezi jednotlivými typy čínských škol také vyniknou na základě požadavků ke zkouškám na tyto školy, mezi něž patří přijímací zkoušky na střední školy a přijímací zkoušky k magisterskému a doktorskému studiu.

V současném vzdělávacím systému mohou žáci při patřičné způsobilosti přejít z nižšího sekundárního stupně (7. – 9. ročník) odborného vzdělávání do vyššího sekundárního stupně (10. – 12. ročník), nebo z nižšího sekundárního stupně všeobecného vzdělávání přejít do vyššího sekundárního stupně odborného vzdělávání. Možný je také přestup z odborného vzdělávání do vyššího stupně všeobecného vzdělávání.

Přijímací zkouška na vyšší střední školu

Tato zkouška, kterou prochází absolventi nižší střední školy, se v Číně nazývá „střední zkouška“. Díky tomu, že podíl přijatých žáků činí jenom necelých 60%, i méně než je procento přijatých absolventů středních škol na vysoké školy, tato „střední zkouška“ je považována za jednu z nejtěžších.

Otázky přijímacího řízení a takovéto zkoušky stanovuje jednotně Místní školský úřad. Zkoušky se konají hlavně z čínštiny, cizího jazyka, matematiky, fyziky a chemie. Zkoušky probíhají obvykle v červnu.

Z absolventů zkoušky mohou nastoupit na vyšší střední školu jen ti, kteří zkoušku zvládli s poměrně dobrým prospěchem.

Pokud jsou však neúspěšní, ocitnou se v situaci uchazeče o pracovní místo s požadovaným nízkým vzděláním. Proto nemálo Číňanů považuje „střední zkoušku“ za zkoušku rozhodující jejich osud.

Toto období se většinou rovná gymnáziu v České a Slovenské republice. Kromě toho k němu patří také odborné a technické školy. Vyšší střední školy nejsou povinné, proto na nich studenti musí platit školné, které je různé podle hospodářského rozvoje oblasti a v současnosti činí ročně několik tisíc jüanů.

Přijímací zkoušky k magisterskému a doktorskému studiu

Uchazeče o titul magistra nebo doktora přijímají vysoké školy nebo výzkumné instituty.

Zkouška ke studiu na titul magistra se skládá z písemné a ústní zkoušky. Otázky přijímacího řízení písemné zkoušky ze společných předmětů jednotně stanovuje Ministerstvo školství, které také rozhoduje o minimální výši přijímacích kvót. Např. uchazeči, kteří chtějí studovat humanitní obory, se musejí podrobit zkoušce z politiky a z cizího jazyka. Uchazeči, kteří chtějí studovat technické obory, pak procházejí zkouškou z politiky, cizího jazyka a matematiky.

Pro písemné zkoušky stanovuje druhy předmětů, otázky a také výši přijímací kvóty vysoká škola nebo výzkumný institut sám. Poté, co uchazeči zkoušku zvládli se žádaným prospěchem, musí se podrobit také ústní zkoušce. Vysoká škola nebo výzkumný institut vybírá z nich ty nejlepší.

Přijímací zkoušku k doktorskému studiu provádí vysoká škola nebo výzkumný institut sám. Zkoušení, kteří už získali titul magistra a chtějí nadále studovat původní obor, podrobují se písemné a ústní zkoušce jenom z cizího jazyka a z dalších dvou nebo tří odborných předmětů. Pokud chtějí studovat jiný obor nebo nemají titul magistra, podrobují se písemné a ústní zkoušce ze 5 – 6 předmětů.

Vzhledem ke tlaku na zaměstnání se v posledních letech rychle zvyšuje počet zkoušených na studium na titul magistra nebo na doktorské studium a tím se snižuje podíl přijatých. Kromě toho, současně s reformami systému školství se samosprávné pravomoci institucí, tj. vysokých škol a výzkumných institutů, postupně rozšiřují.

Zkoušky na diplomy

V Číně probíhá mnoho zkoušek pro získání různých diplomů. Diplomy jsou považovány za „kapitál“ pro získání pracovního místa a ukazují na kvalifikaci a dovednost člověka.

V současné Číně se lidé nejběžněji účastní zkoušky z cizího jazyka, zkoušky z počítačů, zkoušek určujících kategorii hudební nebo taneční kvalifikace, zkoušek kvalifikace na povolání právní, účetnické a další. S internacionalizací čínské ekonomiky vstoupila do Číny také řada mezinárodních kvalifikačních zkoušek.

Zkoušky na diplomy se v Číně dělí na různé kategorie, které ukazují nestejně úroveň kvalifikace jejich majitelů. Proto uchazeči o zkoušku musejí neustále studovat a zvyšovat svou úroveň.

Již v prvních letech období reformy a otevírání se světu se objevily v čínských pramenech informace o tom, že v převážně v městských aglomeracích Čína vybudovala největší vzdělávací systém pro vysokoškolské samostudium na světě, kdy na každých 10 000 lidí připadá 56 studentů, kteří mohou individuálně studovat ke zkouškám potřebným ke získání vysokoškolského diplomu. V podstatě jde o individuální studium v rámci celoživotního vzdělávání, které je možné bez ohledu na věk, pro které bylo ve sledovaném období na přelomu století k dispozici 230 předmětů (Čína vytváří...,2001).

Zahraníční studenti v Číně

Hospodářství Číny se v posledních letech rychle rozvíjí a její postavení na mezinárodní úrovni je čím dále tím vyšší, takže stále více mladých lidí ze zahraničí přichází do Číny studovat. V současnosti (rok 2007) v Číně studuje na 77 tisíc cizinců, z nichž 90% představují studenti, kteří zde studují na vlastní náklady. Pocházejí zejména z Korejské republiky, Japonska, USA, Vietnamu, Indonésie, Thajska, Německa, Ruska, Nepálu, Francie, Austrálie, Malajsie a dalších více než 170 zemí a oblastí světa.

Učí se zejména čínskému jazyku, čínské kultuře, čínské historii, čínské medicíně a farmácii a dalším oborům s čínskými rysy. V posledních letech se jejich studium rozšířilo na právo, finance a ekonomiku, účetnictví a přírodovědní a technické obory.

Čína podniká mnohá opatření ke zvyšování počtu zahraničních studentů, např. povoluje jim bydlení mimo univerzitních kolejí, aby mohli být v ještě užším kontaktu s prostými Číňany a ještě více poznávat Čínu. Při

studiu na titul magistra a doktora mohou cizinci v Číně používat jak čínštinu, tak angličtinu s cílem umožnit studium i studentům, kteří dobře nemluví čínsky.

Několik stovek cizinců, kteří studovali v ČLR od jejího vzniku až do současné doby představují, jako absolventi důležitý faktor nejen pro budování a rozvoj svých zemí, ale také při prohlubování výměny a spolupráce mezi svými zeměmi a Čínou.

Studium čínského jazyka

Studium čínštiny představuje cíl mnoha zahraničních studentů, kteří přicházejí do Číny. Studiu čínštiny se věnuje nadpoloviční většina všech zahraničních studentů v Číně. Vyučovací plán studia čínského jazyka pro cizince je vytvářen jako flexibilní. To znamená že jsou v něm zahrnuty jak krátkodobé kurzy, které trvají několik měsíců nebo několik týdnů, tak také úplné čtyřleté vysokoškolské studium. Čínští odborníci k tomu přizpůsobili učebnice. Školy vyučují podle úrovně jazykových znalostí posluchačů buď bilinguálně nebo jenom čínsky.

Zahraniční studenti studují čínštinu většinou na vysokých školách. V současné době přes 300 čínských vysokých škol může přijímat cizince, kteří mají zájem o studium čínského jazyka. Zájemci ze zahraničí se mohou se školami kontaktovat přímo.

Čína v roce 1992 zahájila kvalifikační zkoušku z čínštiny, která je považovaná za čínský TOEFL. Zkouška se dělí do několika kategorií. Provádí se nejen v Číně, ale také ve speciálních střediscích v asi 30 zemích a oblastech světa. Těmito středisky jsou zejména tzv. Konfuciovy instituty. Činnost jednoho z těchto zařízení, Konfuciova akademie, bylo zprovozněno při Univerzitě Palackého v Olomouci od září 2007 a představuje výraznou protiváhu taiwanské Ťiang Ťinng-kuovy nadace, která působí při Ústavu Dálného východu na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze. .

2.5 Dílčí závěry

První významnou reformou v čínském školství bylo upuštění od systému císařských zkoušek a akceptování moderního západního vzdělávacího systému v období po 1. světové válce. Nastoupený vývoj byl přerušen válečnými událostmi v důsledku občanské války a japonské okupace, z nichž kontinentální Čína vyšla úspěšně až v 50. letech min. stol., kdy byla založena Čínská lidová republika.

Slibný rozvoj edukačních zařízení, které byly rozvíjeny s důrazem na výcvik pracovních dovedností, byl přerušen na konci 60. let vlivem desetiletého období společenských a politických zmatků, které znamenala Kulturní revoluce.

Teprve 80. léta přinesla pro čínské školství řadu nových impulsů, zakotvených v právních dokumentech Ministerstva školství, Státního úřadu práce, Státní radou i jiných významných čínských institucí a orgánů. Jedním z nejnovějších a nejvýznamnějších právních opor v čínském školství jsou Zákon o odborném vzdělání v Číně, který byl vydán v roce 1996 a vládou vydané Rozhodnutí o prohlubující se reformě vzdělání a podpoře kvalitního vzdělání z roku 1999, které dává do souladu vzdělávací systém a socialistickou tržní ekonomiku a předznamenává tak směr reformy a rozvoj zvláště čínského odborného vzdělání pro 21. století.

Přes veškeré reformní úsilí se však nedaří v Číně plně uspokojovat poptávku po vyšším vzdělávání. Hledají se vhodná řešení tohoto stavu, a tak byl dokonce inovován tradiční systém přípravy, který se osvědčoval v Číně po staletí – individuální příprava ke zkouškám, umožňující bez docházky do školy studovat ke zkouškám, které jsou potřebné pro získání vysokoškolského diplomu.

V souladu s podmínkami socialistické tržní ekonomiky se na čínských školách, počínaje vyššími středními školami, platí školné, avšak je naznačena tendence k postupnému upouštění od tohoto trendu, takže na čínských pedagogických univerzitách bylo školné od roku 2007 zrušeno.

Čína považuje za důležitý indikátor modernizace svého vzdělávání edukační technologie, které prošly postupným vývojem a modernizací od dvacátých let minulého století, kdy se začal datovat v této zemi jejich rozvoj. Lze hodnotit pozitivně, že Čína pochopila a rozvinula možnosti tradičních médií (rozhlasu a televize) a vybudovala řadu rozhlasových a televizních univerzit pro rozsáhlý systém distančního vzdělávání na úrovni vysokých škol, ale i vyšších středních, v nepatrné míře i základních škol.

V roce 1999 by v Číně přijat vládní Akční plán posílení vzdělání pro 21. století, který stanovil moderní distanční vzdělávání jako jeden z klíčových projektů, který zdůrazňuje úlohu počítačů a informačních technologií ve vzdělávání. Systém distančního vzdělávání na moderní bázi má být dobudován do roku 2010 a propojit se zároveň se systémem celoživotního vzdělávání.

Reformy ve školství Čínské lidové republiky na prahu 3. tisíciletí proto můžeme hodnotit jako úspěšně probíhající.

2. Aplikace zahraničních modelů a zkušeností v čínském edukačním prostředí

Aplikace zahraničních modelů a zkušeností v čínském edukačním prostředí je umožňována jednak čínskými absolventy vzdělávacích institucí mimo území Číny, jednak působením poradců a učitelů ze zahraničí v čínském edukačním prostředí.

Od roku 1987 Čína poslala tisíce řídicích pracovníků a učitelů do studia do USA, Velké Británie, Německa, Itálie, Austrálie, Kanady, Japonska. Byla to vlastně obdoba vysílání velkého počtu čínských stážistů do zahraničí v 50. letech. Oproti tehdejším 10 tisícům jich však v období reformem a otevřenosti bylo na 300 tisíc, z nichž se 100 tisíc vrátilo do Číny.

Tito absolventi zahraničních vysokých škol představují pro Čínu významný zdroj zahraničních modelů a zkušeností.

Spolupráce s Německem

Od počátku 80. let minulého stol. Čína a Německo vytvořily společně přes 30 společných projektů, které se týkaly odborného vzdělání. Došlo ke spolupráci a výzkumu v teorii vzdělání, v systému školství a v edukačních strukturách. Čínské odborníky rovněž zaujala možnost aplikace zkušeností německého dvoukolejného systému v čínských podmínkách (Zpravodaj, 5/2007).

Na základě spolupráce s Německem od roku 1990 byl založen **Ústřední institutu pro výzkum odborného vzdělání v Beijingu** a došlo rovněž k založení obdobných výzkumných institutů ve městech Šanghaj a Liao-ning.

Organizace s názvem **Mezinárodní další vzdělávání a rozvoj (Internationale Weiterbildung und Entwicklung gGmbH – InWEnt)** již mnoho let spolupracuje s čínským Ministerstvem školství a tím podporuje čínské snahy modernizovat odborného vzdělávání a další vzdělávání učitelů.

Čína se tak snaží pro hospodářskou sféru připravit několik milionů kvalifikovaných odborných sil. Tyto síly, které chybějí na všech úrovních,

musejí disponovat kompetencí jednat, která umožňuje ovládat moderní výrobní systémy, popř. plnit požadavky mezinárodního obchodu.

Vyšší úroveň v odborném vzdělávání je potřebná i v té souvislosti, že se na přelomu století začal v Číně projevovat zvýšený zájem o modernizaci v západních, spíše venkovských oblastech země

Z těchto důvodů se také změnila spolupráce se společností InWEnt. V každém případě, vytvářené projekty jsou společné a jsou to vlastně příspěvky k podpoře hospodářství a zaměstnanosti. Tyto projekty jsou financovány napůl z čínské a německé strany. Zaměřují se právě na přesun znalostí do západní Číny. Pro ilustraci lze dokumentovat tyto snahy několika body:

- změna poměru teorie a praxe ve prospěch přípravy na požadavky profesního života s orientací na praxi,
- zlepšování kvalifikace personálu ve školách a v podnikových personálních odděleních,
- zesílení orientace na moduly ve vzdělávání a v dalším vzdělávání, které by umožnily pružně se v edukaci přizpůsobovat aktuálním problémům v zaměstnanosti a v měnících se podmínkách v průmyslu a v obchodu (Zpravodaj, 5/2007) .

Opatření čínského Ministerstva školství a společnosti InWEnt týkající se personálního rozvoje se zabývají dalším vzděláváním učitelů a vedení škol. V průběhu tří let má tak být do dalšího vzdělávání zapojeno 900 učitelů, 400 ředitelů škol a 100 úředníků ze školství. Opatření mají přispívat:

- ke zlepšování kvality výuky v zařízeních odborného vzdělávání poskytováním a procvičováním metodických znalostí širokého uplatnění,
- k budování multiplikačního systému pomocí většího počtu učitelů, které je třeba zapojit a kteří mají v Číně provádět transfer východ-západ,
- ke zlepšení školního managementu, tvorby kurikul a plánování vzdělávání zpřístupněním moderních standardů a postupů a prostřednictvím příkladů osvědčené praxe,

- ke zlepšení vzdělávacích prostředků využíváním e-learningu a systémů odborných informací na platformě Internetu GC 21 (www.gc21.de) a výcviku tvůrců médií (Zpravodaj, 5/2007) .

Další vzdělávání učitelů profesních škol probíhá na základě odborně didaktických pojetí. Šest zařazených odborných směrů se orientuje podle potřeby hospodářství a priorit vzdělávací politiky.

- technik nákladních vozů
- technik CNC
- elektrotechnik/automatizační technik
- mechatronik
- turistika
- obchod (Zpravodaj, 5/2007).

Po vstupu do WTO podniky hledají kvalifikované odborné síly v oblasti zahraničního obchodu. Zde dosud neexistovaly žádné koncepty.

Kvalifikováním učitelů, tvorbou kurikul a médií se má ve všech těchto sférách přispívat střednědobě ke zlepšení situace v odborných silách.

K uplatnění účastníků dalšího vzdělávání jako multiplikátorů dochází v 52 střediscích dalšího vzdělávání učitelů profesních škol v celé zemi. Tyto instituce dosahují většího významu pomocí transferu know-how. Zejména prostřednictvím komponentů e-learningu, mohou upevňovat svoje pozice a přispívat k rozvoji systému odborného vzdělávání. Při organizaci transferu znalostí do západní Číny, který mají zajišťovat odborné síly připravené jako multiplikátoři, se mají částečně uplatňovat i němečtí odborníci (Zpravodaj, 5/2007).

Pomoc Světové banky

Od roku 1990 začala Čína využívat financování svého odborného vzdělávání, včetně vzdělávání učitelů odborných škol za pomoci Světové banky. Tato pomoc byla podložena **Dohodou o půjčce pro Projekt**

odborného vzdělávání v Číně, která byla podepsána mezi Čínou a Světovou bankou.

Spolupráce s Českou republikou

Pokud se týká spolupráce ve školských záležitostech s Českou republikou, dá se říci, že Čína je otevřena nabídkám z české strany. Týká se to dokonce i možností mobility na úrovni střední odborné školy. Například, na počátku 90. let min. stol. proběhla půlroční výměnná praxe studentů Hotelové školy Praha 2 v Beijingu, o níž informovaly čínské sdělovací prostředky. Bylo provedeno interview s garanty celé akce z obou zemí i s několika českými studenty, přičemž všichni se o této mobilitě vyjadřovali pochvalně.

Karlova Univerzita spolupracuje průběžně s čínskými vysokými školami na základě dohod. Již po dlouhou dobu jsou podepsány partnerské dohody se dvěma univerzitami v čínském hlavním městě, (Peking Univerzity, od r. 1987 a Renmin Univerzity of China v Beijingu, od r. 1998). V jedné dohod, podepsaných s těmito univerzitami nacházíme, mimo jiné oblasti spolupráce, pouze jednu z edukačních věd, a to speciální pedagogiku. Kromě toho, tato spolupráce patrně neumožňuje rozsáhlejší mobility.

Dlouhodobě je realizována mezistátní kulturní dohoda (viz příl.č. 1), která umožňuje každým rokem **výměnné studijní pobyty pouze deseti a v posledních letech až 15 českých a čínských studentů**. Je nasnadě, že tak postupně musí narůstat rozpor mezi poptávkou u nás a nabídkou z čínské strany.

Skutečnost, že smluvně podložená spolupráce mezi vysokými školami obou zemí narůstá jen pozvolna lze doložit například údajem MŠMT ČR z roku 2002, kdy se v Přehledu dohod o přímé spolupráci sjednaných mezi českými a zahraničními vysokými školami k 31.1.2002 objevily pouhé 4 dohody a Čína se tak stala v tomto směru partnerem v pořadí na 30. – 32. místě, vedle takových zemí, jako

Litva a Lotyšsko. Pro srovnání můžeme ještě uvést, že v tomto dokumentu bylo započteno 109 dohod s Německem či 16 dohod s Japonskem.

Mezinárodní výměna a spolupráce v edukačních technologiích

Čína rozvinula mezinárodní výměnu a spolupráci s mnoha zeměmi a oblastmi a věnovala se setkáním mezinárodního distančního vzdělávání a vzdělávacích technologií, stejně, jako každoročnímu setkání Mezinárodní rady distančního studia a dále Asijskému a Pacifickému edukačnímu sympóziu. Čína realizuje několik mezinárodních setkání, včetně seminářů UNESCO k distančnímu vzdělávání. Čína vyslala delegace k návštěvě více než deseti zemí a regionů, Velké Británie, Spojených států, Japonska, Kanady, Austrálie, Francie a Německa. Tisíce reprezentantů z více než deseti zemí a mezinárodních institucí bylo pozváno k návštěvě Číny. Dvoustranné dohody jsou podepsané s Kanadou a Francií. Televize CRTVU se stala členem Asijské Asociace Open univerzity (AAOU) v roce 1993. Bylo věnováno mnoho času výročním setkáním Mezinárodní rady distančního vzdělávání (ICDE), od vstupu do této rady. Kromě toho byl rozvinut široký program spolupráce s Velkou Británií, Amerikou, Kanadou a Japonskem. Jsou zpracovány Základy japonštiny, multimediální materiály pro jazykové kurzy s (japonskou televizí, *pozn. překl.*) NHK a Kurzy angličtiny s anglickými jazykovými odborníky. Tři kurzy: Moderní podnikové finance a ekonomika, Management, Analýza podnikových financí a marketingu, měly velmi dobré efekty. Televize CRTVU realizovala 14. výroční setkání organizace AAOU v říjnu 1999.

Odbor pro audiovizuální edukaci Ministerstva školství organizuje distanční vzdělávání programy v 65 krajích (zvláště chudobou postižených oblastí a oblastí s národnostními menšinami) spolu Dětským fondem OSN. Některé okresy schválily zvláštní programy výcviku v lékařské péči, v ochraně životního prostředí, žen a dětí. Obsahy toho se široce realizovaly. Posilování výcviku učitelů základních škol prostřednictvím distančního vzdělávání jsou společně vedeny Odborem audiovizuálního vzdělávání Ministerstva školství, organizací UNESCO, Asijskou bankou pro rozvoj. To má pozitivní efekty doma i v cizině.

Nevládní kontakty byly vytvořeny mezi Čínským audiovizuálním edukačním sdružením s jeho partnery ve světě jako například s Americkou asociací edukační komunikace a technologie (AECT).

3.1. Vzájemné ovlivňování edukačních věd

V jistém smyslu by bylo možno hovořit o vzájemném ovlivňování v pedagogických směrech již od období evropského středověku, kdy byli do Číny vysíláni vzdělání jezuité, kteří se snažili předávat prvky evropské vzdělanosti v rámci určitého oboru, například astronomie, matematiky aj. Zároveň však studovali čínskou vědu, čínskou každodennost, mentalitu lidí a mnoho dalších skutečností. K těmto jezuitům, kteří měli za úkol vykonávat v Číně misijní činnost patřil i misionář českého původu, Karel Slaviček.

Rozsáhlý popis tehdejší čínské skutečnosti zprostředkoval Evropě středověký benátský kupec Marco Polo. Svoje poznatky, zkrusované také občasnou literární nadsázkou, podal v románě s názvem Milión.

Bohatý sinologický materiál soustředily novodobé německé univerzity, přičemž mezi disertačními pracemi čínských studentů, kteří na těchto univerzitách vystudovali nacházíme doslova i opravdové „skvosty“. Je tomu tak s prací Stephan, Hsü Chi-wei. Die Pädagogik von Ts'ai Yüan-pei. Münster: Westfälischen Wilhelms-Universität, 1969. 174s. (Pedagogika Cai Jüanpeie), která přibližuje osobnost čínského pedagogického reformátora působícího v období po 1 světové válce, který zastával rovněž významné postavení v čínském akademickém životě, kdy působil například jako rektor Peking University . jeho pedagogika vyrůstala ve spojení a americkým pragmatismem a zanechala v Číně dodnes svoji nesmazatelnou stopu.

V moderní české pedagogické literatuře se autoři prakticky čínské pedagogice nevěnují. Výjimku tvořil jen prof. M. Cipro, který ve svých významných dílech, jako např. v Průvodci dějinami výchovy. 1. vyd. Praha: Panorama, 1984. 584s. nebo ve Slovníku pedagogů. 1. vyd. Praha: Nákladem vlastním, 2001. 552s. ISBN 80-238-6334-7.)

V roce 1997 vysocí představitelé Karlovy univerzity, prof. JUDr.Karel Malý a prof. PhDr. Jaroslav Pánek vykonali služební cestu do Číny. V závěrech své zprávy konstatovali, že čínské univerzity, které mají dnes velmi rozsáhlé kontakty s asijskými, americkými a západoevropskými univerzitami, chápou UK jako přední reprezentantku vysokých škol v prostoru středovýchodní Evropy a očekávají od ní zprostředkování poznatků o moderních dějinách, makroekonomických, sociálních a politických procesech na přelomu století. Naproti tomu jsou ochotny poskytnout podporu při obohacování klasických sinologických studií o moderní areální výzkum se zaměřením na Dálný východ."(Malý,K.-Pánek,J.,1997).

3.2. Společná významná témata obou pedagogik

Společným trendem globalizace je rozvoj moderního vzdělání ve světě. V průběhu období reform a otevírání se světu se Čína aktivně angažovala v mezinárodní kooperaci a výměnách na poli odborného vzdělání. Od počátku tohoto období ve dvou desetiletích vyslala čínská vláda mnoho delegací do více než 20 zemí a oblastí světa, které mají dobré a rozvíjející se odborné vzdělání, které čínské straně poskytuje unikátní znaky pro úspěšné studium zahraničních zkušeností. V téže době Čína přijala mnoho zahraničních delegací pro odborné vzdělání, přivítala zahraniční experty - lektory a poskytovala vzdělání spolu se zahraničními odbornými vzdělávacími institucemi. To vše podporovalo rozvoj čínského odborného vzdělání. Čína již navázala mnohé kontakty s UNESCO, Světovou organizací práce, národními a dalšími organizacemi. Bilaterální spolupráce a výměna mezi Čínou a jinými zeměmi se postupně zvětšovala. To také vedlo k postupnému zlepšování kvality učitelů středních škol.

Čína dovezla ve spolupráci s Kanadou a Austrálií jejich vzdělávací a výcvikové modely a základní poznatky k reformě svých tradičních edukačních struktur. Ministerstvo práce a sociálního blahobytu spolupracovalo se Světovou organizací práce, provádělo předběžnou pilotáž v učňovských školách a v odborných školách pro sféru služeb. V roce 1993 se Čína zúčastnila Mezinárodního semináře odborného a technického

vzdělání pořádaného organizací UNESCO. V roce 1997 se konal v Číně Mezinárodní seminář o venkovském odborném vzdělání. Účastníci ze zahraničí, Světové banky a Světové organizace práce v diskusi shrnuli mezinárodní vývoj odborného vzdělání. Poskytli tak cenné zkušenosti pro rozvoj odborného vzdělání v Číně.

V neposlední řadě je nutno zdůraznit jazykové vzdělávání, které je v současné době Čínou významně podporováno i v zahraničních institucích, tzv. konfuciových institutech, které v posledních letech vznikají po celém světě. Naproti tomu mají možnost i čínští studenti zabývat se přímo v Číně studiem některého cizího jazyka, který se později může stát doslova jejich „pracovním nástrojem“. Tak například, v Číně se vyskytují bohemisté, kteří vystudovali v Beijingu češtinu, ale v České republice nikdy nebyli, nebo jen na krátkou dobu. To se, samozřejmě týká spíše mladších absolventů. Spolu se svými staršími kolegy působí pak například tyto odborníci ve vysílání Čínského rozhlasu pro zahraničí, kde připravují řadu zajímavých relací vysílaných přímo v českém jazyce. Přitom bývají například také zapojeni do rozhlasových kurzů čínštiny pro české posluchače.

3.3 Dílčí závěry

Struktura čínských univerzit není totožná se strukturou univerzit, jak ji známe z českých podmínek. V Číně je typická univerzita chápána spíše jako sdružení oborů, institutů (fakult), kateder, výzkumných ústavů a center a v podstatě i ubytovacích kolejí pro studenty v rámci univerzitních kampusů, nikoliv jako převážně uskupení fakult, jako je tomu v českých podmínkách. Příklad složení univerzity – Pekingské pedagogické univerzity, je uveden v příl. č. 7.

Do Číny pronikají mnohé zahraniční vlivy již od středověku, které mají významný rozsah na vzdělávání a školství.

V nové době, která však Číně příliš nepopřála klidu k rozvoji věd a umění, tedy ani pedagogiky, nacházíme výraznější vlivy až v období kolem konce 1. světové války, kdy došlo k nahrazení tradičního vzdělávacího

systemu v Číně systémem novým, převzatým ze západní pedagogiky. Významnou osobností, které se v těchto směrech velmi angažovala, byl čínský pedagog Cai Yüanpei, jeden z prvních rektorů Beijing University.

V současné době dochází k rozsáhlému působení přijímání německých vlivů na čínské odborné školství.

Mezi společná témata české i čínské pedagogiky tak můžeme řadit odborné školství, multikulturní výchovu, jazykové vzdělávání, světovou dimenzi ve vzdělávání a další.

4. Výsledky edukace

Prozkoumáme-li pozorně všechny dostupné informace o spolupráci čínské a české pedagogiky a škol obou zemí, docházíme k překvapivému zjištění, že se nevyskytuje v České republice překlad odborné publikace o čínské pedagogice, neprobíhají výměnné studijní pobyty učitelů ani studentů učitelství, řada mladých lidí . Číňanů, kteří vystudovali český jazyk v Beijingu, nikdy nebyla v České republice (ani v bývalém Československu), a přesto češtinu aktivně používají atd.

Mohli bychom tedy tvrdit, že spolupráce čínské a české pedagogiky je, až na malé výjimky, nulová. Můžeme si proto stanovit pracovní hypotézu, kterou se budeme snažit potvrdit nebo vyvrátit na základě podrobnějšího prozkoumání případové studie čínského školství:

Český a čínský školský systém nemohou vzájemně komunikovat pro nepřekonatelné odlišnosti.

Odpověď, proč tomu tak je, budeme popřípadě formulovat na základě poznatků, které vyplynou z šetření v rámci této pracovní hypotézy.

Dílčí hypotézu, jejíž platnost by nás mohla v daných souvislostech zajímat, bychom mohli zformulovat takto:

Česká a čínská pedagogika nemohou vzájemně spolupracovat pro nepřekonatelné vzájemné odlišnosti.

Také v tomto případě bude záviset zdůvodnění na výsledcích zkoumání dostupných dat, které pomohou buď naši pracovní hypotézu zamítnout, s následnými patřičnými vysvětleními nebo ji potvrdí, a z toho budou rovněž vyplývat určitá zdůvodnění.

4.1. Seznámení s edukačním prostředím

Jak se uvádí v publikaci Education at a Glance (2003), „Rostoucí kvalifikační nároky v zemích OECD v posledních letech způsobily, že střední vzdělání se stalo „kvalifikačním minimem“ pro úspěšný vstup na trh práce“. Podle ukazatele A1 je možno srovnávat podíl obyvatel v populaci v zemích OECD, kteří mají alespoň střední vzdělání, a to ve věkových kategoriích 25 – 34 let a 45 – 54 let, což znamená, že jsou zároveň srovnávány dvě generace z opačného pólu produktivního věku.

Pokud jde o první věkovou skupinu, je toto číslo větší, než 90 procent (podobně, jako je tomu v Koreji, Norsku, Slovenské republice, Japonsku, Švýcarsku a Švédsku (v průměru jde v zemích OECD o 70 procent obyvatel) Ve druhé skupině je to rovno nebo více, než 84 procent v České republice, Švýcarsku a USA (u většiny obyvatel zemí OECD pak v průměru 60 procent). Zpráva také konstatuje slábnutí rozdílů ve vzdělanostní úrovni mezi jednotlivými zeměmi OECD ve skupině 25 – 34 let a Česká republika patří k zemím s nejvyšším podílem obyvatel s alespoň středním vzděláním., a to v obou uvedených skupinách.

Nemáme však k dispozici srovnatelné údaje z Číny. Můžeme pouze čerpat z informací, které k obdobným výzkumům přinesly čínské zdroje.

V průběhu 15 let mezi roky 1980 až 1995 se poměr studentů čínských všeobecně vzdělávacích středních škol snížil z 81 procent na 44 procent, zatímco poměr studentů středních odborných škol se zvýšil z 19 na 56 procent. Mezi roky 1980 a 1997 střední odborné vzdělávací instituce v Číně absolvovalo 30 850 000 osob, které zaujaly pracovní pozice na úrovni milionů technických pracovníků vyššího a nižšího stupně, manažerů, schopných pracovníků a jiných pracujících s dobrým technickým a odborným vzděláním.

Autoři Stevenson a Lee uvádějí výsledky výzkumů školních výkonů čínských žáků (Bond, 1996), přičemž upozorňují na skutečnost, že v čínských podmínkách se setkává takovýto výzkum s obtížemi vzhledem k např. problematickému srovnávání žáků - dětí rolníků z provincie Hunan se žáky z Beijingu či Taiwanu, Hongkongu, Singapuru, Kanadě, Austrálii atd.

Nakonec do svého výzkumu zahrnuli srovnání výsledků žáků z města Taipei na Taiwanu a z čínské komunity v americkém Minneapolisu.

4.2. K některým vzdělávacím výsledkům čínských škol

Autoři Stevenson a Lee (Bond, 1996) se zaměřili na školní výkony žáků v matematice, čtení a v přírodních vědách. Tyto výkony byly zkoumány u žáků:

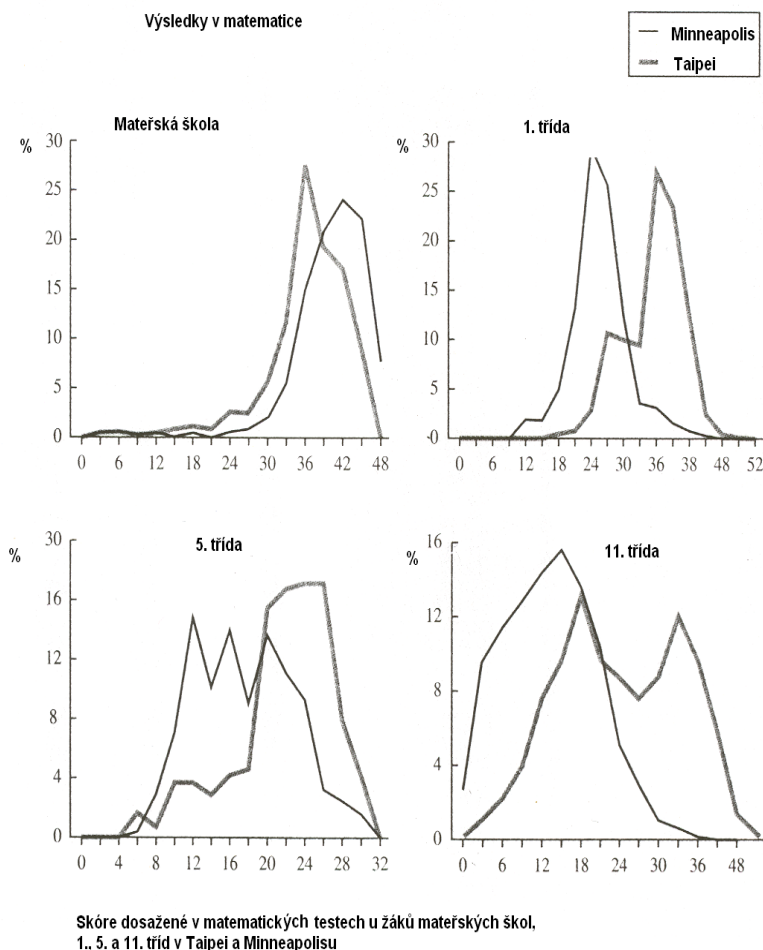
- mateřských škol
- 1. třídy
- 5. třídy a
- 11. třídy

Za zmínku také stojí skutečnost, na kterou oba autoři upozorňují, že zkoumání matematických výkonů čínských žáků je mnohem snadnější díky možnosti sestavit vhodné testy, které se vyplňují univerzální jazykem a pro něž jsou osnovy v různých zemích mnohem více podobnější, nežli v případě čtení nebo přírodních věd.

Výzkum byl prováděn na 5000 respondentech a ukázkou výsledků v matematických výkonech žáků přináší následující grafy:

Autoři shrnují, že čínské děti v mateřských školách měly sice dobré výsledky, ale přitom dosahovaly výsledků nižších, než tomu bylo u amerických dětí. Výkony čínských žáků se však zlepšil po nástupu do základní škol a v 5. třídě již byly výrazně lepší, než američtí žáci. Zvláštností bylo dosažení bimodální distribuce rozložení výsledků čínských žáků v 11. třídě. Autoři to vysvětlují zkráslením, které vzniklo zastoupením ve vzorku, který obsahoval žáky ze dvou typů středních škol, a to všeobecně vzdělávacích a technických. Ale i přesto byl průměrný výsledek u čínských žáků technických středních škol vyšší, než u amerických žáků středních technických škol.

Grafy č. 2 Porovnání matematických školních výkonů čínských žáků

4.3. Dílčí závěry

V České republice se zatím nevyskytují překlady odborných publikací o čínské pedagogice, neuskutečňují se doposud společné výzkumy v pedagogice s čínskými kolegy, neprobíhají výměnné studijní pobyty učitelů ani studentů učitelství, řada mladých lidí, Číňanů, kteří vystudovali český jazyk v Beijingu, nikdy nebyla v České republice (ani v bývalém Československu), a přesto češtinu aktivně používají.

To nás logicky musí vést k otázkám, zda český a čínský školský systém nemohou vzájemně komunikovat pro nepřekonatelné odlišnosti nebo zda česká a čínská pedagogika jsou natolik vzájemně odlišné, že spolupráce mezi nimi není možná?

Na tyto otázky, které můžeme shrnout do pracovních hypotéz, hledáme v této práci odpovědi na základě případové studie čínského školského systému. To by mělo vyústit v příslušné návrhy a doporučení pro edukační realitu.

5. Hledání vzájemného přínosu čínského a českého školství

Na základě získaných výsledků i dostupných informací o čínském edukačním systému a čínských edukačních vědách lze mít za to, že vzájemný přínos čínského a českého školství může přinést zejména mnohé prvky pro globální výchovu mladých lidí.

Je známo několik případů spolupráce, například Střední hotelové školy Praha 2 z počátku 90. let, jejíž studenti se zúčastnili výměnného půlročního pobytu v Pekingu.

Přínos čínského školství pro školství české může být rovněž v pojetí multikulturní výchovy. Při obdobném procentovém počtu národnostních menšin oproti majoritní části obyvatelstva dokázala Čína realizovat dokonce Univerzitu národnostních menšin, což je instituce, která v českých podmínkách naprosto chybí.

5.1. Výzkumné instituce, možnosti výzkumů a projektů

Stejně jako v mnoha ostatních zemích jsou v Číně dva druhy vědecko-výzkumných institucí – nezávislé a v rámci vysokých škol nebo podniků. Nezávislé vědecko-výzkumné instituce financuje vláda. V současnosti je jich v Číně přes 2000, z toho téměř 500 na státní úrovni. Institucí podřízených vysokým školám a podnikům je v naší zemi ještě více. Tyto instituce se zabývají buď základním výzkumem, aplikací výsledků vědecko-technického výzkumu a nezištnými službami společnosti. K institucím pro základní výzkum patří Čínská akademie věd a příslušné ústavy při vysokých školách. Aplikační instituce v minulosti byly většinou podřízené různým výrobním tělesům a nyní se v podstatě změnilly v podniky špičkové a moderní techniky, mezi nimiž jsou např. Čínský ústav barevných kovů, Čínský ústav poštovní a telekomunikační vědy a Čínský ústav stavebního návrhářství. Nezištné instituce znamenají hlavně instituce zemědělské a meteorologické, které se zabývají základním výzkumem a přinášejí společenský efekt, např. Čínská akademie zemědělských věd, Čínská akademie lesnictví a Čínský ústav meteorologie.

Čínská akademie věd představuje nejznámější a největší vědecko-výzkumnou instituci v naší zemi. Byla založena v roce 1949, její hlavní sídlo se nachází v Pekingu. Její výzkum se týká přírodních věd a špičkové techniky. Dělí se na 5 oddělení, která se věnují jednotlivě matematice a fyzice, chemii, biologii, zemské nauce a technické vědě. Má 11 poboček s 84 výzkumnými ústavami, kde pracuje přes 20 tisíc pracovníků. V Čínské akademii věd se soustřeďují četní nejvíce kvalifikovaní vědci a výzkumníci. Její výzkumné ústavy jsou na nejvyšší úrovni v celé zemi v příslušných oborech, některé z nich jsou světově proslulé.

Výzkum odborného vzdělání v Číně vzrůstá s vývojem odborného vzdělání. Byly zřízeny výzkumné instituce odborného vzdělání, které mají pracovníky na celý úvazek i pracovníky externí, kteří tvoří výzkumné týmy. Tyto instituce vznikly při administrativních úřadech odpovědných za odborné vzdělání, při výzkumných institucích, odborných školách a akademických organizacích. Jsou tak prováděny různé formy výzkumu

odborného vzdělání na různých stupních. Do státního výzkumného plánu bylo začleněno okolo 76 výzkumných míst od 60. let. Některé z výzkumů mají důležitý přínos pro vládní utváření politiky odborného vzdělání.

Od počátku 80. let minulého století provedlo vedení ČLR několik komplexních reforem. Přechod od centrálně řízené ekonomiky k „socialistické tržní ekonomice“ způsobil změny ve všech oblastech společenského života, zejména v systému (odborného) vzdělávání (Zpravodaj, 2003).

Systém odborného vzdělávání se střetává s novými úkoly. Během kulturní revoluce (1966 – 1976) bylo všeobecné vzdělávání považováno za nejlepší profesní kvalifikaci a mnoho odborných škol bylo zavřeno. Neexistovalo žádné systematické poskytování OVP. Pouze neformální přenos znalostí získaných zkušeností, který hraje dodnes významnou roli. Malé dílny a obchodníci zaměstnávají „učedníky“, kteří jsou spíše instruováni zkušenými pracovníky, než aby absolvovali nějakou strukturovanou formu přípravy (Zpravodaj, 2003).

Od počátku 80. let má rozšiřování a zlepšování kvality odborného vzdělávání a přípravy prioritu. Mezi jednotlivými provinciemi však stále existují značné rozdíly. Celkově se dá říci, že akademické vzdělávání je stále tou „nejlepší cestou“. Reforma odborného vzdělávání a přípravy koncem 70. let podnítila velké zvýšení poptávky po výzkumu OVP (Zpravodaj, 2003).

Výzkum OVP má vypracovat vědecký základ pro makro-řízení a plánování potřeb, vývoj koncepce, reformní strategie a opatření. Pro OVP byly založeny speciální výzkumné ústavy. V současné době existují výzkumné ústavy na celostátní úrovni, v provinciích, ve městech a v autonomních oblastech a také v odborných školách a na univerzitách. OVP se stává svéprávnou disciplinou v oboru pedagogiky. Mezi nejdůležitější výzkumné instituce na celostátní úrovni patří Ústřední ústav pro profesní a odborné vzdělávání (*Central Institute of Vocational and Technical Education – CIVTE*) ministerstva školství, Úřad pro testování profesních kvalifikací (*Occupational Skill Testing Authority – OSTA8*), který spadá

pod ministerstvo práce, různé společnosti a sdružení odborného vzdělávání a výzkumné orgány odvětvových ministerstev a komisí. Na první pohled svědčí velký počet výzkumných institucí o široce institucionalizované a etablované oblasti OVP, která se liší pokud jde o její obsah. Je však třeba poznamenat, že v těchto institucích pracuje pouze omezený počet lidí, i když došlo k znatelnému pokroku. Podobně se zdá, že teoretické principy a metody výzkumu nejsou ještě dost široké nebo nejdou dost do hloubky. Neexistují také žádné systematicky stanovené teorie OVP. Teoretické vzdělávání má tendenci zaujímat dosti filozofický postoj a jen postupně se začíná objevovat druh výzkumu OVP zaměřený na společenské vědy. Navíc chybí spojení mezi výzkumem principů a utvářením teorie a aplikovaným výzkumem. Nejvíce je ceněn aplikovaný výzkum. Prakticky všechny instituce provádějí pouze aplikovaný výzkum. Dokonce i v akademiích a univerzitních ústavech je prováděn aplikovaný výzkum vedle základního výzkumu. Tang (citovaný v publikaci Lauterbach a kol., 2000) se zmiňuje o čtyřech prioritních oblastech v aplikovaném výzkumu OVP:

(a) *Odborné vzdělávání a společenský a ekonomický rozvoj.* To zahrnuje výzkum strategické-ho významu OVP pro rozvoj Číny a jejích regionů, makro-plánování, vývoje systémů, standardizace a finanční struktury i legislativy řídicí OVP a financování OVP.

(b) *Vývoj kurikula a vyučovacího procesu.* Výzkumná práce se týká morální výchovy žáků, vzdělávacích cílů a modelů, vytváření kurzů, přizpůsobování předmětových oblastí potřebám žáků, obsahu vyučování, vyučovacích metod a hodnocení kvality učení a učebního procesu. Do této výzkumné práce jsou také zahrnuty pilotní modely, např. zavádění duálního systému nebo vzdělávání založeného na kompetencích.

(c) *Management vzdělávání a organizační rozvoj.* Tyto studie si všímají systémů řízení, organizační struktury a vývoje, distribuce kompetencí a evaluace. Studie především prezentují úspěšné modely a zkušenosti. Poskytují důležitý podnět pro praktické reformy, ačkoliv jejich teoretický základ je považován za nedostačující.

(d) *Rozvoj informačních a podpůrných systémů.* Velká pozornost je věnována systematické-mu vytváření a rozšiřování informačních sítí o OVP prostřednictvím Internetu a síťových komunikačních struktur, databází,

např. o předmětově zaměřené výzkumné práci, právních základech, učebnicích atd. Výzkumy v těchto oblastech jsou však spíše výjimkou. Nedostatek teoretického základu pro aplikovaný výzkum není pocíťován jen v oblasti řízení vzdělávání, organizačního rozvoje a vytváření informačních a komunikačních systémů, ale také v jiných oblastech. Na jedné straně jsou zkoumané problémy dosti omezené a vztahují se k přímé realizaci politických záležitostí. Na druhé straně není přechod z teoretické na aplikovanou úroveň stále ještě zaručen. Evaluační výzkum, který by mohl poskytnout úhelný kámen pro reformní proces i pro teoretické vzdělávání, není dosud dostatečně rozvinut (Zpravodaj, 2003).

Ačkoliv by se mohlo zdát, že čísla hovoří značně nepříznivě o výsledcích vzdělávání v Číně, nic to nemění na skutečnosti, že výchovně vzdělávací systém Číny nepochybně přináší značně kladné výsledky. V uplynulých letech postupně informovala čínská média o zajímavých projektech, které patří nepochybně k zajímavým efektům výchovně vzdělávacích procesů, probíhajících v moderní Číně v uplynulých několika desetiletích. Patří sem:

- státní projekty v oblasti rozvoje vědy a techniky
- projekt rozvoje zemědělské vědy a techniky
- projekt popularizace výsledků výzkumu špičkové a moderní techniky
- projekt vesmírného letu s lidskou posádkou
- projekt průzkumu Měsíce.

Čínský projekt základního výzkumu („Státní plán rozvoje výzkumu ve vybraných základních oborech“) začal být realizován v březnu 1997, a proto je také nazýván „plán 973“.

K projektu 973 patří výzkumné položky, které se týkají zemědělství, energetiky, informací, zdrojů, životního prostředí, populace a zdraví, materiálu a dalších důležitých vědeckých otázek v národním hospodářství, sociálním rozvoji a rozvoji samotné vědy a techniky. Tento projekt je zaměřen na rozvoj komplexního výzkumu více oborů a poskytuje teoretickou bázi a vědecký základ řešení otázek.

V uplynulých letech uvolnila čínská vláda na tento projekt několik miliard jüanů a odstartovala přes 300 výzkumných položek. Bylo už dosaženo řady výzkumných výsledků u položek, které byly odstartovány dříve. Výsledky čínských vědců v nanotechnice, oboru DNA, nauce o mozku a prabiologii (nauce o starověkých zvířatech) označují čínské zdroje jako pozoruhodné z celosvětového hlediska. Tak například v roce 2002 čínští vědci úspěšně dokončili práci na identifikaci DNA rýže a v roce 2003 přistoupili ke klonování rýže, která by měla mít vysoké výnosy.

Čínský projekt rozvoje zemědělské vědy a techniky („Projekt jiskry“). Tento název vychází z čínského úsloví: „Malé jiskry mohou zapálit celé pole“. Projekt byl tímto způsobem pojmenován díky přání, aby se zemědělská věda a technika jako jiskry rychle šířily po celé zemi. Projekt Jiskry se začal uplatňovat od roku 1986. Jeho cílem bylo rozvíjet pokročilou a užitečnou zemědělskou vědu a techniku, zavádět ji na venkově, vést miliardy rolníků k tomu, aby využívali vědy a techniky k rozvoji venkovského hospodářství, urychlovat vědecko-technický pokrok venkovských podniků, zvyšovat kvalifikaci venkovských pracujících jako celku a umožňovat trvalý, rychlý a zdravý rozvoj zemědělství a venkovského hospodářství.

V uplynulých více než 10 letech po zahájení projektu Jiskry čínští vědci vyzkoušeli četné zemědělské technologie, realizovali výnosné, kvalitní a efektivní zemědělství a vytvořili systém společenských služeb na venkově. Na venkově také vybudovali ekonomiku velkého rozsahu a vybudovali množství příkladných podniků po vědecko-technické stránce, které využívají pokročilou a praktickou zemědělskou technologii, vhodně využívají venkovských zdrojů a jdou příkladem v restrukturalizaci venkovských odvětví a produkce. V oblasti výchovy a vzdělávání se podařilo requalifikovat mnoho rolníků na venkovské techniky, manažery a podnikatele. Čínské zdroje uvádějí jako příklad, že v roce 2003 čínští vědci vyřešili řadu obtížných vědecko-technických otázek v zemědělství, vyšlechtili přes 300 nových odrůd zemědělských plodin, které uvedli do zemědělské praxe na ploše více než 10 milionů hektarů a vyvinuli nový způsob zavlažování, který by měl ušetřit 30% vody.

Projekt Jiskry pomohl urychlit rozvoj odborné, intenzivní a moderní výroby na venkově. Kromě toho napomohl ke zvýšení příjmů rolníků, čímž si rolníci uvědomili, že věda a technika znamená určitý kapitál, a proto se projekt Jiskry setkal s jejich rozsáhlou podporou. Čínské zdroje také uvedly, že mnoho cizinců označilo projekt Jiskry za projekt zbohatnutí čínských rolníků.

Čínský projekt popularizace výsledků výzkumu špičkové a moderní techniky se nazývá projekt „Pochodeň“. Usměňuje čínská odvětví špičkové a moderní techniky. Jeho cílem je vyvinout převahu a vytvořit potenciál čínských vědecko-technických sil a podle poptávky trhu umožňovat, aby se výzkumné výsledky změnily ve zboží. Dále také by měl napomoci k formování odvětví na výrobu zboží špičkové techniky a k internacionalizaci těchto odvětví. Tento projekt začal být realizován v roce 1988. Podle něj se staly těžištěm rozvoje následující obory: elektronika, informace, biotechnologie, nové materiály, laserová integrace, strojírenství a elektrotechnika technika, nové energie, vysoká efektivnost při šetření energiemi a ochrana životního prostředí.

V Číně bylo založeno 53 zvláštních zón na státní úrovni pro rozvoj špičkové a moderní techniky. Od r. 1991 začal být trvale zaznamenáván 40% průměrný roční přírůstek hlavních ekonomických ukazatelů. Výše uvedené zvláštní se staly důležitými silami, zrychlujícími pokrok špičkové a moderní techniky a zlepšujícími strukturu národního hospodářství.

Příjmy z ekonomiky v 53 zvláštních zónách překročily jen v roce 2003 dva biliony čínských jüanů. Z toho příjmy Pekingského vědecko-technického parku Zhong Guan Cun nebo Šanghajske zóny špičkové a moderní techniky překročily 150 miliard jüanů. V čínských zvláštních zónách špičkové techniky vyrostly četné nové podniky. K nim patří mnoho, postupně ve světě známých podniků v oblasti počítačů, jako např. Lenovo, Fang Zheng a Zi Guang, v oblasti telekomunikací pak např. Hua Wei a Da Tang.

Čínský projekt vesmírného letu s lidskou posádkou se začal uplatňovat v roce 1992. Jeho realizace by měla probíhat ve třech etapách:

1. etapa: uskutečnění vesmírného letu čínského astronauta;

2. etapa: zvládnutí techniky spojení kosmických těles ve vesmíru a vypuštění vesmírné laboratoře s krátkodobou lidskou posádkou;
3. etapa: vybudování vesmírné stanice s dlouhodobou lidskou posádkou a vyřešení otázek týkajících se rozsáhlého vesmírného experimentu.

Na konci roku 1999 Čína úspěšně vypustila kosmickou loď Shen Zhou-1 bez lidské posádky, která se úspěšně vrátila na Zemi. Po třech letech provedla další tři pokusné lety bez posádky. Dne 15. října 2003 vypustila do vesmíru první kosmickou loď Shen Zhou – 5 s lidskou posádkou. Tak se stalo známým jméno prvního čínského astronauta, kterým byl Yang Liwei. Tím se stala Čína po Rusku a USA v pořadí třetí zemí světa, která dokáže úspěšně realizovat vesmírné lety s lidskou posádkou.

Čínský projekt průzkumu Měsíce se dělí rovněž na 3 etapy

1. Vypuštění průzkumné družice, která obletí kolem Měsíce;
2. Měkké přistání měsíční sondy na Měsíci, kde bude proveden průzkum měsíčního povrchu;
3. Sonda provede průzkum a sběr vzorků a vrátí se na Zemi.

První fáze projektu, tedy oblet Měsíce, byla odstartována v lednu 2004.

Rozvoj kosmonautiky v Číně má za sebou už více než 40 letou historii. Čína je schopna samostatně vyvíjet a vyrábět nosné rakety a družice, kosmické lodě.

Věda se, mimo jiné, vyznačuje tím, že nemá hranice. S rozvojem vědy a techniky vlastními silami, Čína věnuje také velkou pozornost tomu, aby využívala zahraničních vědecko-technických zdrojů k urychlení a pokroku své vědy a techniky. Proto provádí intenzivní výměnu a spolupráci se zahraničím ve vědecko-technické oblasti, v rozsáhlém měřítku se podílí na mezinárodních vědecko-technických projektech a vyslala velký počet vědecko-technických pracovníků do zahraničí na stáže i k účasti na výzkumu. Jak uvádějí čínské zdroje, Čína vítá cizí vědecko-výzkumné instituce a vědecko-výzkumné pracovníky, aby se zapojili do vědeckého

výzkumu v Číně a podporuje čínské studenty a stážisty, kteří studují v zahraničí, aby různými způsoby přispívali svým podílem k rozvoji vědy a techniky ve vlasti. Některé zahraniční vědecko-technické organizace a jednotlivci se tak mohou účastnit čínského výzkumu. Současně s tím se čínští vědci a technici podílejí na velkých mezinárodních projektech. Čínští vědci se například úspěšně zúčastnili známého projektu výzkumu skupin lidské DNA.

V roce 2003 uzavřela Čína s EU dohodu a oficiálně se připojila k navigačnímu satelitnímu programu Galileo a podílela se na celém jeho procesu například včetně výroby a vypuštění družic a zpracování norem. Čína také spolupracovala s příslušnými zeměmi při zřízení řady smíšených vědecko-výzkumných institucí, např.:

- Čínsko-německého výzkumného ústavu techniky telekomunikačních softwaru,
- Čínsko-španělského centra intelektuální dopravy,
- Čínsko-britského centra intelektuální dopravy atd.

Kromě toho byly ještě založeny smíšené instituce v zahraničí, např.:

- Čínsko-americký vědecko-technický park v Marylandu, Čínsko-britský vědecko-technický park a další.

5.2. Možnosti vzájemného přínosu edukačních věd

Protože mezinárodní komparace výsledků ve vzdělávání završuje celý proces pedagogické evaluace a podává obraz každému státu o úrovni výsledků vzdělávání ve srovnání s jinými státy, zdá se, že užitečnou by mohla být například srovnávací metaanalýza vzdělávacích výsledků čínských a českých škol.

Tuto myšlenku by také podporovala skutečnost, že jsou k dispozici rozsáhlé projekty se zaměřením na výzkumy týkající se vzdělávání v různých věkových skupinách, různých oborech či předmětech. Jedním z takových projektů je i projekt IEA - International Association for Evaluation of Educational Achievements (Mezinárodní asociace pro evaluaci vzdělávacích výsledků).

Hlavním cílem takových výzkumných projektů je zjišťování a mezinárodní srovnávání výsledků vzdělávání, tedy vědomostí žáků ve vybraných předmětech a některých dovednostech. Výzkumných projektů IEA se účastní mnohé země světa, včetně České republiky, která se však mezi nimi nevyskytovala až do roku 1990, tedy připojila se později než například Maďarsko, Polsko, bývalá Jugoslávie nebo Čína. Tyto výzkumy jsou prováděny na různých věkových úrovních včetně posledních ročníků středních škol srovnatelných typů v různých zemích a testují znalosti či dovednosti z předmětů matematika, přírodní vědy, literatura, občanské vědy, angličtina či francouzština jako cizí jazyky. Ke srovnání úrovně vzdělávacích výsledků patří též analýzy plánovaných kurikul (tj. obsahů a cílů vzdělávání), analýzy realizovaných kurikul (tedy učivo, které bylo skutečně probráno) a analýzy dosažených kurikul (skutečné výsledky v porovnání s učivem v plánu). Pro naplňování cílů projektu se používají různé zjišťovací metody, kterými jsou jednotné testy, dotazníky pro žáky, dotazníky pro učitele, dotazníky pro ředitele škol, expertní hodnocení, pozorování výuky a jiné.

Jinou z možností by byla evaluace reální výuky. Evaluace reálné výuky znamená hodnocení kvality, výsledků a efektů výuky. Pojmem výuka je myšleno vyučování v širším smyslu, tedy společně vyučování jako činnost učitele a učení jako činnost žáka a obsah těchto činností (Průcha, 1997). Zdá se však, že by při dosavadní neexistenci spolupráce v edukačních vědách mezi oběma zeměmi narážela tato možnost na značné terminologické překážky při překladu do toho kterého jazyka.

V českých podmínkách spadala v nedávné minulosti evaluace výuky do kompetence školních inspektorů nebo jiných pracovníků školského managementu. Jejich návštěvy škol byly velmi krátké, a proto lze usuzovat, že nepřinášely přesná data. Z toho by také vyplývalo, že hodnocení prováděná v průběhu takových hospitací nebyla objektivní. Proto se jim v současné době spíše přisuzuje role poradní a monitorovací. Proto na srovnatelné výsledky, které by pocházely z nedávné minulosti, nemůžeme příliš spoléhat. Pokud však budeme uvažovat v termínech nedaleké budoucnosti, pak při hodnocení kvality výuky lze použít technik objektivních (observačních) nebo technik subjektivních (participačních).

Objektivní techniky jsou založeny na přímém pozorování výuky výzkumným pracovníkem, který do výuky nezasahuje, ale pouze zaznamenává její průběh. Bylo by vhodné, kdyby vždy byla přítomna dvojice výzkumníků, složených z partnerských univerzit či fakult obou zemí. Subjektivní techniky pak zahrnují výpovědi přímých účastníků výuky, tedy žáků (jak vnímají výuku) a učitelů (o jejich vlastních činnostech).

Před několika desítkami let se v českém pedagogickém myšlení objevily úvahy o potřebě vzdělávat lidi také v oblasti diferencí daných jazyky, národnostmi etniky, rasami či náboženstvím. O těchto rozdílech se sice vědělo již dlouho, avšak teprve se vstupme do evropských struktur a otevřením hranic se tato problematika objevila v novém, ještě výraznějším světle a začala být známa pod názvem multikulturní výchova.

Multikulturní výchova se stala interdisciplinární oblastí teorie, výzkumu a praktických aktivit. Spojuje přístupy různých vědních oborů jako jsou pedagogika, interkulturní psychologie, kulturní antropologie, mezinárodní právo.

V pedagogice samotné se sice doposud tato teorie nestala edukační vědou. Můžeme však pozorovat její nadějný rozvoj od 60. let 20. století jako důsledek dvou aspektů. Jedním je vyhrocení rasových konfliktů ve Spojených státech amerických daných nesrovnalostmi v přístupu ke vzdělání mezi Afroameričany, Hispánci a Američany. Dalším důvodem pak je výrazná migrace občanů ze zemí s odlišnými (mnohdy širokým vrstvám obyvatel neznámými) kulturami do západní Evropy. V některých školách se tam koncentruje velké množství dětí z cizích zemí, někdy dokonce početně převažují nad původním obyvatelstvem a často neznají ani jazyk své nové země. To je příklad tureckých přistěhovalců v Německu. V České republice vznikají sice školy s cizím vyučovacím jazykem, ale většinou bez ohledu na národnostní menšiny. Výjimkou je nepočtená čínská mateřská škola v Praze, která však byla zřízena ze strany čínských přistěhovalců. Naproti tomu základní škola v mostecké čtvrti Chanov vyučuje v češtině a mnohému příslušníku většinové národnosti by připadalo podivné, kdyby tomu bylo jinak. V Číně však se v oblastem s výskytem většího počtu příslušníků národnostních menšin vyučuje také

jazykem této menšiny, nacházíme dokonce i střední či vysoké školy, které přihlížejí k jazyku národnosti či jsou zaměřeny na její religii.

Multikulturní výchova je "...proces, jehož prostřednictvím si jednotlivci mají utvářet způsoby svého pozitivního vnímání a hodnocení kulturních systémů odlišných od jejich vlastní kultury a na tomto základě regulovat své chování k příslušníkům jiných kultur." (Průcha,2001). Stejný autor uvádí ještě další definici: "Multikulturní výchova je konkrétní vzdělávací program, který zabezpečuje žákům z etnicky, rasově, nábožensky a jinak odlišných minorit takové učební prostředí a takové vzdělávací obsahy, jež jsou přizpůsobeny specifickým jazykovým, psychickým a kulturním potřebám těchto žáků."

V podmínkách českého vzdělávání bývá zatím multikulturní výchova poněkud zanedbávána. Žáci znají velmi málo o náboženstvích nebo o kulturních zvyklostech jiných národů a etnik, která jsou v narůstajícím množství reprezentována jejich spolužáky či vrstevníky z daného regionu, zejména Romskými.

Vývoj a vývojové odlišnosti žáků bývají posuzovány individuálně, je však také vhodné zaměřit více pozornosti na vlivy kulturního prostředí určité populace či skupiny obyvatel. To pak umožňuje porovnávat vývoj a socializaci žáka mezi různými společnostmi.

Vývoj dítěte je ovlivněn jednak rodinou, což je jeden z nejkonzervativnějších a málo se měnících vlivů, a jednak kulturním prostředím, které je proměnlivé a mění základní společenské struktury. Socializace jednotlivce je navázána na kulturu každé vzdělané civilizace, jakou je i Čína s tisíce let téměř nepřerušenu kulturní historií.

Můžeme se rovněž zabývat otázkou, zda jsou lidé na světě po své psychické stránce stejní, nebo zda se odlišují stejně jako kultury. Mnohé mezikulturní studie se též zabývaly otázkou, zda se dvě skupiny lidí mohou lišit svými průměrnými vlastnostmi. Jedno z dotazníkových šetření dokázalo, že čínští středoškolští studenti mají v porovnání se svými vrstevníky ze západního světa vyvinutější potřeby úcty, pořádku a vytrvalosti, jak uvádí (Bond, 1966).

Jeden z problémů s posuzováním rysů Číňanů může být v jazykové odlišnosti. Testy osobnostních vlastností mohou obsahovat

v jiném jazyce slova s lehce nebo více odlišným významem. Na první pohled to můžeme vidět v odlišnosti přísloví, která, ač znamenají pro obě země totéž, tvrdí jakoby něco jiného., protože vycházejí z jiného kulturního, historického či empirického kontextu. (Např. "Kdo proti druhému kámen zdvihne, sám si nohu potluče" x "Kdo druhému jámu kopá, sám do ní padá". Nebo ještě méně patrná podobnost: "kůň, který poškodil stádo" oproti výrazu "černá ovce".

Různé jazyky pak využívají různě rozsáhlou řadu slov popisujících osobnost člověka.

Hlavní a nejtypičtější povahové rysy Číňanů se formovaly po celou dobu vývoje jejich většinové národnosti, tedy Chanů. K jejich nejnápadnějším povahovým rysům patří kolektivismus a rodinná soudržnost. Hned po nich jsou jako nejběžnější povahové rysy nezbytné pro Číňany s ohledem na jejich historii, takové vlastnosti, jako vytrvalost, pracovitost, šetrnost, smysl pro povinnost a disciplína, zdvořilost, sklon k tradicím při současné výrazné zvědavosti vůči všemu, co je nové a cizí. V literatuře se často jako typické rysy čínské povahy uvádějí dva protiklady: etnocentrismus a adaptabilita. Číňané po staletí přejímají prospěšné prvky z cizích kultur, které úspěšně počínšťují a dále chápou jako domácí. Současně se Číňanům díky jejich povahovým vlastnostem vždy dařilo bránit se negativním vlivům z okolního světa. Jako konkrétní příklad propojení etnocentrismu s adaptibilitou je možno například uvést počínštění indického buddhismu (Obuchová, 1999). Tyto dvě uvedené vlastnosti spolu s rodinnou či národní soudržností jsou znát i u Číňanů, kteří v Číně nežijí. I v zahraničí si udržují své komunity s vlastními tradicemi, ačkoliv se rádi adaptují na vše pozitivní, co vidí u svých sousedů. Mezi sebou navzájem se Číňané velmi podporují a vzájemně si pomáhají. Tento sklon k soudržnosti vychází zejména z potřeb vesnického stylu života, kdy ve starých dobách jednoho člena rodiny podporovala celá rodina či dokonce celá vesnice na jeho studiích či při podnikání. Motivováni byli nadějí, že dosažení úspěchu prvním jednotlivcem pomůže i ostatním a na jeho cílech bude stavět nové cíle celá rodina či společnost.

Tento pocit soudržnosti vychází z konfuciánského myšlení a funguje i v moderní Číně dokonce v mnohem větším měřítku, kde rychleji rostoucí a bohatnoucí regiony mají morální povinnost přispívat na rozvoj ostatních, dosud zaostalých regionů.

Ve vztahu k cizincům se Číňané chovají velmi zdvořile a v případě kladné reakce od protější strany i velmi přátelsky. V těchto vztazích však neradi tzv. ztrácejí tvář. Ke ztrátě tváře může podle Číňanů dojít při konfliktu s cizincem bez ohledu na to, čí chybou byl vyvolán. V takovém případě používají Číňané pro jiné národy těžko pochopitelné formy neverbální komunikace, kterými se pouze snaží zachovat tvář sobě i protějšku při komunikaci. Lidé, kteří neznají čínskou kulturu a čínskou osobnost se může zdát někdy netaktní, pokud se někdy stane, že se Číňané při rozhovoru nedívají přímo do očí. Podle čínských zvyklostí je to totiž nezdvorné. Podobně může konfliktní situaci navodit i neschopnost cizince pochopit decentně Číňanem vyjádřený odmítavý postoj. Tato vlastnost se asi nejvíce negativně projevuje v obchodních vztazích a obchodních jednáních. Číňané místo jasného zamítnutí pokračování v jednáních odpovídají spíše vyhýbavě a pokud se jejich obchodní partner snaží domoci se dalších schůzek, zbytečně jen ztrácí čas (Obuchová, 1999).

V protikladu se západním světem kontrastuje i čínská skromnost jednotlivce a vyzdvihování kvalit kolektivu. Sebechválu a vysoké sebevědomí jednotlivce Číňané odsuzují. Podobně mohou zastávat i kolektivní názory na úkor názorů osobních. Zejména u starších osob nás může překvapit skutečnost, že na dotazy odpovídají jakoby příliš všeobecně, málo reprezentují vlastní názory, což se cizincům neobvyklé. Tento fakt však byl dán výchovou, podle níž měl názor a představa kolektivu či rodiny vždy přednost před názory a projevy jednotlivce.

5.3. Mezinárodní aktivity českých a čínských pedagogů

K těmto aktivitám, v nichž si budeme všimnout těch, které napomáhají k vzájemným kontaktům odborníků obou zemí, patří například práce se studenty v oblasti multikulturní výchovy, studijní cesty, rozhovory k problematice toho kterého školství v médiích, iniciování dohod mezi vysokými školami, edukační výstavy

V rámci odborných prací některých brněnských vysokoškolských studentů byly realizovány teoretické průzkumy formou analýz a srovnávání tvrzení, která se vyskytovala v odborné literatuře, protože přímé výzkumy v čínských školách, přes jejich velké úsilí o navázání příslušných kontaktů, zatím nebylo možné. I přesto z těchto průzkumů vyplynula celá řada skutečností o odlišnostech i společných rysech českého a čínského systému vzdělávání, o způsobech výuky, o věkových a vývojových zvláštностech studentů středních odborných škol aj. V dalším pojednání se tedy stručně zmíníme o závěrech těchto průzkumů

Jeden z bodů srovnání se týkal pojetí vzdělávacích standardů pro střední školy. Jak Česká republika tak Čína patří k zemím, které usilují o vytvoření a následné uplatňování ve státě všeobecně platných vzdělávacích standardů. Zatímco v České republice Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanovuje požadavky na vzdělávání v souladu se vzdělávací politikou prostřednictvím Standardu vzdělávání v ČR, v Číně byly standardy vzdělávání teprve vytvořeny pouze pro základní úroveň vzdělávání a pro střední stupeň se připravují. Pro obě země je pak společná snaha vlád o zabezpečení vzdělání všem obyvatelům.

Výrazných odlišností si autoři také povšimli ve způsobech a metodách výuky a výchovy uplatňovaných na českých a čínských žácích.

V českých podmínkách je výchovné působení plynulé a přiměřené bez náhlých zvrátů. Českému dítěti se po nástupu do základní školy dostává stále stejná péče ze strany učitelky jako ze strany matky nebo dříve učitelky v mateřské škole. Matky vedou své děti k přiměřené samostatnosti, pomáhají jim tam, kde je to nezbytné. Podobně i učitelky v prvních třídách základních škol nahrazují v době vyučování

matku a k dětem se chovají laskavě a shovívavě, více mateřsky než autoritativně. Výchova v čínském prostředí má zcela jinou podobu. Do nástupu školní docházky je dítě středem pozornosti, má vždy přednost před staršími sourozenci, matka se významně stará o jeho potřeby a pohodlí. Všechny tyto výhody a privilegia však končí nástupem do školy. Od této chvíle má dítě být samostatné, schopné postarat se o své potřeby samo. Náhle je od něj vyžadována nezvykle tvrdá a nekompromisní disciplína. Přestává být středem zájmu v rodině a stává se součástí školního kolektivu, jehož zájmy jako celku jsou nadřazené zájmům jednotlivců. Učitelka, namísto druhé matky jako v české škole, působí v čínské škole jako autorita, která přísně trestá nedovolené chování. Není jednoduché posoudit, který z těchto dvou odlišných modelů výchovy je vhodnější a vede k lepším výsledkům. Čínská výchova má za cíl potlačovat agresivitu a impulsivnost a podporovat vzdělání a jednání v zájmu kolektivu. Jak naznačují současné trendy v chování dětí a mládeže v naší zemi, kdy roste agresivita, sklony k násilí a trestné činnosti mezi dětmi a mladistvými, zdá se, že mnohdy příliš laskavá a málo důsledná výchova uplatňovaná v českých rodinách a školách budoucnosti dětí spíše neprospívá. Vztah k učiteli však s přibývajícím věkem prochází změnami. Obdivné postoje k učitelce v první třídě plynule přerůstají do střízlivějšího pohledu, žáci jsou vnímavější k nedostatkům a chybám svého učitele. Zejména na středních školách pak můžeme rozlišit dva typy učitelů. Jeden je více orientován na výuku a svůj vyučovací předmět, obvykle žáky hodně naučí, výuku doplňuje vlastními zkušenostmi a praktickými znalostmi. Tohoto učitele si žáci váží pro jeho profesionální schopnosti. Druhý typ učitele je pak orientován spíše na lidi než na výuku. Se svými žáky hodně mluví o jejich aktuálních problémech, ve vztahu k žákům vystupuje více jako přítel, poradce a pomocník. Jeho znalosti vyučovacího předmětu jsou spíše v ústraní, tento učitel obvykle málo naučí, ale žáci si ho váží pro jeho vlastnosti a hodnoty jako člověka. Naopak v čínských školách se vztah žáků k učiteli odvíjí od tradiční úcty ke starším a zkušenějším. Učitel na žáky působí jako autorita, která jim má poskytnout co nejširší a nejhlubší znalosti, vědomosti a dovednosti a má je vést k žádoucímu chování. Žáci tedy ve vyučování svědomitě plní

učitelem zadané úkoly, místo pro diskuzi a projevování vlastních názorů ze strany žáků chybí. Své lidské vzory pak čínští studenti hledají spíše v rodině, mezi jejími staršími členy.

Při zkoumání povahových rysů příslušníků dvou odlišných kultur, české a čínské, shledali autoři mnohé rozdíly a zvláštnosti na obou stranách. Číňané se nejvíce vyznačují kolektivismem a rodinnou soudržností. Na základě těchto povahových rysů předpokládáme, že vztah čínských studentů ke škole a sociální prostředí ve třídě se budou vyznačovat vysokou mírou spolupráce, ochotou vzájemně si pomáhat a snahou o dosažení co nejuspokojivějších výsledků při školní práci. Číňané jsou též známí svou pracovitostí a vytrvalostí, což napomáhá dobré morálce a disciplinovanosti ve třídě. Sociální klima v čínské třídě by mělo být tedy odrazem povahových rysů čínských žáků. Jejich chování vyplývá z přísné a autoritativní výchovy. Nabízí se tedy otázka, zda je takové školní prostředí udržitelné i mezi staršími žáky, zejména v období puberty a adolescence, tj. na střední škole. Příslušníci české kultury jsou si v některých povahových rysech s Číňany podobní, v mnohých se však výrazně liší. Společná oběma národům je píle, pracovitost a vytrvalost spojená s dávkou trpělivosti. Na rozdíl od čínských studentů se však čeští studenti neradi učí nazpaměť, dávají přednost zdravému rozumu, přemýšlení a logickému myšlení. Tyto skutečnosti se pak odrážejí i ve vztahu ke vzdělání a ve vztahu ke školní práci. Žáci středních škol v České republice jsou více vedeni k samostatnosti při získávání znalostí a řešení úkolů, je u nich podporován samostatný úsudek a projevování vlastních názorů. Dále také předpokládáme, že sociální klima české středoškolské třídy pak díky relativně velké volnosti studentů zřejmě nebude po stránce morálky a disciplíny tak dokonalé jako v případě třídy čínské.

Vývojové zvláštnosti žáků hrají rovněž významnou roli v sociálním klimatu třídy a v úrovni dosaženého vzdělání, znalostí, dovedností a zkušeností na středních školách. Díky přísné výchově, úctě ke starším a tradicím lze čínské žáky ve věku, kdy docházejí na střední školu, považovat v porovnání s českými studenty za méně společensky vyzrálé. Během studia na střední škole procházejí Číňané stádiem puberty, jenž

je spojeno se značnými obtížemi při hledání sebe sama, svého vztahu k dospělým, postojů, názorů na okolní svět apod. Čeští studenti naopak v době svého studia na střední škole mají období puberty již za sebou a nacházejí se v adolescenci. Jejich osobnost se formuje do stálejší podoby. Jsou už téměř dospělí, což umožňuje některým učitelům chápat studenty více jako své kolegy s vlastními názory než jako děti, které je potřeba vést a formovat předem daným směrem. Ve své psychické vyzrálosti dovede český středoškolský student hájit své zájmy a názory v debatě s dospělým, přičemž dokáže klást logické argumenty a bývá velmi citlivý až kritický k rozporům na straně dospělého. Čínský student ve stejném věku prezentuje raději postoje skupiny či kolektivu a do sporů s dospělými se nepouští, neboť to není vzhledem k běžné úctě a odstupu ke starším vhodné ani zdvořilé.

Ve svém vývoji však mají čeští a čínští studenti i řadu společného. Jsou to například nejrůznější zájmy a záliby, kterými zaplňují svůj volný čas. Ačkoliv při školní výuce nejsou Číňané příliš vedeni k rozvoji tvořivosti a tvůrčího myšlení, v rámci svých volnočasových aktivit se rádi věnují umění hudebnímu či divadelnímu, což lze zcela určitě považovat za tvůrčí činnost. V tomto jsou si velmi podobní s českými studenty, kteří se ve stejném věku přiklánějí od pasivní účasti na kulturních a uměleckých akcích k aktivnímu vystupování v uměleckých skupinách. Jak čínští tak i čeští studenti se v tomto věku rádi věnují sportům. Z pohledu zájmů a vyplňování volného času tedy příliš výrazné rozdíly mezi oběma sledovanými skupinami neexistují.

Tolik k nedávným studentským odborným pracím komparativního charakteru. Můžeme si však také položit otázku, jak vidí čínští odborníci nás, naše snahy o navázání vědeckých kontaktů a zda nám mají snahu v tom popřípadě pomoci?

Dne 3. března 2007 bylo v Beijingu zahájeno každoroční plenární zasedání Čínského lidového politického poradního shromáždění. Zasedání se zúčastnilo přes 2 tisíce členů, kteří přijeli z různých i odlehlých regionů Číny. Na tomto jednání ředitel Ústavu Ruska, střední a východní Evropy i střední Asie při Čínské akademii společenských věd, pan Li Ťing-t'ie, předložil návrh, aby se ještě více rozvíjela úloha

dobrovolníků v nevládních stycích se zahraničím. Zmínil rovněž svůj průzkum v Rusku, České republice, Tádžikistánu a Ázerbájdžánu z předchozího roku. Uvedl, že při kontaktech s obyvateli a vědci těchto zemí zjistil, že lidé v navštívených zemích mají zájem o poznání Číny. Nebyla to však první návštěva tohoto pracovníka v Rusku, středoevropských, východoevropských a středoasijských zemích, takže jeho zkušenosti jsou skutečně bohaté. Jako negativní poznatek však uvedl, že jen málo cizinců zná dobře Čínu, zejména neznají velký pokrok v posledních letech. Jako závěry, k nimž se přiklání i autor této práce, bylo konstatováno že lidé v navštívených zemích "Za prvé, málo znají Čínu za druhé, chtějí poznat Čínu za třetí, nemohou více poznat Čínu." Je však jisté, že teprve na základě vzájemného poznání si mohou lidé v Číně spolu s lidmi jiných zemí vzájemně rozumět.

Čínská vláda věnuje pozornost výměně s ostatními zeměmi. Jako příklad je možno uvést vyučování čínštiny v zahraničí. Jsou to i poměrně obsáhlé dary školních pomůcek. V této souvislosti je možno zmínit, že před několika lety darovalo čínské Ministerstvo školství knihy, audio a video nahrávky v čínštině více než 20 zemím, mezi něž patřila i Česká republika, Slovensko, Rusko, Bulharsko, Austrálie, Japonsko, Korejská republika, Mexiko a Turecko. Čínská strana také monitorovala určité potíže některých středoasijských zemí a proto začala uvolňovat každoročně 1 milion čínských jüanů na pomoc při vyučování čínštiny v těchto zemích.

Čínské prameny uvádějí, že Čína je dokonce schopna vysílat do zahraničí dobrovolníky k výuce čínštiny, jimiž jsou nejen mladí lidé, ale i důchodci.

Západočeská univerzita v Plzni má zkušenosti s prázdninovými skupinami vysokoškolských studentů v Číně, které vede zkušený vysokoškolský učitel ekonomických předmětů, pan Dr. Ing. Jiří Hofman, avšak doposud se nejednalo o přímou a hlubokou spolupráci mezi vysokými školami obou zemí, z níž by bylo možno odvozovat i čínský pohled na vzdělávací potřeby našich vysokoškolských studentů, kteří se zabývají čínskými reáliemi .

5.4. Přínos mezinárodních edukačních výstav

Významná edukační akce typu prezentační výstavy vybraných čínských univerzit se konala již také v České republice. V červnu 2007 přijala Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU) a také Vysoká škola ekonomická (VŠE) početnou skupinu zástupců čínských univerzit. ČZU navíc vyčlenila prostory jednacího sálu a výstavní plochu k realizaci konference a prezentační výstavy o významných čínských univerzitách.

Vedle jiných čínských univerzit se zúčastnila se svými studijními nabídkami také Beijing Normal univerzity, tj. Pekingská pedagogická univerzita jako jediná z univerzit tohoto typu mezi ostatními vystavovateli.

Na základě svých nabídek, které prezentovaly vystavující univerzity, vyplynulo, že jsou plně otevřeny k navázání spolupráce s českými univerzitami i pro studium českých studentů v Číně, jak o tom také ubezpečovali zástupci Velvyslanectví ČLR, mezi nimiž byl také 1. tajemník velvyslanectví, zodpovědný zároveň za práci školského oddělení velvyslanectví, pan Cai Li., kteří se zúčastnili konference i výstavy.

Jako jeden z výsledků jednání v rámci této konference můžeme vyslovit přesvědčení, že by bylo vhodné navrhnout dohoda s některou čínskou pedagogickou univerzitou. Na základě této dohody by se například předpokládaly následující aktivity:

- vzájemné studijní a přednáškové pobyty učitelů a studentů,
- účast učitelů a studentů na vědeckých akcích organizovaných smluvními pracovišti,
- účast studentů na soutěžích studentské vědecké a odborné činnosti organizovaných smluvními pracovišti,
- realizace společných vědeckých a pedagogických publikací,
- publikování vědeckých studií a odborných článků ve sbornících a časopisech obou zemí,
- vzájemná pomoc při graduačních aktivitách, tj. při doktorandských studiích, habilitačních a jmenovacích řízeních v souladu s legislativou zemí obou smluvních stran,
- vzájemné posuzování vědeckých prací učitelů a studentských

- bakalářských i diplomových prací,
- zapojování se do mezinárodních grantových projektů.

Realizace této dohody by tak přinesla nejen překlady pedagogických publikací, ale i pomoc studentům při zpracování jejich dobrých prací i nové publikační možnosti v zahraničí. Dohoda by však také rozšířila možnosti dosavadních málo četných, ale o to více požadovaných mobilit do tohoto regionu.

Důležité však je, že čínská strana má zájem na dalším pořádání těchto edukačních výstav v České republice, přičemž v úvahu spadá i realizace prezentační výstavy i v českém městě s početnými studenty, v Brně.

5.5. Možnosti vzájemné spolupráce čínských a českých škol

Jak již bylo konstatováno, počínaje rokem 1949, kdy byla založena Čínská lidová republika, je vzdělávání považováno za jednu z největších priorit čínské vlády. To, samozřejmě, platí také v posledních desetiletích, v období nastoupených reformem.

Česko-čínské kontakty v oblasti školství mají svůj počátek v 50. letech. Od té doby si obě země vzájemně vyměňují studenty. Poté, co koncem 70. let zahájila ČLR politiku Reformem a otevírání se světu, se začala také výměna na v oblasti vzdělávání lépe rozvíjet. Některé vysoké školy obou zemí navázaly přímé kontakty, zvýšil se počet hostujících profesorů i studentů a spolupráce ve výzkumu a v pořádání přednášek.

V květnu 2000 navštívila Čínu delegace vedená ministrem školství, mládeže a tělovýchovy Mgr. Eduardem Zemanem. Během návštěvy podepsaly obě strany v Pekingu **"Ujednání o školských výměnách mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Čínské lidové republiky na léta 2000 – 2003"** (viz příloha č. 2). Obě strany odsouhlasily, že budou i nadále poskytovat prostředky studentům a badatelům partnerské země, celkem až deseti osobám ročně. Obě strany také v rámci tohoto ustanovení chtějí nadále podporovat studium čínštiny a češtiny. Navíc si vzájemně mají vyměňovat školské delegace, uskutečňovat návštěvy, průzkumy a další akce napomáhající vzájemnému porozumění.

Poté, co se 1.1.1993 rozdělila Česká a Slovenská republika, byla uzavřena v roce 1995 v souladu se změněnou situací mezi ČLA a Českou republikou nová mezivládní smlouva o vědecko-technické spolupráci na 5 let. Obě strany určily za prováděcí orgány této smlouvy: za čínskou stranu Státní výbor pro vědu, za českou stranu Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

V květnu 1996 přijela do Číny na pozvání čínské strany česká vědecko-technická delegace vedená náměstkem ministra školství, mládeže a tělovýchovy Průšou. Náměstek Průša předsedal v Pekingu konanému 33. zasedání Česko-čínské komise pro vědecko-technickou spolupráci. Na tomto zasedání: - byla podrobně zhodnocena dosavadní spolupráce,

- byly projednány otázky týkající se rozvoje dvojstranné hospodářské a vědecko-technické spolupráce pro nejbližší období

- vedla se podrobná diskuse o hlavních bodech a nejdůležitějších směrech budoucí spolupráce. Účastníci projednali spolupráci v elektrotechnice, textilním průmyslu, strojírenství, farmacii, výrobě skla a dalších celkem osmi odvětvích. Na to byl místopředseda státního výboru pro vědu Hui Yongzheng pozván do České republiky, aby se jako vedoucí delegace setkal se zodpovědnými pracovníky ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstva průmyslu a obchodu, akademie věd, telekomunikačních společností a dalších organizací, aby s nimi projednal spolupráci na poli vědy a techniky, zvláště možnosti spolupráce v oblasti telekomunikací, farmacie a dalších moderních technologií. Spolu s delegací přijeli do České republiky zástupci vědeckotechnických organizací, aby v České republice provedli podrobný průzkum trhu, shromáždili množství užitečného materiálu a účastnili se řady velmi podnětných pracovních setkání.

V první polovině roku 1997 se uskutečnila vzájemná výměna vedoucích představitelů akademií věd obou zemí a přírodovědeckých fondů a byl podepsán protokol o spolupráci. Krátce na to navštívila Českou republiku čínská vědecko-technická delegace vedená náměstkem ministerstva strojírenství Lü Fuyuanem, aby se zúčastnila 34. zasedání Společného česko-čínského výboru pro vědecko-technickou spolupráci. Na tomto zasedání především obě strany zhodnotily současnou situaci v oblasti vědecko-technické spolupráce a určily jednotlivé položky spolupráce v oblasti:

- lesnictví, zemědělství, chovu dobytka, ochrany přírody,
- farmacie,
- hutnictví, genetiky a v dalších oborech.

V dubnu 2000 navštívila ČLR česká vědecko-technická delegace pod vedením náměstka ministra školství, mládeže a tělovýchovy Průši, aby se v Pekingu zúčastnila 35. zasedání Společné komise pro vědecko-technickou spolupráci. Naše strana představila státní strategii inovace. Česká strana podala výklad obsahu nové politiky České republiky v oblasti vědy a techniky a strategie rozvoje pro vstup do EU. Obě strany aktivně

zhodnotily výsledky dosažené od posledního zasedání a určily směr budoucí spolupráce.

Upřesnily nové položky spolupráce v:

- zemědělství, - elektrotechnice,
- biotechnologii,
- ochraně přírody,
- chemii a v dalších oborech.

Česká strana v Pekingu navštívila Oblast pro vývoj vysoké technologie Shangdi a Firmu Tongfa university Qinghua a další závody vysoké technologie a setkala se s vedoucími představiteli 2. koncernu leteckého průmyslu.

V Xianu se účastnila jednání o rozvoji čínského západu a vyměnila si názory na možnost rozšíření styků a spolupráce s příslušnými vědeckými a výzkumnými institucemi a podniky. Následovně obě strany stvrdily výměnou diplomatických nót rozhodnutí prodloužit platnost smlouvy o vědecko-technické spolupráci na dalších pět let počínaje květnem 2000.

36. zasedání Společného výboru pro vědecko-technickou spolupráci se konalo v březnu 2002. Bylo na něm potvrzeno více než 60 položek vzájemné spolupráce. V roce 2002 vyslala česká strana poprvé vládní delegaci na veletrh moderních technologií do Shenzhenu.

Česko-čínské smlouvy o spolupráci podepsané organizacemi zabývajícími se vědou a výzkumem:

- 1.Smlouva o vědecké spolupráci mezi Akademií věd České republiky a Akademií věd ČLR, srpen 1993
- 2.Smlouva o spolupráci mezi Čínskou společností pro vědu a techniku a Českou společností pro vědu a techniku, 7. říjen 1994.
- 3.Smlouva mezi Ministerstvem zdravotnictví ČLR a Ministerstvem zdravotnictví ČR o spolupráci v oblasti zdravotnictví, 1996
- 4.Memorandum o společné vůli spolupracovat na poli vědy a techniky, podepsané Čínským státním fondem na podporu rozvoje přírodních věd a Českým státním vědeckým fondem 23. června 1997.
- 5.Prováděcí protokol o vědecké spolupráci mezi Akademií věd ČLR a Akademií věd ČR na léta 2000 - 2005 podepsaný v roce 2000.

6.Smlouva o vědecko-technické spolupráci mezi Českou inženýrskou akademií a Čínskou inženýrskou akademií.

5.6. Dílčí závěry

V samotné Číně probíhá výzkum odborného vzdělání, jehož význam vzrůstá s dalším vývojem této vrstvy čínského školského systému. vzdělání. Byly zřízeny výzkumné instituce odborného vzdělání, které mají pracovníky na celý úvazek i pracovníky externí, kteří tvoří výzkumné týmy. Tyto instituce vznikly při administrativních úřadech odpovědných za odborné vzdělání, při výzkumných institucích, odborných školách a akademických organizacích. Jsou tak prováděny různé formy výzkumu odborného vzdělání na různých stupních. V Praze pracuje Národní ústav odborného vzdělávání, který by jistě mrhol být skvělým partnerem ve spolupráci s těmito čínskými institucemi a mimo jiné tak významně rozšířit informovanost ve své Zpravodaji o podrobnější pohled na čínské odborné školství a na aplikace zahraničních modelů v tomto školství.

Studium zkušeností ze škol pro národnostní menšiny by mohlo být pro naše školství velmi přínosné, protože v České republice vznikají školy s cizím vyučovacím jazykem, ale většinou bez ohledu na národnostní menšiny. Výjimkou je nepočetná čínská mateřská škola v Praze, která však byla zřízena ze strany čínských přistěhovalců. Vzhledem k početnímu nárůstu některých komunit příslušníků asijských zemí však bude pravděpodobně časem potřebné realizovat i vzdělávání pro jejich děti v mateřském jazyce. Zkušenosti z práce s národnostními menšinami by jistě uvítali i taková škola, jako působí v mostecké čtvrti Chanov a navštěvují ji početné skupiny romských žáků, vzhledem k tomu, že v Číně se v oblastech s výskytem většího počtu příslušníků národnostních menšin vyučuje také jazykem této menšiny.

„Hudbou budoucnosti“ pak může být i přihlédnutí k potřebám národnostních menšin v rámci vysokoškolského vzdělávání jejich příslušníků.

Jako závěry, k nimž se přiklání i autor této práce, bylo z čínské straně v poměrně nedávné době konstatováno, lidé také v České republice i odborníci v oblasti pedagogiky ve skutečnosti Čínu málo znají, měli by zájem o její poznávání i v oblasti čínského školského systému a edukačních věd, ale z různých důvodů nemohou čínskou edukační realitu zatím podrobněji poznat.

Jak je patrné, čínská strana podniká výrazné vstřícné kroky vůči českým odborníkům i zájemcům o studium v Číně. Tak například, významná edukační akce typu prezentační výstavy vybraných čínských univerzit se konala již také v České republice, poprvé v roce 2007.

Česko-čínské kontakty v oblasti školství mají svůj počátek v 50. letech. Od té doby si obě země vzájemně vyměňují studenty. Poté, co koncem 70. let zahájila ČLR politiku Reforem a otevírání se světu, se začala také výměna v oblasti vzdělávání lépe rozvíjet, ale stále ji není možno pokládat za rozsáhlou ani za plně dostačující. Některé vysoké školy obou zemí se proto snaží navázat přímé kontakty, zvyšuje se počet hostujících profesorů i studentů a spolupráce ve výzkumu a v pořádání přednášek.

Zcela novým typem vzdělávací instituce je Konfuciova akademie, která rozvíjí svoji činnost od září 2007 při Univerzitě Palackého Olomouc.

Závěry pro edukační realitu

Pokusíme-li se tedy odpovědět na pracovní hypotézy, podle kterých český a čínský školský systém by nemohly vzájemně komunikovat pro nepřekonatelné odlišnosti, popřípadě česká a čínská pedagogika by nemohly vzájemně spolupracovat pro nepřekonatelné vzájemné odlišnosti, musíme se v obou případech klonit spíše k takové odpovědi, že tyto hypotézy s největší pravděpodobností není možno, ve světle předchozích zjištění, přijmout. Tedy, jasně řečeno: Čínský školský systém a český školský systém mohou vzájemně komunikovat a jakési nepřekonatelné odlišnosti jsou pouze fikcí. Stejně tak česká a čínská pedagogika mohou vzájemně spolupracovat. Ostatně například spolupráce Číny s Německem v těchto souvislostech je toho názorným příkladem.

Na prahu 3. tisíciletí stabilizovanější situace v čínské ekonomice má blahodárny vliv i na rozvoj v jiných oblastech, například ve školství. Díky tomu jsou některé země, zvláště ve střední Evropě, jakoby zaskočeny čínským předstihem a nemohou najít vhodnou platformu, na které by rozvinuly širší spolupráci. Přežívají mezistátní smlouvy z minulosti, avšak mobility, například o kapacitě reciproční výměny 10 studentů – jazykářů každoročně, již naprosto nedostačují, zvláště když zvyšující měrou začíná projevovat zájem o vstup do oblasti mobilit s Čínou, a to jak ze strany učitelů, tak také zejména studentů nejen jazykových oborů, ale i edukačních věd.

Ačkoliv jsme v naší pedagogice doposud postrádali systematické práce o čínském školství, přece jen je možno alespoň dokladovat, že zájem se začal projevovat v posledních letech na některých fakultách brněnských univerzit, na nichž probíhá příprava učitelů středních odborných škol a učilišť. Jedná se tedy zároveň i o fakulty neučitelské. Je to ve své podstatě zájem o komparativní výzkum středních odborných škol, kde již byly zpracovány první odborné studie této problematiky. Na druhé straně jde však pouze o závěrečné práce doplňujícího pedagogického studia nebo bakalářské práce, ojediněle i práci diplomovou. Výsledky těchto dílčích studií naznačují některé zajímavé předpoklady, například, že:

- ze shrnutí literárních podkladů ke studiu zvláštností českých a čínských metod vzdělávání, povahových a vývojových rysů lze odhadovat, že v sociálním klimatu české a čínské středoškolské třídy by se měly objevit jisté rozdíly,

- zaujetí žáka školní prací by mělo být vyšší v čínské třídě, neboť existuje předpoklad, že žáci zde vkládají do školní práce více úsilí a snahy než jejich čeští vrstevníci. Naopak vztahy mezi žáky by měly být lepší v české třídě.

- na otázku, jak moc učitel žákům pomáhá, nelze jednoznačně dopředu odpovědět, záleží velmi na tom, jaký druh pomoci žáci od svého učitele očekávají a oceňují nejvíce.

- orientace žáka na úkoly bude zřejmě o málo vyšší u žáků čínské třídy díky větší přísnosti a disciplíně.

Zajímavé mohou být rovněž výsledky prezentačních výstav čínských univerzit.

Základním typem školského systému v Číně je klasický model, kdy žáci docházejí do primární školy jako oddělené instituce a po ukončení jejího 6. ročníku odcházejí do školy sekundární úrovně – nižší střední školy.

Školský systém v kontinentální Číně, který byl předmětem této práce, je možno strukturovat pěti částí. Jsou jimi:

- preprimární školství,
- primární školství,
- střední školství (nižší a vyšší),
- vyšší školství (všeobecné, odborné),
- vzdělávání dospělých.,

Po provedených analýzách můžeme konstatovat, že vzájemný přínos obou školských systémů i když natolik geograficky vzdálených zemí, existuje. Toto tvrzení lze podložit nejen argumentací dokladující participaci německých, australských, amerických aj. odborníků na rozvoji čínského školství, ale také skutečností, že v některých regionech Číny není například rozvinuto dostatečně odborné vzdělávání a mnoho žáků vstupuje do zaměstnání ještě před ukončením základní školy nebo bezprostředně po něm. Problém odborného vzdělávání včetně přípravy učitelů pro tento subsystém je v České republice naopak řešen a je velmi promyšleně

budován včetně legislativních opatření. Tyto zkušenosti mohou být pro Čínu přínosem.

Naskýtá se naopak otázka, co by mohlo naše školství získat analýzami čínské pedagogiky a čínského školského systému?

Možností je několik. V Číně jsou pozoruhodné výsledky na poli vzdělávání obyvatel národnostních menšin, které dosahuje až vzdělání univerzitního, specifikovaného na tu kterou národnostní menšinu. Toto se zatím v českém školském systému neřešilo, ale čínské zkušenosti by přinejmenším stály za prostudování a zvýšení.

Dále můžeme na čínském školství obdivovat etický akcent, který, ačkoliv je vybudovaný spíše na konfuciánské filosofii, stojí jistě za povšimnutí a promyšlenou analýzu. Za úvahu stojí možnost účinnější aplikace morální výchovy v kurikulu českých škol.

Akce typu prezentačních výstav čínských univerzit naší pedagogické veřejnosti mohou přinést zajímavé stáže a studentům pak možnost otevření dalších univerzit pro jejich odbornou přípravu.

Je, mimochodem, nutno poznamenat, že spolupracovat lze i na úrovni středních odborných škol, jak o tom svědčí půlroční pobyt studentů Střední hotelové školy Praha 2 na partnerském pracovišti v čínském hlavním městě.

Prognosticky lze stanovit, že se v Číně bude nadále a kvalitně rozvíjet systém distančního vzdělávání, vzhledem k jejímu rozsáhlému území. Avšak i z těchto zkušeností mohou pedagogiky v zahraničí čerpat.

V závěru těchto úvah a doporučení je nutno zmínit ještě jednu okolnost a tou je typicky čínská dovednost promyšleně aplikovat nemodernější zahraniční modely v nejrůznějších sférách života Číny a tedy i v edukační realitě a vhodně je přizpůsobit čínským podmínkám. I tato skutečnost může být inspirací pro české pedagogické odborníky.

Literatura:

- Blížkovský, B. Systémová pedagogika. 1. vyd. Ostrava: Amosium servis, 1992. 204s. ISBN. 80-85498-18-9.
- Bond, H. (ed.) The handbook of chinese psychology. Hong Kong: Oxford University Press, 1996. 588 p. ISBN 0-19-586598-7
- Cipro, M. Průvodce dějinami výchovy. 1. vyd. Praha: Panorama, 1984. 584s.
- Cipro, M. Slovník pedagogů. 1. vyd. Praha: Nákladem vlastním, 2001. 552s. ISBN 80-238-6334-7.
- Dvořáček, J. Základy pedagogiky pro učitele a vychovatele. 1. vyd. Praha: UK PdF, 2004. 144s. ISBN 80-7290-159-1.
- Fairbank, J.F. Dějiny Číny. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny. 656s. ISBN 80-7106-249-9.
- Bakešová, I. Čína ve XX. století, díl 1. 1. vyd. Olomouc: UP, 2001. 127s. ISBN 80-244-0251-3.
- Bakešová, I. Čína ve XX. století, díl 2. 1. vyd. Olomouc: UP, 2003. 220s. ISBN 80-244-0611.
- Fürst, R. Čína ve XX. století, díl 3. 1. vyd. Olomouc: UP, 2006. 190s. ISBN 80-244-1286-1.
- Havlík, R. – Kořá, J. Sociologie výchovy a školy. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 176s. ISBN 80-7178-635-7.
- Hekrdla, M. Vlajky vlají – a neomlouvají. Právo, 12.3.2008.
- Jin Depu. Die Entwicklung der Wissenschaftstheorie in China. München: LMU, 1992.
- Kalhous, Z. – Obst, O. Školní didaktika. Praha: Portál. 1. vyd. 447s. ISBN 80-77178-253-X.
- Konfucius. Rozpravy. Hovory a komentáře. 1. vyd. Praha: MF, 1995. 180s. ISBN 80-204-0295-0.
- Mareš, J.-Gavora, P. Anglicko-český pedagogický slovník. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 216s. ISBN 80-7178-310-2.
- Obuchová, L. Číňané 21. století. 1. vyd. Praha: Academia, 1999. 287s. ISBN 80-200-0641-9.

- Orsborn, K. Jak by se Konfucius domáhal zvýšení platu. 1. vyd. Praha: Grada, 1996. 247s. ISBN 80-7169-227-1.
- Ouroda, K. Čínská pedagogika a současnost. In Sborník příspěvků... Sociální pedagogika jako obor vysokoškolského studia. Brno: IMS, 2002. s. 139-145. ISBN 80-902936-1-1.
- Ouroda, K. Vybrané přístroje didaktické techniky. 1. vyd. Brno: CERM, 2002. 101s. ISBN 80-214-2357-9.
- Průcha, J. Moderní pedagogika. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. 496s. ISBN 80-7178-170-3.
- Průcha, J. Multikulturní výchova. Teorie – praxe – výzkum. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 211s. ISBN 80-85866-72-2.
- Průcha, J. Srovnávací pedagogika. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. 263 s. ISBN 80-7367-155-7
- Průcha, J. Vzdělávání a školství ve světě. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 269s. ISBN 80-7178-290-4.
- Průcha, J.- Walterová, E.- Mareš, J. Pedagogický slovník. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. 292s. ISBN 80-7178-029-4.
- Pike, G. – Selby, D. Globální výchova. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. 322s. ISBN 80-85623-98-6.
- Spravočník dlja inostrancev, učaščichsja v KNR. Pekin: Izdatelstvo Pekinskogo instituta jazykov 1987. 217 s. ISBN 7-5619-0050-3/G-13.
- Stephan, Hsü Chi-wei. Die Pädagogik von Ts'ai Yüan-pei. Münster: Westfälischen Wilhelms-Universität, 1969. 174s.
- Störig, H.J. Malé dějiny filozofie. 1. vyd. Praha: Zvon, 1992. 559s. ISBN 80-7113-058-3.
- Study in China. Beijing: Department of International Cooperation and Exchanges Ministry of Education of the People's Republic of China, 2005. 263p.
- Váňová, M. Srovnávací pedagogika. 1. vyd. Praha: VŠ J.A. Komenského, 2003. 42s. ISBN 80-86723-04-6.
- Váňová, M. Teoretické a metodologické otázky srovnávací pedagogiky. 1. vyd. Praha: PdF UK, 1998. 92s. ISBN 80-86039-51-X.
- Váňová, R. a kol. Studijní texty k dějinám pedagogiky. 1. vyd. Praha: PdF UK, 2003. 262s. ISBN 80-7290-122-2.

Veselá,Z. Vývoj české školy a učitelského vzdělání. Brno: MU,1992. 147s. ISBN 80-210-0458-4.

Wang Hong-guang. Běžně používaná čínština. Rozhlasový kurz čínštiny. Beijing: CRI, 2002.321s.

Zempliner,A. Čínská filosofie v novověké evropské filosofii.Praha: Academia, 1966.211s.

Zpravodaj Výzkumného ústavu odborného školství. Č. 3. 2000-.Praha: Informační středisko Odborného vzdělávání – VÚOŠ.

Zpravodaj – Odborné vzdělávání v zahraničí, 2003, příloha III/2003

Zpravodaj – Odborné vzdělávání v zahraničí. 5/2007, Praha: NÚOV,s.9.–13.

Internetové zdroje a jiná média:

Čína vytváří největší vysokoškolský sebevzdělávací systém na světě. Beijing: Xinhua 05/30/2001. Dostupné z <<http://www.edu.cn/english>> [ON LINE]. Poslední revize z 16.9.2004.

Malý,K.- Pánek,J. Návštěva na elitních čínských univerzitách [online].

Praha: UK [cit. 1.3.2008] . Dostupné na World Wide Web:

<<http://www.cuni.cz/forum/fukIV06/infoforum.html>>

China Education Research Network. CERNET. Dostupné z: <http://www.edu.cn/english_1369/index.shtml> [ON LINE]. Poslední revize z 3.3.2008.

Beijing Normal University. Dostupné z: <http://www.bnu.edu.cn/eng/Academics/schools_and_departments.htm> [ON LINE]. Poslední revize 3.3.2008.

Surowski.D.B. History of the Educational System of China [ONLINE].

Dostupné z: <<http://www.math.ksu.edu/~dbski/publication/history.html>>

Poslední revize z 3. října 2005.

Jiné odborné práce

Ambrožová,E. Srovnání školského systému v Čínské lidové republice a v České republice. Závěrečná práce DPS. Brno: VUT, 2002.

Bernáth,M. Srovnání standardů čínského a českého odborného školství. Závěrečná práce DPS. Brno: VUT, 2002.

Hasalová,A. Ke koncepci čínského středního školství. Závěrečná práce DPS. Brno: VUT, 2002.

Hutařová,J. Srovnání českého a čínského standardu středoškolského odborného vzdělávání. Závěrečná práce DPS. Brno: MZLU, 2004. 49 s.

Kotoučková,J. Čínské odborné školství. Závěrečná práce DPS. Brno: MZLU:2002. 69s.

Křečková,M. Srovnání středního odborného vzdělání v České republice a v Číně. Závěrečná práce DPS. Brno: VUT, 2004.

Plachý,J. Konfucius jako učitel a jeho význam dodnes. Závěrečná práce DPS. Brno: VUT, 2001.49s.

Stará,L. Využití Knihy proměn pro středoškolské pedagogy. Brno: VUT, 2001. 46s.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Platné smlouvy mezi ČR a ČLR
 Příloha č. 2: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí z 10.2.2000
 Příloha č. 3: Jaké publikace knihy byly doposud přeloženy do češtiny z čínského jazyka?
 Příloha č. 4: Tabulka některých ekvivalentů z oblasti středního školství
 Příloha č. 5: Struktura Beijing Normal univerzity (Pekingské pedagogické univerzity)
 Příloha č. 6: Reportáž z pobytu studentů pražské SOŠ v Pekingu
 Příloha č. 7: Reportáž ze studia českého studenta v Číně
 Příloha č. 8: Studijní otázky

Příloha č. 1: Platné smlouvy mezi ČR a ČLR

Otázku **nástupnictví České republiky do smluv s ČLR**, které byly uzavřeny před 1. lednem 1993, řeší nóty náměstků ministrů zahraničí obou zemí ze dne 8. října 1994.

01. Dohoda mezi Československou republikou a Čínskou lidovou republikou **o vědeckotechnické spolupráci** (Peking, 6. května 1952)

02. **Statut společné komise pro vědeckotechnickou spolupráci** mezi Československou republikou a Čínskou lidovou republikou (Peking, 6. května 1952)

03. Smlouva **o přátelství a spolupráci** mezi Československou republikou a Čínskou lidovou republikou (Peking, 27. března 1957, č. 27/1958 Sb.)

04. Dohoda **o kulturní spolupráci** mezi vládou Československé republiky a vládou Čínské lidové republiky (Peking, 27. března 1957)

05. Dohoda mezi Československou republikou a Čínskou lidovou republikou **o vypořádání vzájemných pohledávek vzniklých před 9. květnem 1945** (výměna nót 22.8./13.11.1957) (Peking, 13. listopadu 1957)

06. Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Čínské lidové republiky **ve věci obnovení činnosti generálního konzulátu ČSSR v Šanghaji a otevření generálního konzulátu ČLR v Bratislavě** (výměna nót 5./7.3.1987) (Praha, 7. března 1987)

07. Smlouva mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Čínské lidové republiky **o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu** (Praha, 11. června 1987, č. 41/1988 Sb.)

08. Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Čínské lidové republiky **o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařských věd** (Praha, 13. května 1988, č. 161/1988 Sb.)

09. **Dohoda o letecké dopravě** mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Čínské lidové republiky (Peking, 25. května 1988, č. 91/1989 Sb.)

10. Memorandum o porozumění mezi civilními aeroliniemi Československa a Číny týkající se textu Dohody o letectví a zřízení mezistátních linek mezi Československem a Čínou (Peking, 31. prosince 1987)

11. Dohoda o vědeckotechnické spolupráci v oblasti železniční dopravy mezi federálním ministerstvem dopravy a spojů Československé socialistické republiky a ministerstvem železnic Čínské lidové republiky (Praha, 15. června 1988, č. 26/1988 Sb.)

12. Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Čínskou lidovou republikou (Peking, 5. září 1988, č. 97/1989 Sb.)

13. Protokol o spolupráci mezi Federálním ministerstvem zahraničních věcí Československé socialistické republiky a ministerstvem zahraničních věcí Čínské lidové republiky (Peking, 1. listopadu 1989)

14. Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Čínské lidové republiky o podpoře a vzájemné ochraně investic (Peking, 4. prosince 1991, č. 95/1993 Sb.)

15. Plán spolupráce v oblasti zdravotnictví a lékařských věd mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Čínské lidové republiky na léta 1992 - 1993 (Peking, 20. července 1992)

16. Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Čínské lidové republiky o spolupráci a vzájemné pomoci v oblasti celnictví (Praha, 21. července 1992)

17. Obchodně ekonomická dohoda mezi vládou České republiky a vládou Čínské lidové republiky (Peking, 2. listopadu 1993, č. 63/1994 Sb.)

18. Dohoda mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví Čínské lidové republiky o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařských věd (Ženeva, 2. května 1995, č. 269/1995 Sb.)

19. Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Čínské lidové republiky o vědeckotechnické spolupráci (Praha, 1. června 1995, č. 166/1996 Sb.)

20. Ujednání o školských výměnách mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Čínské lidové republiky na léta 2004-2007 (Praha, 19. září 2003)

Příloha č. 2: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí z 10.5.2000

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 10. května 2000 bylo v Pekingu podepsáno Ujednání o školských výměnách mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Čínské lidové republiky na léta 2000 - 2003.

Ujednání vstoupilo v platnost na základě svého článku 7 dne 10. května 2000.

České znění Ujednání a anglické znění, jež je pro jeho výklad rozhodné, se vyhláší současně.

Ujednání o školských výměnách mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Čínské lidové republiky na léta 2000 – 2003

V zájmu upevnění spolupráce a rozvoje školských výměn, na principu rovnosti, vzájemných výhod a praktických výsledků, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvo školství Čínské lidové republiky (dále jen "smluvní strany") se dohodly takto:

Článek 1

1. Smluvní strany souhlasí s výměnami stipendistů ke studijním a výzkumným pobytům ve státu druhé smluvní strany. Celkový počet vyměňovaných osob v každém ze států smluvních stran nepřesáhne 10 osob ročně. Délka každého studijního pobytu ve státě přijímající smluvní strany je jeden rok (12 měsíců). Vysílané osoby mohou, v případě souhlasu přijímající smluvní strany, užívat při studiu ve státě přijímající smluvní strany angličtinu.

2. Vysílající smluvní strana předloží nominaci kandidátů (včetně dokladů o jejich kvalifikaci a praxi) přijímající smluvní straně do 30. dubna každého roku.

Přijímající smluvní strana oznámí vysílající smluvní straně rozhodnutí o přijetí navržených osob do 31. července každého roku.

3. Vysílající smluvní strana uhradí vysílaným osobám náklady na mezinárodní dopravu do místa jejich působení a zpět. Dále jim poskytne stipendium.

Přijímající smluvní strana zajistí přijatým kandidátům studium za stejných podmínek jako občanům svého státu, uhradí ubytování a poskytne lékařskou péči v nezbytně nutném rozsahu v případě náhlého onemocnění nebo úrazu, kromě zubního a chronického onemocnění.

Přijímající smluvní strana umožní přijatým osobám stravování ve vysokoškolských zařízeních za stejných podmínek jako občanům svého státu.

Přijímající smluvní strana uhradí cestovné po území svého státu podle schváleného studijního plánu.

4. Přijímající smluvní strana umožní docentům a profesorům, jakož i těm akademickým pracovníkům, jejichž titul je srovnatelný s docentem, ubytování v jednolůžkových pokojích.

Článek 2

1. Smluvní strany budou nadále podporovat výuku českého jazyka v Čínské lidové republice a výuku čínského jazyka v České republice. Za tím účelem česká strana vyšle a čínská strana přijme učitele, který bude na Univerzitě pro zahraniční studia v Pekingu vyučovat češtinu pro učitele jazyků a sestaví učebnici českého jazyka. Čínská strana vyšle a česká strana přijme učitele k výuce čínského jazyka na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

2. Obě smluvní strany požádají o vyslání učitele(ů) jazyka pro příští akademický rok do 15. března každého roku.

Vysílající smluvní strana předloží doklady o kvalifikaci a praxi navrhovaných kandidátů přijímající smluvní straně do 10. května každého roku.

Přijímající smluvní strana sdělí rozhodnutí o přijetí učitele jazyka do 1. července příslušného roku.

3. Vysílající smluvní strana uhradí učiteli jazyka mezinárodní cestovné do místa působení a zpět.

Přijímající smluvní strana poskytne učiteli jazyka měsíční plat podle platových předpisů státu přijímající smluvní strany, s ohledem na kvalifikaci a délku jeho/její pedagogické praxe.

Přijímající smluvní strana poskytne a uhradí učiteli jazyka ubytování ve vybaveném bytě.

Smluvní strany poskytnou učitelům jazyků nezbytnou lékařskou péči v souladu s předpisy příslušné přijímající země.

Článek 3

1. Česká strana poskytne každoročně 2 místa ke studiu českého jazyka na Letní škole slovanských studií pořádané veřejnými vysokými školami v různých místech České republiky.

Česká strana uhradí zápisné, exkurze, ubytování a stravování a poskytne přijatým účastníkům z Číny lékařskou péči v nezbytně nutném rozsahu v případě náhlého onemocnění nebo úrazu, kromě zubního a chronického onemocnění.

2. Čínská strana poskytne každoročně 2 místa pro učitele čínštiny ke studiu v krátkodobých jazykových kursech čínštiny. Délka studia v kursech trvá čtyři týdny.

Čínská strana poskytne přijatým účastníkům z České republiky stipendium k pokrytí jejich životních nákladů, zdarma ubytování, uhradí studijní cesty v rámci jazykových kursů a lékařskou péči v nezbytně nutném rozsahu v případě náhlého onemocnění nebo úrazu, kromě zubního a chronického onemocnění.

Článek 4

1. Smluvní strany v době platnosti tohoto Ujednání vyšlou a přijmou dvě školské delegace k týdenní návštěvě státu druhé smluvní strany. Počet členů jedné delegace nepřevyší 5 osob.

2. Vysílající smluvní strana bude informovat o záměru vyslat školskou delegaci včetně jejího složení nejpozději 2 měsíce před plánovaným zahájením pobytu. Přijímající smluvní strana oznámí své rozhodnutí o přijetí delegace do 20 dnů od data obdržení informace o záměru druhé smluvní strany vyslat delegaci.

3. Vysílající smluvní strana potvrdí přesné datum a způsob příjezdu delegace nejméně s dvoutýdenním předstihem.

4. Vysílající smluvní strana uhradí náklady na mezinárodní cestovné do hlavního města státu přijímající smluvní strany a zpět.

Přijímající smluvní strana uhradí ubytování, stravování, vnitrostátní přepravu a lékařskou péči v případě náhlého onemocnění či úrazu v průběhu pobytu delegace v partnerské zemi.

Článek 5

Smluvní strany se budou informovat o významných mezinárodních akcích v oblasti vysokého školství a budou vytvářet podmínky k účasti školských odborníků na nich.

Článek 6

Smluvní strany budou podporovat navazování přímých kontaktů a rozvoj akademických výměn a spolupráce mezi vysokými školami.

Článek 7

Toto Ujednání vstupuje v platnost dnem podpisu a zůstane v platnosti do 31. prosince 2003.

Dáno v Pekingu, dne 10. května 2000, ve dvou původních vyhotoveních, každé v jazyce českém, čínském a anglickém, přičemž všechna znění jsou autentická. V případě rozdílnosti ve výkladu je rozhodující znění v jazyce anglickém.

Za Ministerstvo **školství**, mládeže a tělovýchovy České republiky
PaedDr. Jaroslav **Soural** v. r. I. náměstek ministra **školství**, mládeže a
tělovýchovy

Za Ministerstvo **školství** **Čínské** lidové republiky Wei **Yu** v.
r. náměstkyně ministryně **školství**

Příloha č. 3: Jaké publikace byly doposud přeloženy do češtiny z čínského jazyka?

Odborná literatura:

Čína. Praha: Velvyslanectví ČLR, 2000.

Čínské edukační technologie. In Ouroda, K. Vybrané přístroje didaktické techniky. Brno: VUT, 2002.

Dao -texty staré Číny. Praha: Československý spisovatel, 1971.

Detská akupresúra. Tradičné čínske masáže detí. Praha: OÚ ČSAV, 1991.

Dětská akupresura. Tradiční čínské masáže dětí. Hradec Králové: Svítání, 1992.

Fa-sien: *Zápisky o buddhistických zemích.* Praha: Odeon, 1972; Aurora. 1995.

Hovory Konfuciovy. Praha: Jan Laichter, 1940.

Jan Chin-šun. O dejinách čínskej filozofie. Bratislava: SVPL, 1956.

Klečánková, R. Školství v Čínské lidové republice. Praha: ÚŠI při MŠ ČSR. 1987, 105s.

Krčilová, Z. Ke školské reformě v Čínské lidové republice. Praha: ÚŠI při MŠ ČSR, 1987. 15s.

Liao Jingwen. Život psaný štětcem. Praha: Práce, 1989.

Liu Šao-čchi. Projevy a články. Praha: SNPL, 1953.

Mao Zedong. Vybrané spisy. Praha: SNPL. I.-1953, 11.-1954, III. -1955, IV. -1957.

Miao Čchu-chuang: *Dějiny Komunistické strany Číny.* Praha: SNPL, 1960.

Pu-i. Byl jsem posledním císařem čínským. Praha: Panorama, 1990. Spence

Jonathan D. Čína 20. století. Praha: Svoboda, 1996.

Tandzin, Gjamccho. *O Tibetu a tibetském buddhismu.* Praha, Panorama, 1992.

Wang Čchung: *Kritická pojednání.* Praha: Academia, 1971.

Wang Hong Guang. Běžně používaná čínština. Rozhlasový kurz čínštiny. Beijing: CRI,

2002.

Wilhelm, Hellmut: *Společnost a stát v Číně*. Praha: Svoboda, 1969.

Krásná literatura:

Aj Čching. *Píseň o přisunové silnici*. Praha: Nový Orient, 12-13/1949/50.

Aj Čching. *Mám rád tuto zemi*. Praha: Nový Orient, 1/1953).

Aj Čching. *Podzim*. Praha: Nový Orient, 1/1953)

Aj Čching. *Soumrak/Rybničky v zimě laj Praha*: Nový Orient, 2/1992. Aj

Čching. *Trakař*. Praha: Nový Orient, 1/1953.

Anonym. *Volám zpět muže z hor*. Praha: Nový Orient, 1/1996.

Balada o tom, jak Wu Sung zabil tygra. Praha: Nový Orient, 4/1958.

Brána bez dveří. Deset čínských koanů Praha: Světová literatura, 3/1992.

Buddhův výklad o zkáze dharmy. Praha: Nový Orient, 1/1995.

Ba Jia. *Měsíčná noc*. Praha: Nový Orient, 1/1956.

Ba Jia. *Pes*. Praha: Nový Orient, 2/1964.

Ba Jin. *Rodina*. Praha: SNKLHU, 1959.

Bej Dao. *Básně*. Praha: Pěší zóna. 10-2002.

Bej Dao. *Noční hlídka*. Praha: Nakladatelství Vlasty Brtníkové, 2001. Bing

Xin. *Hvězdy a jarní vody*. Praha: Mladá fronta, 1967.

Bohyně milosti, povídky z tržišť a bazarů staré Číny. Praha: Máj, 1942.

Brána bez dveří. Deset čínských koanů. Praha: Světová literatura, 3/1992.

Chuej-neng: *Tribunová sůtra Šestáho patriarchy*. Praha: Odeon, 1988.

I-ting. *Knihy proměn*. Praha: Maxima 1995, Maxima 1996; Maxima 1998.

Knihy mlčení. Texty staré Číny. Praha: Mladá fronta, 1994.

Liu Xie. *Duch básnictví řezaný do draků*. Praha: Brody, 1999. *Malířské rozpravy Mnicha Okurky*. Olomouc: Votobia 1996.

Mistr Čuang. *Nejvznešenější učitel*. Praha: Nový Orient, 3/1992.

Mistr Čuang. *Pravý císař a král*. Praha: Nový Orient, 4/1992.

Mistr Čuang. *Vnitřní kapitoly*. Praha: Odeon, 1992.

- Mistr Sun. O válečném umění. Olomouc: Votobia, 1995.
- Shánění krávy. Deset obrazů hledajícího ducha. Praha: Brody, 1999.
- Sútra Šestáho patriarchy / Sútra srdce / aj. Praha: Inspirace, 1990. Cao Ming. Pramen síly. Praha: Práce, 1952.
- Buddhův výklad o zkáze dharmy. Praha: Nový Orient 1995.
- Cchao Č'. *Bohyně řeky Luo*. Praha: Nový Orient, 5/1995.
- Cchao, Ming. *Pramen síly*. Praha: Práce, 1952.
- Tang Sien-liang. *Polovina muže je žena*. Praha: Světová literatura, 4/1991.
- Tang Tchien-i. *Buddhova moc*. Praha: Světová literatura, 6/1972. Čang Tchien-i. *Pan Chua Wej* Praha: Světová literatura, 6/1972. Čang Tchien-i. *Pomsta* Praha: Světová literatura, 6/1972.
- Cchao Süe-čchin. Sen v červeném domě. I., II. III. Praha: Odeon, 1988.
- Čao Šu-li: *Na horských stráních*. Praha: Naše vojsko, 1951.
- Čao Šu-li: *Půda* Praha: Nový Orient, 12-13/1949/50.
- Čeng Šao-cchang: *Komenský*. Praha: Nový Orient, 10/1957.
- Čeng Wen-kuang. Zrcadlový odraz Země (v antologii Světy science fiction).
- Čchen Süan-jou: *Příběh o tom, jak duše žila bez těla*. Praha: Nový Orient, 5/1963.
- Čchen Teng-kche: *Živoucí peklo*. Praha: Naše vojsko, 1957.
- Čchin Čao-jang: *Náš předseda Mao si ve všem ví rady*. Praha: Nový Orient, 10/1953)
- Čchi Paj-š' vypravuje o svém mládí (výbor). Praha: Literární noviny 44,4. listopadu 1993.
- Čchi Paj-š' vypravuje o svém mládí. Praha: Česko-čínská společnost, 1994.
- Čchi Teng-šeng. Miluji černé oči. Ranní jasmín. aj. Praha: DharmaGaia, 2001.
- Čchin Džao-jang: *Hrdinka Cho Chua-siou*. Praha: Nový Orient, 8/1950/51.
- Čchao Juan: *Bohyně řeky Siang* Praha: Nový Orient, 8/1997. Čchao Juan: *Řiční bůh Che-po*. Praha: Nový Orient, 8/1997. Čchü Jüan: *Věštba*. Praha: Nový Orient, 5/1953.
- Čínská poezie na přelomu 70. a 80. let*. Praha: Nový Orient, 3/1993.

- Čínská povídka dvacátého století*. Praha: Orientální ústav AV ČR, 1997.
- Čínské lidové pohádky*. Praha: SNKLU, 1962.
- Ču Siang: *Konec roku /Po nebi pluje mrak*. Praha: 9/1969.
- Ču Siang: *Návrat domů*. Praha: Nový Orient, 1/1969.
- Ču Siang: *Opuštěný hrob*. Praha: Nový Orient, 9/1964)
- Ču Siang: *Závěť*. Praha: Nový Orient, 9/1961.
- Ču Ta-nan: *Topivo*. Praha: Nový Orient, 3/1991.
- Dien Jian. píseň o káře. Praha: Melantrich, 1952.
- Ding Ling. Na řece Sanggan. Praha: Melantrich, 1951.
- Ding Ling: *Deník slečny Suofei a jiné prózy*. SNKLHU, 1955.
- Dívka ze zvonu / Tušová opice*. Praha: Nový Orient, 6/1963.
- Džao Šu-li: *Na horských pláních*. Praha: Naše vojsko, 1951.
- Džou, Li-pcho: *Bouře*. Praha: Československý spisovatel, 1951.
- Emi Siao: *Mládí Mao Ce-tunga*. Praha: Mladá fronta, 1952.
- Fa Xien. Zápisky o buddhistických zemích. Praha: Odeon, 1972, Aurora, 1995.
- Po Ťü-i: *Datlovník v meruňkovém sadu*. Praha: Vyšehrad, 1996.
- Po Ťü-i: *Drak z černé tůně*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1958, Mladá fronta, 1964.
- Po Ťü-i: *V novém stylu*. Světová literatura, 1990.
- Fang Č'min: *Zápisky z vězení*. Praha: Mladá fronta, 1955.
- Feng Naj-čchao: *Pijácká*. Praha: Nový Orient, 7/1982.
- Chan-Šan: *Nad nefritovou tůní jasný svit*. Praha: Odeon, 1987.
- Guo Moruo. Návrat Starého Mistra a jiné povídky. Praha: SNKLHU, 1953,1961.
- Chao Shuli. Na horských pláních. Praha: Naše vojsko, 1951.
- Chan-šan: *Básně z Ledové hory*. Praha:DharmaGaia, 1996.
- Chuang Lu-jin: *Lze prodat duši?* Praha: Nový Orient, 10/1964.
- Chang Lu-jin: *Úvahy za měsíční noci*. Praha: Nový Orient, 10/1964.
- Chuej-neng: *Tribunová sůtra Šestého patriarchy*. Praha: Odeon, 1988. Chao Shuli. Vesnice Li mění tvář. 1950.
- Chen Fu. Šest historií prchavého života. Praha: SNKLHU, 1944,1954,

- Odeon, 1991.
- I-cung t'in-t'ien* (Zlaté zrcadlo původní medicíny). Praha: Čs. Sino Biologická společnost, 1991.
- Ironičtí kritici. Příběhy a anekdoty ze staročínských dvorů*. Praha: Nový Orient, 4-5/1971.
- Jak Čuang-c' poznal Cestu*. Praha: Nový Orient, 3, 4/1959.
- Jak slepý pán vítal jaro*. Praha: Nový Orient, 6/1966.
- Jang Lien: *Básně*. Praha: Revolver revue, 17/1991.
- Jara a podzimy. 9 básníků ze staré Číny*. Praha: Mladá fronta, 1961.
- Jen-ti Feng: *Vyprávění o vyslanci Jen Jinovi*. Praha: Nový Orient, 6/1957.
- Jie Šeng-tchao: *Strašák* Praha: Nový Orient, 4/1956.
- Kao Siao-šeng: *Stříbrňáky v řece*. Praha: Nový Orient, 4/1985.
- Jo Ta-fu: *Večer opitý jarným větrem*, 1960.
- Jüan Čchiung-čchiung, *Vlastní království. Ranní jasmín*. Praha: DharmaGaia, 2001.
- Jüan Mej, Kche-siung. Praha: Nový Orient 57 /2002.4.
- Jüan Mej. *O čem Konfucius nehovořil*. Brody, Praha: 2003.
- Jung Changová. *Divoké labutě*. Praha: Knižní klub, 1996.
- Kchung Šang-žen: *Vějíř s broskvovými květy*. Praha: Odeon, 1968.
- Kterak ctihodný otec Tripitaka zachránil mládence*. Praha: Nový Orient, 4, 5/1971.
- Konfucius. *Rozpravy*. Praha: Mladá fronta, 1995.
- Kožený střevíc. *Dračí plán. Příběhy ze staré Číny*. Praha: Symposium, 1948.
- Kristof, Nicholas, D. -Wu Dunn Sheryl. *Čína se probouzí*. Praha: Dita, 1996.
- Kuan Chan-Čching: *Letní sníh a jiné hry*. Praha: SNLKHU, 1960. Kuan Chan-čching: *Nechci stárnout*. Praha: Nový Orient, 4/1963. Kung Jue -Juan Jing. *Příběh o hrdinovi a hrdince*. 1953.
- Kung Šang-žen. *Vějíř s broskvovými květy*. 1966.
- Kuo Mo-žo: *Sto květů*. Praha: SNKLHU, 1959.
- Kuo Mo-žo: *Mencius propouští svou manželku*. Praha: Nový Orient, 10/1952. Kuo Mo-žo: *Nálady* Praha: Nový Orient, 2/1955.
- Kuo Mo-žo: *Návrat Starého Mistra a jiné povídky*. Praha: SNKLU, 1961.
- Kuo Mo-žo: *Smutek básníka T'ia I*. Praha: Nový Orient, 5/1953.

- Lao-c': *Tao te ting -O tao a ctnosti*. Praha, Odeon 1971; Praha: DharmaGaia, 1989.
- Li Čchao-wej. *Dcera dračího krále*. Praha: Artia, 1971.
- Lao She. Rikšiar. 1962.
- Lao She. Konec slavného kopiníka a jiné povídky. Praha: SNKLHU, 1962.
- Lao She. Rikša. Praha: ELK, 1947.
- Lao Še. Konec slavného kopiníka. Praha: SNKLU, 1962.
- Laozi. o Tao a Ctnosti. Praha: Odeon, 1971.
- Li Čchi-suj. Soukromý život předsedy Maa. Praha: ETC, 1996.
- Li Po: *Básně*. Praha: Nový Orient, 2-3, 1950/51, 10/1954.
- Li Po. Dvacet tři parafráze starého čínského básníka*. Praha: R. Kmoch, 1942.
- Li Po: *Hvězda vína*. Praha: Jaroslav Picka, 1946.
- Li Po: *Ke třem soutěskám*. Praha: Nový Orient, 3/1986.
- Li Po: *Měsíc nad průsmykem*. Praha, Odeon, 1977.
- Li Po: *Pavilon u zelených vod*. Praha: Jaroslav Picka. 1947; Nakladatelství ČSAV, 1952.
- Li Šang-jin: *Poesie*. Nový Orient, 1/1948/49.
- Li Tou, Jangčouské malované bárky. Praha: Literatura, 1, 1999.
- Liou O. Putování starého *chromce*. Praha: Melantrich, 1947, SNKLHU, 1960.
- Liou Paj-ju: *Večery ve vesnici Ghan*. Praha: Nový Orient, 4/1955.
- Liu Xie: *Duch básnictví řezaný do draků*. Praha: Brody, 1999. *Lotosová zátoka*. Praha: Práce, 1951.
- Liu, O: *Putování Starého chromce*. Praha: Melantrich, 1947. *Lotosová zátoka*. Výbor povídek. 1959.
- Lu Xun: *Rodná ves*. Nový Orient, 10/1948/49, 1/1949/50.
- Lu Xun: *Venkovské divadlo*. Nový Orient, 9-10/1949/50.
- Lu Xun: *Zkazka o vlasech*. Nový Orient, 2,3/1949/50.
- Lu Xun: *Bez názvu*. Nový Orient, 2/1957.
- Lu Xun: *Eseje*. Nový Orient. 8/1965.

- Lu Xun: *Eseje I*. Praha: SNKLU. 1964.
- Lu Xun. *Ranní květy sebrané v podvečer / Staré příběhy v novém rouše*, Praha: SNKLHU 1956.
- Lu Xun: *Tápání*. Praha: SNKLHU, 1954.
- Lu Xun: *Vřava/Polní tráva*. Praha: Svoboda, 1951.
- Lu Xun: *Vřava*. Praha: Lidová kultura, 1937.
- Lu Xun: *Vzpomínky a úvahy*. Praha: Nový Orient, 8/1961.
- Lu Xun. *Eseje I.*, Praha: SNKLHU, 1964.
- Lu Xun. *Ranní květy sebrané v podvečer*. 1956.
- Lu Xun. *Staré příběhy v novém rouše*. Praha: SNKLHU, 1956.
- Lu Xun. *Tápání*. Praha: SNKLHU, 1954.
- Lu Xun. *Vřava. Polní tráva*. Praha: Svoboda, 1951.
- Lu Xun. *Vřava*. Praha: Lidová kultura, 1937.
- Malé čínské kriminální příběhy*. Praha: Nový Orient, 7/1959.
- Malířské rozpravy Mnicha Okurky*. Olomouc: Votobia 1996.
- Mao Dun: *Obchod rodiny Lin*. Praha: Československý spisovatel, 1961.
- Mao Dun: *V tygří tlamě*. Praha: Naše vojsko, 1960.
- Mao Dun. *Jarní hedvábníci*. Praha: SNKLHU, 1963.
- Mao Dun. *Rozklad. (V tygří tlamě)*. Praha: Odeon, 1947.
- Mao Dun. *Šerosvit*. Praha: Svoboda, 1950. SNKLHU, 1959.
- Mistr Čuang: *Nejvznešenější učitel*. Nový Orient, 3/1992.
- Mistr Čuang: *Pravý císař a král*. Praha: Nový Orient, 4/1992.
- Mistr Čuang: *Vnitřní kapitoly*. Praha: Odeon, 1992.
- Mistr Sun o umění válečném*. Praha: Naše vojsko, 1949.
- Mistr Sun: *O válečném umění*. Olomouc: Votobia, 1995.
- Mu Mu-tchien: *Teskný úder zvonů*. Nový Orient, 10/1960.
- Mu Mu-tchien: *Věnování*. Praha: Nový Orient, 10/1960.
- Na zemi vyšlo plno lamp*. 1960.
- Nefritová flétna. Antologie tchangské poezie*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1954.
- Nefritová flétna. Překlady čínských básníků*. Praha: Mladá fronta, 1978.

Nové zpěvy staré Číny. Praha, Melantrich 1940; 1946;1947; 1949;1953.

Opadalé květy. Formalisté a symbolisté v moderní čínské poezii. Praha: DharmaGaia 1994)

Pastýř a nebeská přadlena. Praha: Nakladatelství Rudolf Kmoč, 1947.

Pchu Sung-ling. *Vyznání.* Praha: Odeon, 1974.

Mistr Sun o umění válečném. Praha: Naše vojsko, 1949.

Po Ťu-i. *Drak z černé tůně.* 1964.

Nejslavnější kůň starověké Číny. Praha: Nový Orient 57/2002.4.

Opadalé květy. Formalisté a symbolisté v moderní čínské poezii. Praha: DharmaGaia, 1994.

Paj Sien-jung, *Probuzení ze sna. Ranní jasmín.* Praha: DharmaGaia, 2001.

Pej Tao, Cizinec Michael. Praha:Nový Orient 58 /2003:6.

Pchu Sung-ling, *O geomancii.* Praha: Nový Orient 57/2002:10.

Pchu Sung-ling, *O Wang Zianovi.* Praha: ČOS, 2003.

Pchu Sung-ling, *Princezna ze Západního jezera.* Praha: Nový Orient, 1995.9.

Pchu Sung-ling: *Princezna ze Západního jezera.* Nový Orient, 9/1995.

Pchu, Sung-ling: *Zkazky o šesteru cest osudu.* Praha: SNKLHU 1955, SNKLU 1963.

Ping Sin: *Hvězdy a jarní vody.* Praha: Mladá fronta, 1967.

Ping Sin: *PaníM.* Nový Orient, 1/1971.

Ping Sin. *Hvězdy a jarní vody.* Praha: Mladá fronta, 1967.

Píseň o Mu-lan. Čínská dívka bojovnice. Praha: Labyrint, 1/1994.

Po Ťu-i: *Datlovník v meruňkovém sadu.* Praha: Vyšehrad, 1996.

Po Ťu-i: *Drak z černé tůně.* Praha: Nakladatelství ČSAV, 1958. Mladá fronta 1964. Po Ťu-i: *V novém stylu.* Světová literatura, 1990.

Pocta básníku Su Tung-pcho. Praha: Nový Orient, 8/1995.

- Podivuhodné příběhy z čínských tržišť a bazarů.* Praha: SNKLHU, 1954, František Borový, 1947.
- Proč jel předseda Mao do Čchung-čchingu.* Praha: Nový Orient, 10/1953.
- Přivykání světlu. Mladá čínská poezie.* Praha: Světová literatura, 2/1990.
- Pu Sungling. *Skazky o šesteru cest osudu.* Praha: SNKLHU, 1955, SNKLU, 1963.
- Qing Tengke. *Živoucí peklo.* 1951.
- Rozmarné a tajuplné příběhy ze staré Číny. Praha: Odeon, 1989.
- Shi Naian. *Příběhy od jezerního břehu.* Praha: Naše vojsko, 1962. Sie Ping-jing. *Nepoddajná.* Praha: Odeon, 1971.
- Skříňka s poklady (mingské povídky). Praha: SNKLHU, 1961. Starožitné zrcadlo (tchangské povídky). Praha: Odeon, 1978.
- S'-ma Čchien: *Atentát na Prvního svrchovaného císaře Čchinů.* Praha: Nový Orient, 5/1962.
- S'-ma Čchien: *Běda muži, který se neuplatní.* Praha: Nový Orient, 2/1962.
- S'-ma Siang-žu: *Báseň v próze o hezkém muži.* Praha: Nový Orient, 7/1963.
- Shánění krávy. Deset obrazů hledajícího ducha.* Praha: Brody, 1999. Sie Ping-jing: *Nepoddajná.* Praha: Odeon, 1971.
- Skříňka s poklady. Milostné povídky staré Číny.* Mladá fronta, 1961.
- Stříbrný kůň.* Praha: SNKLU, 1964.
- Sung Čching-ling: *Boj za novou Čínu.* Praha: Svobodné slovo -Melantrich, 1955.
- Sü Č'-mo: *A kdopak ví...* Nový Orient, 9/1971.
- Sü Č'-mo: *Bídny a zbabělý je svět.* Praha: Nový Orient, 7/1969.
- Sü Č'-mo: *Kdybych byl vločkou sněhovou.* Nový Orient, 2/1980.
- Sü Č'-mo: *Mám jednu lásku.* Praha: Nový Orient, 10/1971.
- Sü Č'-mo: *Pryč!* Nový Orient, 9/1969.
- Sü Č'-mo: *Ve vlaku ze Šanghaje do Changčou.* Nový Orient, 9/1967. Sü Č'-mo: *Za jasnou hvězdou.* Praha: Nový Orient, 3/1969.
- Sü Kuang-jao: *Požár na rovině.* Praha: Naše vojsko, 1953.
- Sü Sung-lin: *Vzpomínky na Mao Ce-tunga.* Praha: Nový Orient, 10/1953.

- Sútra Šestého patriarchy/Sútra srdce /Sútra důvěřivého srdce.* Praha: Inspirace 1990.
- Š' Jü-kchun: *Další příběhy soudce Paoa.* Praha: Hrnčířství a nakladatelství M. Jůza a E. Jůzová, 1996.
- Š' Jü-kchun: *Příběhy soudce Paoa, aneb záhada císařského paláce.* Praha, Vyšehrad, 1989.
- Šen Fu: *Šest historií prchavého života.* Praha: Plzákovo nakladatelství 1944, SNKLHU, 1956.
- Šen Žung -Čang Sien, Wang Meng aj. *Jarní hlasy.* Praha: Svoboda, 1989.
- Ši -kingu (Dvořák, Vrchlický), díl I., II., 1897.
- Šen, Fu: *Šest historií prchavého života.* Praha: Plzákovo nakladatelství, 1944; Praha, SNKLHU, 1956.
- Š, Naj-an: *Příběhy od jezerního břehu.* Praha: Naše vojsko, 1962. Taj Wang-šu: *Při západu slunce.* Praha: Nový Orient, 3/1980. *Tajemství broskvového hájku.* Praha: Nový Orient, 2/1984.
- Taši Dawa: *Romance po tibetsku.* Praha: Nový Orient, 8/1986.
- Tandzin, Gjamccho. *O Tibetu a tibetském buddhismu.* Praha: Panorama, 1992.
- Tchao Jüan-ming: *Návraty.* Praha, Odeon, 1966.
- Tchien Ghan: *Soumrak.* Praha: Nový Orient, 4/1961.
- Tien Čia-jing: *Z pásma Nezdolatelný.* Praha: Nový Orient, 9-10/1949/50.
- Tin Ling: *Nová víra /Jedné noci.* Nový Orient, 2-3/1952, 2/1955.
- Ting Ling: *Na řece Sang-kan.* Praha: Melantrich, 1951.
- Ťin Pching-mej. *Půvabné ženy.* Praha: Máj, 1948.
- Tretjakov Sergej. *Den Šihua.* Praha: Evropský literární klub, 1936.
- Třetí zpěvy staré Číny. Parafráze čínské poesie.* Praha: Melantrich, 1948/49; 1950.
- Tři zlaté Buddhovy vlasy a jiné čínské pohádky.* Praha: Artia, 1972.
- Tu Jun-ši: *Mrtvý voják ležící na okraji cesty.* Nový Orient, 2-3/1949/50.
- Tung Nien: *První dotek.* Praha: Nový Orient, 7/1995.
- Vladislav Jan: *Pohádky ze země draka.* Praha: SNDK, 1960.
- Volání jeřábů.* Kladno: Nezávislý novinář, 1996.
- Vyprávěči od Bílé pagody.* Praha: Orbis, 1955.

- Wu Cu-siang. *Léky pro pána*. Praha: Nový Orient, 3/1965.
- Wu Cu-siang. *Poustevna Zelených bambusů*. Praha: Nový Orient, 2/1966.
- Wang Ceng-čchi: *Máslové koláčky*. Praha: Nový Orient, 5/1993. Wang Ceng-čchi: *Svěcení*. Praha: Nový Orient, 6-8/1993.
- Wang Meng: *Akustitida*. Praha: Nový Orient, 5/1987.
- Wang Meng: *Návrat do města T*. Praha: Světová literatura, 5/1989. Wang Si-tien: *Převrat*. Praha: Melantrich, 1953.
- Wang Ťing-č': *Bez nadpisu*. Praha: Nový Orient, 7/1982.
- Wang Wej: *Rozprava o krajinomalbě*. Praha: Nový Orient, 9/1991.
- Wang Wej -Paj Siang-šan -Meng Chao-žan: *Trojzvuk*. Praha: Melantrich, 1987.
- Wang Si-ťien. *Převrat*. 1953.
- Wen I-tuo. *Mrtvá voda*. Praha: Mladá fronta, 1990.
- Wu Chenen. *Opičí král*. Praha: SNDK, 1961.
- Wu Jinzi. *Literáti a mandaríni*. Praha: Odeon, 1962, Olomouc: Votobia, 1995.
- Wen I-tuo: *Doznání / Svit jara*. Praha: Nový Orient, 3/1979.
- Wen I-tuo: *Jaro* (8, Nový Orient, 3/1968) -přel. Jarmila Haringová
- Wen I-tuo: *Konec podzimu*. Praha: Nový Orient, 1/1980.
- Wen I-tuo: *Mrtvá voda*. Praha: Mladá fronta, 1990.
- Wen I-tuo: *Noční píseň*. Praha: Nový Orient, 2/1979.
- Wen I-tuo: *Odkvetly květy*. Praha: Nový Orient, 3/1968.
- Wen I-tuo: *Slzy*. Nový Orient, 9/1971; Nový Orient, 2/1979.
- Wen I-tuo: *Soumrak*. Nový Orient, 2/1979.
- Wen I-tuo: *Šach*. Nový Orient, 10/1971.
- Wen Dun-i: *Tři přátelé*. Nový Orient, 4/1950/51.
- Wu Cu-siang: *Léky pro pána*. Nový Orient, 3/1965.
- Wu Cu-siang: *Poustevna Zelených bambusů*. Nový Orient, 2/1966.
- Wu Č'eng-en: *Kamenný opičák objevuje šťastnou zemi*. Nový Orient, 2-3/1948/49.
- Wu, Č'cheng-en. *Opičí král*. Praha: SNDK, 1961, Brno: Svatá Mahatma, 1994; Praha: Albatros 1997.

Wu Pching: *Mlžná noc*. Nový Orient, 9/1985.

Wu Ťing-c': *Literáti a mandaríni. Neoficiální kronika konfuciánů*. Praha, SNKLU 1962.

Xie Bingying. *Nepoddajná*. Praha, Odeon, 1971.

Zápisky ze starých análů Kuo. Nový Orient, 4/1970.

Zázračný cop. Nový Orient, 5/1996.

Zhou Libo. *Bouře*. i. díl. Praha: Československý spisovatel, 1951, II. díl 1958.

Zhang Dan: *Malé příběhy k obrazům*. Praha: 1995.

Ženy nové Číny. Praha: Melantrich, 1951.

Poezie:

Bo Juyi. *Drak a černá tůň*. Praha: SNKLHU, 1964.

Jara a podzimy staré Číny (sungská poezie). Praha: SNKLHU, 1961.

Kchang Jou-wejovy verše o Praze. Praha: Nový Orient, 10/1960.

Li Bo. *Měsíc nad průsmykem*. Praha: Odeon, 1976.

Mathesius Bohumil. *Zpěvy staré Číny. Parafráze staré čínské poezie*. Praha: Melantrich, 1942

Mathesius Bohumil. *Zpěvy staré Číny. Souborné vydání překladů, parafrází a ohlasů čínské poezie*. Praha: Čs. spisovatel, 1988

Mao Zedong. *Osmnáct básní na staré nápěvy*. Praha: Československý spisovatel 1958.

Nové zpěvy staré Číny. Praha: 1949.

Pu Sungling. *Vyznání*. Praha: Odeon, 1974.

Stříbrný kůň (výbor z moderní poezie). Praha: SNKLHU, 1964

Třetí zpěvy staré Číny. Parafráze čínské poesie. Praha: Melantrich, 1949.

Wej -Paj Siang-šan -Meng Chao-žan. *Trojzvuk*. Praha: Melantrich, 1987.

Li Po. Dvacet tři parafráze starého čínského básníka. Praha: R. Kmoch 1942. *Zamlčené básně*. Nový Orient, 3/1995.

Zastřená poesie. (Pej Tao, Ku Čcheng, Šu-tching). Praha: Nový Orient

1993.1,3,4.

Z lidových písní De-fu. Nový Orient, 10/1961.

Zpěvy Dálného východu. Brno: Krajské nakladatelství, 1958.

Zpěvy od Žluté řeky. Praha: Práce 1986; Praha, Práce 1987.

Zpěvy staré a nové Číny. Praha: Mladá fronta 1953; Praha, SNKLHU 1957.

Zpěvy staré Číny. Praha Melantrich, 1939; 1941; 1946; 1947; 1949;

SNKLHU 1960; 1961; Odeon 1967; Československý spisovatel, 1988

Divadelní hry:

A Ying. *Vzdorokrál Li.* Praha: Dilia, 1954.

Cao Yu. *Bouře.* Praha: Dilia, 1958.

Cao Yu. *Pekiňan.* Praha: Světová literatura, 1959.

Guan Hanqing *Pavilón nad řekou.* Bratislava: 1978.

Guan Hanqing. *Letní sníh a jiné hry.* Praha: Odeon, 1960.

Guan Hanqing. *Násilník Lu.* Bratislava: 1978.

Guo Moruo. *Básník jara (Ou Yuan).* Brno: DBM: 1956. aj.

He Dingzhi-Ding. *Dívka s bílými vlasy.* Praha: Dilia. 1950, Osvěta 1951.

Kong Shangren. *Vějíř s broskvovými květy.* Praha: Odeon, 1968.

Lao She. *Stoka dračích vousů.* Praha: Dilia, 1951.

Le Jing. *Proso pro osmou.* Praha: 1955.

Wang Shifu. *Rozlitá číš.* Praha: 1955.

Zhu Sucheng. *Patnáct šňůr penízků.* Liberec: 1959, Most: 1960. aj.

Zdroje: Knihovna Ústavu Dálného východu FF UK Praha
Univerzitní knihovna Brno

**Příloha č. 4: Tabulka některých ekvivalentů
z oblasti středního školství**

Anglické termíny	České termíny	Čínské termíny
Secondary general school -full secondary education	Gymnázium - úplné střední vzdělání	Čungšye (Zhongxue) Kuanmiente čungteng t'iaoju (guanmian de zhongdeng-jiaoyu)
Secondary technical school - full secondary technical education	Střední odborná škola - úplné střední odborné vzdělání	Čungteng čuankche (zhongdeng-zhuanke) Kuanmiente čuantiate t'iaoju (guanmian de zhuanjia de-jiaoyu)
Secondary vocational school - vocational courses -secondary vocat. Education	Střední odborné učiliště - učební obory -střední odborné vzdělání	Čungteng čuanjye šiešiao (Zhongdeng zhuanjye-xuexiao) Šieši čuanjie (Xuexi-zhuanye) Čuant'iate t'iaoju (Zhuanjia de-jiaoyu)
Integrated;secondary technical / vocat. schools	Integrované střední školy	Žungchete čungteng čuankche (Ronghe de zhongdeng-zhuanke)

Příloha č.5: Struktura Beijing Normal univerzity (Pekingské pedagogické univerzity)

BEIJING NORMAL UNIVERSITY

Schools and Departments

[College of Chinese Language and Literature](#)

[College of Philosophy and Sociology](#)

[College of Economic & Business Administration](#)

[College of Education](#)

[College of Education Administration](#)

[College of Psychology](#)

College of Foreign Language and Literature

[College of Art and Communication of BNU](#)

[College of Chinese Language and Cultrue BNU](#)

[Institute of Political Science and International Studies](#)

[College of Mathematics](#)

[College of Information Science](#)

[College of Life Science](#)

[Enviromental School](#)

[College of Management](#)

[College of Physical Education and Sports](#)

[College of Resources Science & Technology](#)

[School of Geography](#)

[School of Continuing Education and Teacher Training](#)

Departments

[Department of History](#)

[Department of Law](#)

Department of Physics

[Department of Chemistry](#)

[Department of Astronomy](#)

[Department of Materials Science and Engineering](#)

Institutes and Research Centers

[Research Institute of Historiography Studies](#)

[Institute of Ancient Books Studies](#)

[Institute of Social Development and Public Policy](#)

[Institute of Economic and Resource Management](#)

[Institute of Low Energy Nuclear Science](#)

[Institute of Cognitive Neuroscience and Learning](#)

[Analysis and Testing Center](#)

[Center of Information & Network Technology](#)

[Research Center of Atmospheric environment](#)

[Research Institute of Protein Make-up](#)

[Research Institute of Educational Information Network Technology](#)

[Beijing Cultural Development Research Institute](#)

[Center for Functional Linguistics](#)

Zdroj: http://www.bnu.edu.cn/eng/Academics/schools_and_departments.htm

Příloha č. 6: Reportáž z pobytu studentů pražské SOS v Pekingu

(Rozhovor reportérky CRI Světly se žáky,
profesorkou Věrou(1) a vedoucím výpravy ing.
Vladimírem(2), odvysílaný dne 10.8.1993)

Reportérka: Jak jste se dostali do Číny?

Profesorka: Proběhlo to všechno tak hrozně rychle, že 13. února pan ředitel(3), ředitel naší hotelové školy, uzavřel dohodu tady v Pekingu s panem ředitelem(4) a 13. března už jsme my, se studenty, přistávali tady v Pekingu na letišti a začali jsme pracovat. Myslím si, že zpočátku to byla pro děti trošičku jiná práce, protože obsluha, hlavně tady v hotelu Eden, je o něco jiná nebo odlišná od obsluhy naší české, ale myslím si, že ve spolupráci s čínskými děvčaty - děvčata se požadavkům rychle přizpůsobila a do práce se zapracovala velmi rychle. K tomu tady probíhal i kurs čínského jazyka. Pro děvčata to bylo velmi obtížné, ale aspoň na úrovni domluvy s hostem to všechna děvčata zvládla. Myslím si, že se jim práce velice líbí a hosté, kteří přicházejí třeba do hotelu Eden, si přímo třeba žádají konkrétně jmenovitě děvčata, která chtějí, aby je obsluhovala. Myslím, že děvčatům se tady opravdu líbí a že budou velmi vzpomínat. Už se sice těší domů a jenom jako na rodinu, protože přece jenom jsou to ještě děti, které ještě nebyly nikdy dlouho z domu a toho půl roku je dlouhá doba. Ale ty vzpomínky tady na činnost, že určitě zůstanou krásné. Oni tady ne jenom že pracovali, ale oni podle fotografií, které jsou na výstavě, jsme viděli, že procestovali celý Peking, celé okolí a možná, že tu Čínu nebo tady ty nejbližší okolní památky budou znát lépe, než leckterý Číňan.

Vedoucí: Ano, já bych jenom dodal k tomu, co řekla profesorka(1), že je tato akce vlastně unikátní, jednou z prvních akcí uspořádanou v naší zemi vzhledem k Čínské lidové republice. Doposud takovéto družby, v takovém širokém rozsahu, jako mezi hotelovou školou Praha a subjektem v Pekingu, neexistovaly.

Já bych ještě řekl, že pro tyto mladé lidi pobyt v Číně znamenal rozšířit jejich obzor, protože pracují 12 000 kilometrů daleko od domova. Málo z

Čechů bylo zatím v Číně. Vyrostli také, co do jejich charakteru, samostatnosti, poradit si, orientovat se. Přece jenom žijeme ve městě, které je obrovské a zcela odlišné, třeba ve srovnání s naší malou Prahou. To já také se domnívám, že je jeden z důležitých přínosů pro naši mládež, která zde půl roku pracovala.

Reportérka: Vy, pane(2), prý nejste v Číně poprvé. Jaký dojem na vás udělala Čína tentokrát?

Vedoucí: Já mohu trošku srovnávat vývoj ve vaší zemi, protože jsem zde byl před 15 lety poprvé a nyní jsem tady dlouhodobě půl roku a mohu vám říct, že mám ty nejlepší dojmy, a že jsem více než překvapen, jakého pokroku dosáhla vaše země, pokud mohu srovnávat Peking za tu dobu mezi mými 2 návštěvami. Z Pekingu se stává opravdu velké, moderní, krásné město, s nejmodernějším řešením dopravy, hlavních silnic a ulic, metra - velmi krásné metro, čisté, mnoho vysokých krásných budov, obytných i hotelů, prostě Peking se opravdu zařazuje mezi světové metropole.

Reportérka: Mezi Čínou a bývalým Československem, nynější Českou republikou, byly a jsou styky, vládní a nevládní, politické, ekonomické i kulturní. Ale v česko-čínských vztazích se asi ještě nikdy nestalo, že by do Číny přijeli děvčata a chlapci na praxi, natož do hotelu. Po rozhovoru s nimi a po shlédnutí malé fotografické výstavy jsme museli přiznat, že i toto je dobrá cesta vzájemného poznání a účinná forma přátelské spolupráce.

Pan(4), generální ředitel společnosti Čao-jung, která spravuje hotel Eden: Půlroční zkušenost ukázala, že taková spolupráce je oboustranně výhodná a budou v ní nadále pokračovat. Teď čeká na přijetí ředitele hotelové školy Praha(5), aby podepsali novou smlouvu.

Poznámka: Některá jména a názvy byly z důvodu publikování označeny jako (1) až (5) .

Příloha č. 7: Reportáž ze studia českého studenta v Číně

Student z Anhui

cri

Hostem pořadu „ Jak se jim žije „ je dnes další český student, který v tomto školním roce, resp. dvou semestrech, působí v Číně. Jmenuje se Michal Foff a více už vám o tom, jak se ocitl tak daleko na východě, poví on sám.

M. Foff – „ Já jsem z Brna a v Čechách jsem studoval a vlastně pořád ještě studuji, český jazyk a historii. Čínština byla de facto jen takovým mým koníčkem, rád čtu čínské knihy a tak jsem zkusil zažádat o stipendium.

Ono to nakonec vyšlo, stipendium jsem získal, ale jelikož nebylo už volné místo ani v Pekingu, ani v Šanghaji, tak jsem nakonec dostal místo na univerzitě ve střední Číně, v provincii Anhui, ve městě Wuhu. „

Michale, když srovnáte vaše město Wuhu s těmi velkými aglomeracemi, jakými jsou Peking nebo Šanghaj, jak to srovnání vyznívá ?

M. Foff – „ Tak Wuhu je provinční, malé město, na čínské poměry má pouhých 2,5 milionů obyvatel, to je skutečně velmi málo. Je to vidět i na lidech tady, protože nejsou na cizince zvyklí, takže když jdu po městě, zastavují se, pokřikují, ukazují si na mě, ale už jsem si na to zvyknul.

Wuhu se skutečně nedá s Pekingem nebo jinými velkými čínskými městy poměřovat, život tu plyne pomaleji, je to spíš takové větší provinční centru, je tu o poznání klidněji než ve velkých městech."

Měl jste už čas za tu dobu, co jste tady, cestovat někam dál, mimo Wuhu ?

M.Foff – „Ano, byl jsem s francouzskými přáteli asi 10 dnů v Pekingu, navštívil jsem Žluté hory, okolí zdejšího města, atd. Ale věřím, že ještě je toho hodně, co na mě čeká a co budu moct vidět.“

Máte představu jak využijete čínštinu dál, až skončíte studia ?

M.Foff – „Já si myslím, že čínština nebude jazykem, který mě bude jednou žít, je to pořád spíš můj koníček. Ale je pravda, že bych třeba jednou rád zkusil překládat nějaké knihy z čínštiny, to si dokáži docela dobře představit.“

Jak jste „srostl“ s čínskou kuchyní ?

M.Foff – „Tak ze začátku jsem si musel zvykat, v některých částech země je na mě až moc ostrá, ale teď už na ní nedám dopustit. Moc mi nechutnala třeba pekingská kuchyně, ta zdejší, ve Wuhu se mi zdá mnohem lepší.“

Zdroj: www.cri.cn

Přístupné z: <<http://czech.cri.cn/1/2005/04/22/1@17963.htm>>

Příloha č. 8: Studijní otázky

1. Charakterizujte stručně zahraniční školský systém, který byl předmětem této studie.
2. V čem spočívá tzv. „duální systém“, který byl do tohoto školského systému převzat z německého školství?
3. Které státy se v současné době podílejí (nebo se v nedávné minulosti podílely) na budování školství této země?
4. V čem se v současné době shodují tento školský systém a školský systém České republiky a v čem jsou oba školské systémy odlišné?
5. Uveďte příklad uskutečněného výměnného pobytu v této zemi (například zahraniční praxe žáků střední školy), o kterém víte. Pokud takový případ neznáte, můžete použít příkladu z dané studie.
6. Jaký smysl mají mezinárodní edukační výstavy? Můžete uvést konkrétní příklad výstavy, jíž se vysoké školy této země představily české veřejnosti a stručně charakterizovat, co tato výstava přinesla? V případě, že by se taková edukační výstava měla uskutečnit v Brně, co byste se na ní chtěli dozvědět z hlediska srovnávací pedagogiky? (můžete uvést například otázky, které Vám tato studie nezodpověděla).
7. Co by mohl nabídnout český vzdělávací systém například odbornému školství této zahraniční země (např. dle vzoru německých odborníků, kteří se podílejí na rozvoji odborného školství v tamním méně rozvinutém regionu)?
8. Znáte nějaký konkrétní příklad ze spolupráce ve sféře školství obou zemí?
9. Jaké náměty by tento zahraniční školský systém mohl přinést českému školskému systému?
10. Uveďte vlastní názor na možnosti vzájemné spolupráce mezi školskými systémy a učiteli obou zemí.